18 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް
ރައްޔިތުންގެ މަޖި ލީހުގެ ކޮމިޓީ ޔައުމިއްޔ
ސަރުކ ރު މަސްއޫލިއްޔަތު އަދު ކރ މިންވަރު ބަލ ކޮމިޓީގެ 19 ވަނަ ބައްދަލުވުން
12 އޮކްޓޯ ބަރު 2016

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` ސަރުކާރު މަސްއޫލިއްޔަތު އަދާކުރާ މިންވަރު ބަލާ ކޮމިޓީއަށް ވަޑައިގެންދެއްވި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް
ޝުކުރުދަންނަވަން. މިވަގުތު މި ކޮމިޓީއަށް ވަޑައިގެން ތިއްބެވީ ހޯރަފުށި ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު
އިސްމާޢީލް އަދި، ހުޅުދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ޝާހިދު، ކެޔޮދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
މޫސާ ނިޒާރު، ކެންދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ ޙުސައިން، މަރަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
އިބްރާހީމް ޝަރީފް އަދި ހިތަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ ނިޒާރު. މިއަދު މި ކޮމިޓީގެ
ބައްދަލުވުމެއް އަޅުގަނޑު މި ބޭއްވީ އެޖެންޑާގަ އި ހުރި ކަންކަމާ މެދުގައި މަޝްވަރާކޮށް ގޮތެއް ނިންމުމަށާއި އަދި
ކަރަންޓުގެ އަގު ބޮޑުވުމާ ގުޅިގެން މި ކޮމިޓީއަށް އިއްޒަތްތެރި ތިން މެންބަރަކު ހުށަހަޅާފައި އޮތް މައްސަލައަކާ
ގުޅިގެން. އެހެންކަމުން ފުރަތަމަ މި އެޖެންޑާގެ 2 ވަނަ ނަންބަރަށް ދިއުމުގެ ކުރީގައި މި ކޮމިޓީ ކުރިއަށް
ގެންދިއުމުގަ އި މި ކޮމިޓީ ހުޅުވާލައި ގެންތޯ އަދި ސިއްރު ބައްދަލުވުމެއްގައިތޯ ގެންދާނީ. ސިއްރު ބައްދަލުވުމެއްގެ
ގޮތުގަ އި ގެންދަން ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވެއްޖެއްޔާމުން އަދި އޯޕަންކޮށް ގެންދަން އިޢުތިރާޟުކުރާ މެންބަރަކު ހުރެއްޖެ
ކަމަށް ވެއްޖެއްޔާމުން އަޅުގަނޑު ބަލާލަން ބޭނުންވޭ. އެހެން ނޫން ކަމަށް ވަންޏާ ހަމަ މި ބައްދަލުވުން ހުޅުވާލެވިގެން
ކުރިއަށް ގެންދާނީ. އެއްވެސް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކު އެ ގޮތަށް ބޭނުންނުވާތީވެ މި ހުޅުވާލެވިގެން މި ބައްދަލުވުން
ކުރިއަށް ގެންދާނީ. އާދެ! އެންމެ ފުރަތަމަ ކަމެއްގެ ގޮތުގައި މި އޮތީ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ފޮނުވާފައިވާ މައްސަލައެއް
މިއަދުގެ އެޖެންޑާ ގައި. އެއީ މިނިސްޓްރީ އޮފް ލޯ އެންޑް ޖެންޑާގެ ނަން ޖޫން 2016 ،2016 ޖޫން 22 އިން
ފެށިގެން މިނިސްޓްރީ އޮފް ޖެންޑާ އެންޑް ފެމިލީގެ ނަމަށް ބަދަލުކުރައްވައި އެ މިނިސްޓްރީގެ މަސައްކަތު ދާއިރާގެ
ގޮތުގައި މިނިސްޓްރީ އޮފް ލޯ އެންޑް ޖެންޑާ ބަލަހައްޓަމުން ގެންދާ އާއިލާ އާ އި ކުޑަކުދިންނާއި އެހެނިހެން ޚާއްޞަ
އެހީއަށް ބޭނުންވާ މީހުންނާ ބެހޭ އެންމެހައި ކަންކަން ހަމަޖައްސައި ކުޑަކުދިންގެ ހިޔާގެ ބައެއްގެ ގޮތުގައި
ހުޅުމާލޭގައި ގާއިމުކޮށްފައިވާ ފިޔަވަތި މިނިސްޓްރީ އޮފް ޖެންޑާ އެންޑް ފެމިލީގެ ދަށުން ހިނގަމުންދާ ވަކި
މަރުކަޒެއްގެ ގޮތުގައި 2016 އޮގަސްޓް 28 އިން ފެށިގެން ހަމަޖައްސައި އެ މިނިސްޓްރީގެ މަސައްކަތަށް ގެނެވިފައިވާ
ބަދަލާ ގުޅޭގޮތުން ފޮނުވާފައިވާ މައްސަލަ ދިރާކުރުމަށް މި ފޮނުވާފައި އޮތް މައްސަލަ. އެހެންވީމާ، މި ގޮތަށް މި ކަން
މި ގާނޫނުއަސާސީން ހަމަ މި ކޮމިޓީއަށް އައުމާ ގުޅިގެން މި ބަދަލު އަތުވެއްޖެ ކަމަށް ބަލައި އަޅުގަނޑުމެން ދަނީ
ރިޕޯޓް ފޮނުވަމުން. އެހެންވީމާ، އެ އުސޫލުގެ މަތިން މި މައްސަލަ އަޅު ގަނޑުމެންނަށް ލިބުމާ ގުޅިން މި މައްސަލަ
ކޮމިޓީގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ ސަމާލުކަމަށް ގެނައުމަށްފަހު މި ކަމަށް ވަކި އެއްޗެއް ވިދާޅުވާން ބޭނުންވޭތޯ
އަޅުގަނޑު ބަލައިލާނަން. ނުވާ ކަމަށް ވެއްޖެ އްޔާމުން ހަމަ ކުރިން ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ޢަމަލުކުރާ ގޮތަށް މި ކަން
މި ކޮމިޓީން މި ގޮތަށް ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް ފެންނަ ކަމަށް ބަލައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކުރިއަށް ދެވިދާނެ.
1

އެހެންވީމާ، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކު މި މައްސަލައަށް ތާއީދުކުރައްވަން ބޭނުންފުޅުވާ ކަމަށް ވަންޏާ މިއަށް
ހުށަހަޅުއްވައި ތާއީދުކޮށްގެން ވެސް ކުރިއަށް ގެންދެވިދާނެ. އިބްރާހީމް ޝަރީފަށް ފުރުޞަތު އަރުވަން.
މަރަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ޝަރީފް ވާހަކަދެއްކެވު ން:
އާދެ! މި ސަރުކާރު ހިންގުމަކީ ޤާނޫނުއަސާސީން ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް ލާޒިމުކުރާ ކަމަކަށްވާއިރުގައި މި ގެނައި
ބަދަލުތަކުގެ ތެރޭގައި އަޅުގަނޑުމެން ދައްކާނެ ވަކި ވާހަކައެއް ނެތް. ހަމައެކަނި މި މައްސަލަތައް މި އަންނަނީ
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގައި މަޢޫލުމާތަށް ޓަކައި މަޖިލީހުން ފާސްކުރުމަށް. އެހެންވީމާ، އަޅު ގަނޑުމެންނަށް މި ކަމާ
ދެކޮޅު ނަހަދާ ކަމަށް ވަނީވިއްޔާ ދެން އިތުރަކަށް ދައްކާނެ ވާހަކައެއް ނެތީމަ މި ގޮތަށް މައްސަލަ ފާސްކުރަން
އަޅުގަނޑަށް ފެންނަ ވާހަކަ ދަންނަވަން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑު ޢަލީ ޙުސައިނަށް ފުރުޞަތު އަރުވަން.
ކެންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ޙުސައިން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ. އަޅުގަނޑު ވެސް ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވަނީ މިހާރު މި އޮތްގޮތަށް މި ގެނެވުނު ބަދަލަކީ
ޙަޤީޤަތުގައި ގާނޫނުއަސާސީ ގެ ވެސް ރޫޙާ އެއްގޮތަށް ގެނެވިފަ އި އޮތް ބަދަލެއް ކަމަށް އަޅު ގަނޑު ޤަބޫލުކުރަމޭ. އެ އީ
ކުރީގަ އި އޮތް ގޮތުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެންދިޔަ އެޓާރނީ ޖެނެރަލް އޮފީހާއި އެހެން އޮފީސްތަކާ އެހެން
މެންޑޭޓްތަކަކާ އެކުވެގެން ހިނގަމުން ދިޔަތަން. އެހެންނަމަވެސް އަޅުގަނޑު ޤަބޫލުކުރަނީ ހަމަ އެޓާރނީ ޖެނެރަލް
އޮފީހަކީ ވަކި އޮފީހެއް ގޮތު ގައި ހިނގަންޖެހޭނެ ތަނެއް ކަމަށް. އެހެންވީމާ، މިހާރު ހުށަހަޅުއްވާފަ އިވާ ގޮތަށް ހަމަ
އެކަން ކުރިއަށް ގެންދިއުމާމެދު އަޅުގަނޑު ވެސް ތާއީދުކުރާ ވާހަކަ ދަންނަވާލީ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަދި ހަމަ އެއާއެކު އަދި އެބައޮތް 2 މައްސަލައެއް. ހަމަ އެކުއެކު ގައި ވޯޓަށް އަހާލެވިދާނެ އެއަށް. އެއީ
ޖަރުމަނުވިލާތުގައި ހުންނަ އެމްބަސީއެއް ހުޅުވުމާ ގުޅިގެން ފޮރިން މިނިސްޓްރީގެ މަސައްކަތުގެ ތެރެއަށް އެބައި
އިތުރުވެގެންދިޔަ ކަމަށް ފޮނުއްވާފައިވާ މައްސަލަ އެއް. އެހެން ވީމާ، އެ މައްސަލައާ ވެސް އެކުގައި އަދި ހަމަ 2 ވަނަ
މައްސަލައެއްގެ ގޮތުގައި އޮތީ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް ލިބިދޭ އިޚްތިޔާރު މިނިސްޓްރީ އޮފް ޖެންޑާ އެންޑް ފެމިލީން
ހިނގަމުންދާ ތަޢުލީމާއި މަސައްކަތް އުނގަނައިދޭ ކުޑަކުދިންގެ މަރުކަޒު. ދެން އޮތީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ
2

ގާނޫނުއަސާސީގެ 116 ވަނަ މާއްދާއިން ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް ލިބިދޭ އިޚްތިޔާރުގެ ދަށުން މިނިސްޓްރީ އޮފް ލޯ
އެންޑް ޖެންޑާގެ ނަން 2016 ޖޫން 22 އިން ފެށިގެން މިނިސްޓްރީ އޮފް ޖެންޑާ އެންޑް ފެމިލީގެ ނަމަށް
ބަދަލުކުރައްވައި އެ މިނިސްޓް ރީގެ ދާއިރާ. މިއަށް ކުރިން އޮތީ ހުށަހެޅުމެއް ހުށަހެޅުއްވާފަ. ދެން މިއޮތީ ރަނގަޅު
އެއްޗަކީ މިއީ. އެއީ ދެންމެ ރިޕީޓް އެ ވީ. ދެން މި އޮތީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ގާ ނޫނުއަސާސީގެ 116 ވަނަ
މާއްދާގެ ދަށުން ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް ލިބިދޭ އިޚްތިޔާރުގެ ދަށުން މިނިސްޓްރީ އޮފް ޖެންޑާ އެންޑް ފެމިލީގެ
ދަށުން ހިނގަމުންދާ ތަޢުލީ މާއި މަސައްކަތް އުނގަންނައިދޭ ކުޑަކުދިންގެ މަރުކަޒު 22 2016 ވަނަ ދުވަހުން ފެށިގެން
މިނިސްޓްރީ އޮފް ހޯމް އެފެއާޒްގެ ދަށުން ހިންގަމުންދާ ތަނެއްގެ ގޮތުގައި ހަމަޖައްސައި މަސައްކަތަށް ގެންނަވާފައިވާ
ބަދަލާ ގުޅޭގޮތުން ފޮނުއްވާފައިވާ މައްސަލަ ދިރާސާކުރައްވައި ގޮތެއް ނިންމެވުމަށް ޓަކައި އެ މައްސަލައާ ގުޅޭ ދާއިމީ
ކޮމިޓީއަށް ފޮނުވާފައިވޭ. އެހެންވީމާ، މީގެ ކުރިން އަޅުގަނޑު ދެންނެވީ ހުޅުމާލޭގައި ހުރި ތަނެއްގެ ވާހަކަ މިހާރު
މީގައި ބުނެފައި މިއޮތީ ހޯމްއެފާޒްގެ ދަށުން، މިނިސްޓްރީ އޮފް ހޯމް އެފެއާޒް ދަށުން ހިނގަމުން ގެންދިޔަ ތަނެއް
ޖެންޑާ މި މިނިސްޓްރީގެ ދަށަށް ބަދަލުވި ވާހަކަ މިއޮތީ. އެހެންވީމާ، މި މަސައްކަތުގެ މި ބަދަލު ވެސް އައުމާ
ގުޅިގެން މި 3 މައްސަލައިގަ އި އެއްކޮށް ވޯޓަށް އަހާލަން ކަމަށް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު އިބްރާހީމް ޝަރީފަށް
ފުރުޞަތު އަރުވާނަން.
މަރަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ޝަރީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑު ތި ހުށަހެޅިފައި އޮތްގޮތަށް ތާއީދުކުރާ ވާހަކަ އަޅުގަނޑު މިތާ މި ހުށަހެޅި ގޮތަށް ޢަލީ ޙުސައިންވަނީ
ތާއީދުކުރައްވާފަ. އެހެންވީމާ، ވޯޓަށް އައްސަވާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޢަލީ ޙުސައިނަށް ފުރުޞަތު އަރުވަން.
ކެންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ޙުސައިން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޝަރީފް އެ ހުށަހެޅުއްވި ގޮތަށް ހަމަ ކޮމިޓީން ފާސްކުރަން އަޅުގަނޑު ވެސް ތާއީދުކުރާ ވާހަކަ
ދަންނަވަން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
3

މިހާރު މި އޮތީ ސަރުކާރުން މި ފޮނުވާފައިވާ މި ތިން މައްސަލަ މި އޮތްގޮތަށް ފާސްކުރުމަށް މަރަދޫ ދާއިރާގެ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ހުށަހަޅުއްވައި އަދި ކެންދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ ޙުސައިން ތާއީދުކުރައްވާފަ.
އެހެންވީމާ، އެ ގޮތަށް ފެނިވަޑައިގަންނަވާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ވޯޓު ދެއްވާ. ޝުކުރިއްޔާ. މި ވަގުތު ތިއްބެވީ 8
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން. އެއީ މުޤައްރިރާ އެކުގައި. އެހެންވީމާ، ވަޑައިގެން ތިއްބެވި ވޯޓުގައި ބައިވެރިވި 7
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން. އެހެންވީމާ، އެ 7 އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ އިއްތިފާޤުން މި ގޮތަށް ފާސްވެއްޖެ. އެޖެންޑާ
އައިޓަމް 2 އަށް ދެން އަޅުގަނޑު ޖެހިލާނަން. މި ކޮމިޓީއަށް މި 3 މެންބަރަކު ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ މައްސަލައެއް މިއީ.
ކަރަންޓްގެ އަގު... (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ ސަމާލުކަމަށް ޓަކައި ދަންނަވާނަން. މި
މައްސަލައަކީ އެންމެ ފަހުން އިއްޒަތްތެރި 3 މެންބަރަކު މި ކޮމިޓީއަށް ހުށަހެޅުއްވި މައްސަލައިގައި ވެސް ހިމެނޭ އަދި
އޭގެ ކުރިން ވެސް މި ކޮމިޓީން ބަލަން ފަށާފައި އޮތް މައްސަލައެއް. އެހެންނަމަވެސް، އައު މައްސަލައެއްގެ ގޮތުގައެއް
ނޫން. މި ދެ މައްސަލަ އެއްކޮށްލައިގެން އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު މި ކުރިއަށް ގެންދަނީ. އެއީ ދިވެހިރާއްޖޭގައި މީހުން
ދިރިއުޅޭ ރަށްތަކުގެ ކަރަންޓަށް މިއައި ބަދަލާ ގުޅިގެން ބައެއް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ބޭނުންފުޅުވާ ބައެއް މަޢުލޫމާތު
ސާފުކުރުމަށް ޓަކައި އެންވަޔަރަންމަންޓް މިނިސްޓަރު ޠާރިޤް އިބްރާހީމާއި އަދި ފެނަކަ ކޯޕަރޭޝަންގެ އެމް.ޑީ އަދި
ސްޓެލްކޯގެ އެމް.ޑީ މި ކޮމިޓީއަށް ގެނައުމަށް ތި ބޭފުޅުން ހުށަހަޅުއްވައި ތާއީދުކުރައްވައިގެން އެ ބައްދަލުވުން
ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް ޓަކައި މިއަދު އެޖެންޑާކޮށްގެން މި ބައްދަލުވުން ކުރިއަށް މި ގެންދަނީ. އެހެންވީމާ، މި
ބައްދަލުވުން ފަށާއިރުގައި ހަމަ އެހެންޏާ ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ޢަމަލުކުރާ ގޮތަށް މި ޢަމަލުކުރަމުން ގެންދާނީ.
ފުރަތަމަ ފުރުޞަތުގައި 3 މިނި ޓު ކޮންމެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކަށް ދީފައި އަދި ދެވަނަ ފުރުޞަތެއް ބޭނުންވާ ކޮންމެ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކަށް 2 މިނިޓު ދޭގޮތަށް އަޅުގަނޑުމެން ކުރިއަށް ގެންދާނަން. ދެން އެހެންނަމަވެސް، ވަގުތާއި
މި ކަންތައްތަކަށް ބަލާފައި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ ކިބައިގައި އޮތީ މި މައްސަލަ ދިގުކުރުމާއި ކުރުކުރުން. ކޮންމެ
ޕާޓީއަކުން އެ ޕާޓީން ކުރަން ބޭނުންވާ ސުވާލު އަދި އެއަށް ޖަވާބު ލިބޭ ގޮތަށް ދިޔަސް ވެސް މި ބައްދަލުވުން
ކުރުވެގެން ހިނގައިދާނެ. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ބޭނުންފުޅު ގޮތަކަށް ބައްދަލުވުން ކުރިއަށް ގެންދާނީ.
އެހެންނަމަވެސް، ކުރިން ޢާއްމު ގޮތެއްގައި ކޮމިޓީ ގެންދާ އުސޫލުން އަޅުގަނޑުމެން ގެންދާނީ. އަޅުގަނޑުމެންގެ
ދަޢުވަތަކަށް އެ ބޭފުޅުން ވަޑައިގެން ދެއް ވީތީވެ ދަންނަވަން. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) .` އައްސަލާމްޢަލައިކުމް. މި
ކޮމިޓީއަކީ ސަރުކާރު މަސްއޫލިއްޔަތު އަދާކުރާ މިންވަރު ބަލަމުންދާ ކޮމިޓީ. މި ކޮމިޓީއަށް އިއްޒަތްތެރި 3 މެންބަރަކު
މި ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ މައްސަލައަކާ އަދި އޭގެ ކުރިން ވެސް މި ކޮމިޓީން ބަލަމު ން ގެންދިޔަ މައްސަލައެއް. ދެ
މައްސަލަ އެކުއެކުގައި މި ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް ޓަކައި ބޭއްވޭ ބައްދަލުވުމެއް. މިއީ ކަރަންޓުގެ އަގަށް އައި ބަދަލާ
ގުޅިގެން ބައެއް ސަރަޙައްދުތަކުގައި ވަރަށް ބޮޑަށް ކަރަންޓުގެ އަގު ބޮޑުވުމާއި ގުޅިގެން މީގައި ބައެއް ދިމަދިމާލުން މި
ހެޔޮކަމަށް ބުނާއިރު އަނެއްބައި ދިމަދިމާލުން އަގު މައްޗަށް ގޮސްފައިވާތީވެ މިކަމުގެ ޙަޤީޤަތަކީ މިއައި ބަދަލަކީ
4

ކޮބައިތޯ ބެލުމަށް ބައެއް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ބޭނުންފުޅުވާތީވެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ބައެއް ސުވާލުތައް
ކުރައްވަން ބޭނުންވާތީ މިކަމާ ބެހޭ މަޢުލޫމާތު ސާފުކުރުމަށް ޓަކައި އަޅުގަނޑުމެން އެންވަޔަރަންމަންޓް މިނިސްޓަރު
ޠާރިޤް އިބްރާހީމާއި އަދި ފެނަކަ ކޯޕަރޭޝަންގެ އެމް.ޑީ އަދި ސްޓެލްކޯގެ އެމް.ޑީ އަދި އެ ބޭފުޅުންގެ ޓީމަށް
ދަންނަވައިލީ. އަޅުގަނޑުމެންގެ މި ދަޢުވަތަށް ވަޑައިގެންދެއްވީތީވެ މިނިސްޓަރަށާއި އަދި ދެ އެމް.ޑީންނަށް އަދި ދެ
އެމް.ޑީގެ ޓީމަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރު ދަންނަވަން. މި ބައްދަލުވުން ކުރިއަށް ޢާއްމު ގޮތެއްގައި އަޅުގަނޑުމެން މި
ގެންދަނީ މީގެ ކުރިން ވަޑައިގަންނަވާ ކޮންމެ ބޭފުޅަކު ވެސް އެއްޗެއް ވިދާޅުވުމަށް ކޮންމެވެސް ވަގުތުކޮޅެއް ދީފައި
އޭގެ ފަހުގައި މެންބަރުން ސުވާލުކުރައްވާ ގޮތަށް. ދެން އެހެންނަމަވެސް، މިއަދުގައި ބައެއް ބޭފުޅުން ވިދާޅުވަނީ
ތިމަންނަމެން ސުވާލުކޮށްފައި އޭގެ ފަހުގައި އެކީއެކަށް މި ޖަވާބު ދޭ، ލިބޭގޮތަށް ދިޔައިއްޔާ ތިމަންނާމެންނަށް މިއަދު
މާ ރަނގަޅޭ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ހަމަ އެއާއިއެކުގައި މިއަދު ޕްރެޒެންޓޭޝަނެއް ވެސް އެބަ ދެއްވަން ބޭނުންފުޅުވޭ
އެންވަޔަރަންމަންޓް މިނިސްޓް ރީން މި އައިސްފައި އޮތް ބަދަލާ ބެހޭގޮތުން އިތުރު މާބޮޑަށް އިތުރު
ތަފްޞީލުވެގެންދާނެހެން އަޅުގަނޑަށް ވެސް ހީވަނީ މި މަޢުލޫމާތު މި ދެންނެވި ގޮތަށް އަޅުގަނޑުމެންނާ ހަމައަށް
ލިބިގެން ގޮސްފިއްޔާ. އެހެންވީމާ، އެއަށް އަޅުގަނޑުމެން ދިއުމުގެ ކުރީގައި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ކުރައްވަން
ބޭނުންވާ ސުވާލުތަކަށް ފުރަތަމަ އަޅުގަނޑުމެން ކުރިއަށް ގެންދާނީ. އެއީ ބައެއް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން މިއަދު
ބޭނުންފުޅުވީ އެގޮތަށް އަޅުގަނޑު ފެށިއިރު ދަންނަވައިލިން. އަޅުގަނޑު މެންބަރުންނަށް އޮޅުންއަރާ ކަމަށް ވަންޏާ
އަނެއްކާ ވެސް ދަންނަވައިލާނަން. ޢާއްމު ގޮތެއްގައި ކުރިން އަޅުގަނޑުމެން ކޮމިޓީތަކުގެ ބައްދަލުވުން ކުރިއަށް
ގެންދަނީ ވަޑައިގަންނަވާ ބޭފުޅުންނަށް ކޮންމެ ބޭފުޅަކަށް ފަސް ވަރަކަށް މިނިޓު ނޫނީ ތިން މިނިޓުވަރު ދެނީ މިކަމާ
ބެހޭގޮތުން އެއްޗެއް ވިދާޅުވަން. އޭގެ ފަހުގައި މެންބަރުންނަށް ފުރުޞަތު ދެނީ ސުވާލުކުރައްވަން. އެހެންނަމަވެސް،
މިއަދު މެންބަރުންގެ ތެރެއިން ބައެއް ބޭފުޅުން ބޭނުންފުޅުވީ އެބޭފުޅުން ބޭނުންވި ސުވާލުތައް ފުރަތަމަ ކޮށްލާފައި
އެކޮޅުން އެކަން ކުރިއަށް ގެންދަން. އެހެންވީމާ، އެގޮތަށް ކުރިއަށް ގެންދަން ކަމަށް އިތުރު ޚިޔާލު ތަފާތުވުމެއް މިހާރު
އުޅޭހެން ހީވާތީވެ އަޅުގަނޑު ކެޔޮދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މޫސާ ނިޒާރަށް ފުރުޞަތު އަރުވާނަން ފުރަތަމަ.
ކެޔޮދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މޫސާ ނިޒާރު އިބްރާހީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިނގޭތޯ އިއްޒަތްތެރި މުޤައްރިރު. ތި ވިދާޅުވި ވާހަކަ އަޅުގަނޑު ވެސް ޤަބޫލުކުރަން. އެހެންނަމަވެސް،
އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ މި މައްސަލައާ ގުޅޭގޮތުން ކަންނޭނގެ އެންވަޔަރަންމަންޓް މިނިސްޓްރީން ޕްރެޒެންޓޭޝަނެއް
ގެންނެވީ. އެހެންވެއްޖެއްޔާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެ މަޢުލޫމާތު ފުރަތަމަ އެނގުނީމަ އަޅުގަނޑުމެން ކުރަން ހުރި
ސުވާލު ތަންކޮޅެއް ސާފުވާނެހެން އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ. އެހެންނޫނީ އަނެއްކާ އެއް ސުވާލުތައް ތަކުރާރުވެ އެ
ވާހަކަދައްކާފައި އަނެއްކާ ޕްރެޒެންޓޭޝަން އައިމަ އޭގެ ބޭނުން ކެނޑިދާނެހެން އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ. އެހެންވީމާ،
5

އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ އެހެން ބޭފުޅުން އިޢުތިރާޟް ނުކުރަންޏާ އެގޮތަށް ދިއުން ކަންނޭނގެ އެންމެ ރަނގަޅުވާނީ.
ޝުކރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ތި ވިދާޅުވީ މީގެ ކުރިން އަޅުގަނޑުމެން ޢަމަލުކުރަމުން ގެންދާ ގޮތް. އެހެންނަމަވެސް، މިއަދު
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން އެގޮތަށް ގެންދަން ބޭނުންވީމަ އަޅުގަނޑު މިއަދު ވަކި ގޮތަކަށް ގެންދަން ބޭނުން ނުވާތީވެ
މެންބަރުން ބޭނުންވާ ގޮތަށް ކޮމިޓީ ގެންދަންވެގެން އަޅުގަނޑު އެގޮތަށް ބަދަލުކުރީ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑަށް
ވެސް ހީވަނީ ހަމަ ކުރިން އަޅުގަނޑުމެން ޢަމަލުކުރަމުންދާ އުސޫލު އެއީ އެންމެ ރަނގަޅު ގޮތްހެން. ފުރަތަމަ
މިނިސްޓަރު އެއްޗެއް ވިދާޅުވުމަށްފަހުގައި ފެނަކަ އެމް.ޑީ އަދި ސްޓެލްކޯގެ އެމް.ޑީ އަދި އޭގެ ފަހުގައި އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރުން ސުވާލުތަކަށް ޖަވާބު ދެއްވަމުން ގެންދަވާ ގޮތަށް ގެންދިޔައި އްޔާ މާ ފުރިހަމަވާނެ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު
ފުރަތަމަ މިނިސްޓަރަށް ފުރުޞަތު އަރުވާނަން. ހަމަ އެއާއިއެކުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދޮޅުގަޑިއިރު މި އިންނަނީ
ބައްދަލުވުމަކަށް. އެހެންވީމާ، މި ދޮޅުގަޑިއިރު ތެރޭގައި މި ބައްދަލުވުން ނިންމޭތޯ ބަލަން. އެހެންވީމާ، ސީދާ
ސުވާލަށް، ސީދާ ސުވާލު ކުރައްވައި ސީދާ ސުވާލަށް ޖަވާބު ދެއްވިއްޔާ މިގޮތަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވަގުތު
ސަލާމަތްކުރެވޭނެ. އެހެންވީމާ ، އަޅުގަނޑު އެންވަޔަރަންމަންޓް މިނިސްޓަރު ޠާރިޤް އިބްރާހީމަށް ފުރަތަމަ ފުރުޞަތު
އަރުވާނަން.
މިނިސްޓަރ އޮފް އެންވަޔަރަންމަންޓް އެންޑް އެނަރޖީ، އިބްރާހީމް ޠާރިޤް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މުޤައްރިރު އަދި ވަޑައިގެން ތިއްބެވި އެހެން އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން.
އަޅުގަނޑުމެން މިއަދުގެ މި ކުރިމަތިވެފައި އޮތް މި ސުވާލަށް ޖަވާބު ފުރިހަމައަށް އެރުވޭތޯ އަޅުގަނޑު މި
ޕްރެޒެންޓޭޝަން ކުރިއަށް ގެންދާނަން. އެގޮތުން އަޅުގަނޑު ހަމަ ފުރަތަމައިނުން ވެސް ބަލައިލަން ބޭނުންވަނީ
ކަރަންޓުގެ ޚިދުމަތަށާއި ޓެރިފަށް އައި ބަދަލު މި ބަދަލު މި އައިސްފައި އޮތް ގޮތް އަޅުގަނޑު ހަމަ ކުޑަ ހިސްޓްރީއަކާ
އެއްކޮށް ކިޔައިލަދޭން އަޅުގަނޑު ފުރަތަމައިނުން ވަގުތުކޮޅެއް ނަގާނަން. 2015 ވަނަ، 2005 ވަނަ އަހަރު އޭރުގެ
އޮތް ޓެރިފުގައި ޓެރިފް ހިންގިއިރު ރައްޔިތުންނަށް ކަރަންޓް ދެމުން މި އަންނަނީ ސްޓެލްކޯއިންނާއި ރ.ކ ކޮމިޓީ އަދި
އަމިއްލަ ފަރާތްތަކުން ރާއްޖޭގެ އެކި ރަށްރަށުގައި. އޭގެ އިތުރަށް އޭރު ޢާއްމު ގޮތެއްގައި ރަށްރަށުގެ އިންޖީނުގެތަކާއި
އަދި މީގެ އަޕްގްރޭޑިންގއަށް މި ފައިސާ ގިނަފަހަރަށް ޚަރަދުވެފައި މި އޮންނަނީ އިންޖީނުގެތައް އަޕްގްރޭޑްކޮށް މި
ކަންތައްތައް މި ކުރަނީ ސަރުކާރުން އެކި ޕްރޮޖެކްޓުތަކުން ފައިސާ ދެއްވައިގެން ރަށްރަށުގެ ކަރަންޓުގެ މި
އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރ ކުރިއަށް ގެންގޮސްފައި މި އޮންނަނީ. އޭގެ އިތުރަށް 2009 ވަނަ އަހަރަށް ބަލައިލާ ކަމަށް
6

ވަންޏާ 2008 ވަނަ އަހަރު ގާނޫނުއަސާސީއަށް އައި ބަދަލާ ގުޅިގެން އައު ގާނޫނުއަސާސީގައި މި އޮންނަނީ
ރައްޔިތުންނަށް އަސާސީ ޚިދުމަތް ފޯރުކޮށްދޭން ސަރުކާރުން ވެވުނު މިންވަރަކުން އަސާސީ ޚިދުމަތް ފޯރުކޮށްދިނުމަށް
މި އޮންނަ އޮތުމުން އޭރުގެ ސަރުކާރުން ނިންމެވީ ރައްޔިތުންނަށް ކަރަންޓު ފޯރުކޮށްދޭން ކުންފުނިތަކެއް
އުފައްދައި ގެން އެ މަސައްކަތްކުރައްވަން. އެގޮތުން އެސްޓެލްކޯއާ އަދި އޭގެ އިތުރަށް 6 ކުންފުންޏެއް ނޫނީ
ޕްރޮވިންޝަލް ޔޫޓީލިޓީ، ޔޫޓިލިޓީ ކުންފުނިތަކެއް އުފައްދައިގެންނާއި އަދި އޭގެ އިތުރަށް ޔޫޓީލިޓީ ކުންފުނިތަކުގައި
ބައިވެރިނުވާ ކައުންސިލްތައް، ކައުންސިލްތަކާއި ބައެއް އަމިއްލަ ފަރާތްތަކުން ވެސް ކަރަންޓު ދިނުމުގެ ޚިދުމަތް
ކުރިއަށްގެން ދިޔައީ. ދެން އޭރު 2009 ވަނަ އަހަރު ހަމަ މިއާއެއްކޮށް ޔޫސޭޖު ސަބްސިޑީއަކާއި އަދި ފިއުލް ސާރ
ޗާޖު ސަބްސިޑީއެއް ސަރުކާރުން ހުށަހެޅުއްވި، ނޫނިއްޔާމު ސަރުކާރުން ކުންފުނިތަކަށް ނަގަން ޓެރިފާއި އެއްކޮށް
ނަގަން ހެއްދެވި. އޭގެ އެންމެ ބޮޑު އެއް ބޭނުމަކީ ޔޫޓިލިޓީތަކުން ކުންފުނިތައް ހިންގާއިރު އެ ކުންފުނިތަކުގެ
ރަށްރަށުގެ ކަރަންޓު އަޕްގްރޭޑި ންގ ކަންތައްތައްތަކަށް އެ ކުންފުނިތަކުން ލިބޭ އާމްދަނީން އެ މަސައްކަތްކުރަން ބާރު
އެޅުމުގެ ގޮތުން ކުރެއްވި ކަމެއް. އޭރުން ދެން ސަރުކާރުން އިތުރަށް ފައިސާ ނުދެއްވާ. އެހެންނަމަވެސް، މި
މަސައްކަތް މިގޮތަށް ކުރަން އޭރު ރޭއްވެވި. ދެން އޭގެފަހުން 2016 ވަނަ އަހަރު މިއަހަރު ކުރީކޮޅުގައި އަނެއްކާ
ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ބަލައިލާ ކަމަށްވަންޏާމު އެހާތަނަށް ދިޔައިރު މިއޮތީ ސްޓެލްކޯ އާއި ފެނަކަ އުފެދިފަ. ފެނަކަ މި
އުފެދުނީ 7 ޕްރޮވިންޝަލް ޔޫޓިލިޓީ ކުންފުނިތައް އެކުލަވާލައިގެން، އެކުލަވާލާފައި އެއްކޮށްލާފައި އުފެދުނު
ކުންފުންޏެއް. ފެނަކަ ކުންފުންޏާއި އަދި ކައުންސިލްތަކުންނާއި މި ހުރިހާ ތާކުން މި މަސައްކަތް ކުރެވިގެން ކަރަންޓު
ދިނުމުގެ މަސައްކަތްތައް ކުރެވިގެން މިދިޔައީ. ފެނަކަ އުފެދުނީ 2012 ވަނަ އަހަރުގެ ތެރޭގައި މި 7 ކުންފުނި
އެއްކޮށްލައިގެން. އެ 2016 ވަނަ އަހަރުގައި ސަބްސިޑީއަށް ދޭ އުސޫލު އަޅުގަނޑުމެން މި ސަރުކާރުން ބަދަލެއް މި
ގެނެވުނީ. ދެން އަޅުގަނޑު ބަލައިލާނަން މިހާތަނަށް 2011 އިން 2015 އަށް ކަރަންޓު ސަބްސިޑީގެ ގޮތުގައި
ދެވެމުން އައި ފައިސާގެ އަދަދުތައް. އެގޮތަށް ބަލައިލާއިރު 2011 ވަނަ އަހަރު ބަލައި ލާ ކަމަށްވަންޏާމު ޔޫސޭޖު
ސަބްސިޑީއަކަށް ގާތްގަނޑަކަށް 138 މިލިއަން ރުފިޔާ ޚަރަދުވެގެންދިޔަ. އެއީ ޔޫސޭޖު ސަބްސިޑީއަށް. ދެން އޭގެ
އިތުރަށް ފިއުލް ސަރ ޗާޖަށް 271.9 މިލިއަން ރުފިޔާ ފިއުލް ސަރ ޗާޖަށް ޚަރަދުވެގެންދިޔަ. ޖުމްލަކޮށް 409،
409.9 މިލިއަން ރުފިޔާ ޚަރަދުވެގެންދިޔަ ފިއުލް މުޅިއެކު ޓޯޓަލް ސަބްސިޑީއަށް. ދެން މިގޮތަށް ތި ބޭފުޅުން މި ޗާޓް
ބައްލަވާލައްވަ އިފި ކަމަށް ވަންޏާމު މިހާރު 2014 ވަނަ އަހަރު މިއިނދީ ޓޯޓަލް ސަބްސިޑީއެއް ގެ ގޮތުގައި އަށްލައްކަ،
808.9 މިލިއަން ރުފިޔާ މިއޮތީ ޓޯޓަލް ސަބްސިޑީއަކަށް ސަރުކާރުން ޚަރަދުކުރައްވާފަ. އޭގެ ތެރޭގައި ޔޫސޭޖު
ސަބްސިޑީއެއް ގެ ގޮތުގަ އި 234.4 މިލިއަން ރުފިޔާ އާއި އަދި ފިއުލް ސަރ ޗާޖުގެ ގޮތުގައި 574.4 މިލިއަން ރުފިޔާ
ޚަރަދުކުރެވިފަ. މީގެ ޖުމްލަ އަދަދަކަށް މިއޮތީ 808.9 މިލިއަ ން ރުފިޔާ. އެހެންނަމަވެސް، 2015 ވަނަ އަހަރު ތެލުގެ
ދުނިޔޭގެ ބާޒާރުގައި ތެލަށް އައި ބަދަލާ ގުޅިގެން މި އަދަދުތައް މިއޮތީ ތިރިވެފަ. އެހެންކަމަށް ބަލައިލާ ކަމަށްވަންޏާ
7

މި ފިއުލް ސަރ ޗާޖަށް އޭރު މި ގްރާފުން މި ފެނިވަޑައިގަންނަވާ ކަމަށްވަންޏާމު މިވަނީ 293.9 މިލިއަން ދިވެހި
ރުފިޔާ އަރާފަ. ދެން އަދި އޭގެ އިތުރަށް ޔޫސޭޖު ސަރ ޗާޖު މިއީ ހަމަ ކުރިއެކޭ ވެސް އެއް ވަރަށް ހަމަ
ކޮންސްޓެންޓުކޮށް މި އޮންނަނީ 213.5 މިލިއަން ރުފިޔާ. އެހެންވީމާ، ގާތްގަނޑަކަށް މި ފިއުލް ސަރ ޗާޖު
އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ 2015 ވަނަ އަހަރުގެ، 15 ވަނަ އަހަރުގެ ވަރަށް ބޮޑުތަން ކުޑަވެފައޭ މިއޮތީ. އެހެންވީމާ ،
މިހެން މި ކުޑަވި ކުޑަވުން އަޅުގަނޑުމެން މި ދައްކާލީ މިހާރު ތެލަށް އައި ބަދަލާ ގުޅިގެން މި ފިއުލް ސަރ ޗާޖާއި
ތެލުގެ ސަރ ޗާޖާއި މި ޓޯޓަލް ސަބްސިޑީ ދެވިފައި ހުރި ގޮތް. ދެން އަޅުގަނޑުމެން މި ބަލާލަނީ ކަރަންޓު
ސަބްސިޑީއަށް ބަޖެޓުން ކުރެވުނު، ކުރެވުނު އަދަދާއި އަދި ސަބްސިޑީގެ ގޮތުގައި ދޭންޖެހުނު އަދަދު. އެހެން
ބައްލަވާލާ ކަމަށްވަންޏާމު 2011 ވަނަ އަހަރު މި އޮތީ ގާތްގަނޑަކަށް 170 ވަރަކަށް މިލިއަންނޭ އަޅުގަނޑު
ހަނދާންވަނީ. އެ ބައްލަވާލައްވައިފި ކަމަށްވަންޏާމު މި ޕަރޕަލް ކުލައިގައި މިހިރީ ބަޖެޓުކުރެވިފައި ހުރިވަރު. ދެން
ފެހި ކުލައިގައި މިހިރީ އެއަށް ޚަރަދުކުރެވުނުވަރު އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ، ބަޖެޓުކޮށްފައި ހުރި ވަރަށްވުރެ ވެސް ބޮޑަށް
މިހިރީ ޚަރަދުކުރެވިފައި 2013 ،2012 ،2011، 2014ގައި. އެހެންނަމަވެސް، ދެންމެ އަޅުގަނޑު ދެންނެވިގޮތަށް
2015 ވަނަ އަހަރުގެ ދުނިޔޭގެ ބާޒާރުގެ ތެލަށް އައި ބަދަލާ ގުޅިގެން މި ދެބައި މި އިންނަނީ ބަޖެޓު ކުރެވުނު
އަދަދާއި ޚަރަދުކުރެވުނު އަދަދާ އެއްވަރަކަށް މި އިނީ. ދެން އަޅުގަނޑު މި ބަލާލަނީ ތެލުގެ އަގު އެންމެ ދަށްވި
ދުވަސްވަރު އަގަށް ބަދަލު ގެންނަން ޖެހުނު ސަބަބަކީ ވެސް ކޮބައިކަން ވެސް އަޅުގަނޑު ހަމަ މީގައި ފާހަގަކޮށްލަން
ބޭނުންވޭ. ދެންމެ ކުރިން ދައްކާލި ޗާޓު. އެހެންނަމަވެސް، މި 2015 ވަނަ އަހަރު ނިމިގެން 2016 ވަނަ އަހަރުގެ
ކުރީކޮޅުގައި ސަރުކާރުން ފިއުލްގެ ބާޒާރުން ނޫނިއްޔާމު ޔޫޓިލިޓީ ކުންފުނިތަކަށް ތެޔޮ ގަންނަން ޚަރަދުކުރާ އަގު 7
ރުފިޔާ 5 ލާރިއަށް ތިރިކުރެއްވި ގަންނަން ލިބޭ އަދަދު. އެހެންވީމަ އެއާ ގުޅިގެން ހުރިހާ ފިއުލް ސަރ ޗާޖެއް
ކެނޑިގެންދިޔައީ. ހަމައެކަނި ޔޫސޭޖު ސަރ ޗާޖު އޮތީ. އެހެންވީމާ، ޔޫސޭޖު ސަރ ޗާޖުގެ ގޮތުގައި ގާތްގަނޑަކަށް
230.5 މިލިއަން ދިވެހި ރުފިޔާ މި ހަމައެކަނި ޚަރަދުވެގެންދަނީ. އެހެންވީމާ، މިއީ އަޅުގަނޑުމެން ސަރުކާރަށް ފެނުނީ
އެންމެ ރަނގަޅު ވަގުތު ކަމަށް މި ފިއުލް ސަރ ޗާޖު، މި ޓެރިފަށް ބަދަލު ގެންނަން. ގެނެސްގެން މި ކުރިއަށް ދާން.
އެއީ 2014 ،2015 .2016 ،2015 ހިސާބުގައި އެކަންތައް ކުރި ކަމަށްވަންޏާމު ރައްޔިތުންނަށް އެބަ މި ބަރޑަން
އެބަ އާދޭ ގާތްގަނޑަކަށް 808.9 މިލިއަން ރުފިޔާ އިނދެފައި އެއަށްވުރެ ބޮޑަށް މި ދަންނަވާހެން މި ހުރިހާ އެއްޗެއް
ކެނޑުނީމަ ފިއުލް ސަރ ޗާޖު ނެތް ވަގުތެއްގައި 2016ގައި މި ކުރީކޮޅުގައި މި އޮންނަނީ ފިއުލް ސަރ ޗާޖު
ނެގުމަށް 213.5 މިލިއަން ރުފިޔާ. އެހެންވީމާ، މިހާބޮޑު ބަދަލެއް އައިސްފައި ހުރި ވަގުތެއްގައި މި ކަންތައްތައް
ކުރަން މިއީ އެންމެ، ޓެރިފަށް ބަދަލު ގެންނަން އެންމެ ރަނގަޅު ވަގުތު ކަމަށް ފެންނާތީ އެ މަސައްކަތްކުރީ. މިއީ
ހުރިހާ ސަރުކާރަކުން ވެސް ކުރަން ބޭނުންވެފައި ހުރި ކަމެއް. އެހެންނަމަވެސް، މިއީ ރައްޔިތުންނަށް މިހާބޮޑު
ގެއްލުމެއް ނޫނިއްޔާމު ބުރައެއް އުފުލަންޖެހޭނެ ކަމަކަށްވާތީ އަޅުގަނޑު ޤަބޫލުކުރަނީ މި ކަންތައްތައް އެންމެ ކުޑަކޮށް
8

މި ބުރަ އުފުލޭނެ ގޮތަށް އެ ގަޑީގަ އި، މިއަހަރު ފަހުކޮޅު، ކުރީކޮޅުގައި މި ކަންތައްތައް ކުރެވުނީމަ އަޅުގަނޑު
ޤަބޫލުކުރާ ގޮތު ގައި މިއީ އެންމެ ފަސޭހަކޮށް މި ކަންތައް ކުރެވޭނެ ވަގުތެއް ކަމަކަށްވާތީ، އެ މަސައްކަތް
ކުރެވިގެންދިޔައީ. ދެން އަޅުގަނޑު ބަލައިލާނަން ކަރަންޓުގެ އަގަށް ގެނައި ބަދަލުތަކަކީ ކޮބައިތޯ. އޭގެ ތެރޭގައި ތަފާތު
7 ސަރަޙައްދަކަށް ކުރިން ހެދިފައިވާ ތަފާތު އަގުތައް އެ އަގުތައް އެއީ 7 ޔޫޓިލިޓީގަ އި 7 އަގު އޮތީ ރާއްޖޭގެ އެކި
ހިސާބުގަނޑުގައި 7 ޓެރިފް އޮތީ. އެހެންވީމާ، އެ ހުރިހާ ޓެރިފްތަކެއް އެއްގޮތަށް އެއްކޮށްފައި މާލެ ސިޓީ ފިޔަވައި،
އެއީ މާލެ އޭގައި ގްރޭޓަރ މާލެ އެ އޭރިއާ ފިޔަވައި އެހެން ހުރިހާ ހިސާބެއްގައި ކަރަންޓުގެ އަގު މިހާރުވާނީ އެއް
ޓެރިފެއް. ރާއްޖޭގައި އޮންނާނީ އެއް ޓެރިފެއް. ދެން އޭގެ އިތުރަށް ޔޫސޭޖު އަދި ފިއުލް ސާރ ޗާޖު ދޭ އުސޫލަށް
ބަދަލަށް ގެނައި. ދެން ތިންވަނަ ކަމަށް ސްޓެލްކޯއަށްވާ ގެއްލުން އިނގޭތޯ. އެއީ އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ މި
ސްޓެލްކޯގެ މިދަންނަވާ ބަދަލާއެކީ ސްޓެލްކޯއަށްވާ ގެއްލުން ފޫބެއްދުމަށް ޓަކައި 3000 ޔުނިޓަށްވުރެމަތިން ކަރަންޓު
ބޭނުންކުރާ ވިޔަފާރިތަކަށް އައު ބޭންޑެއް އުފެއްދުން. އެއީ ކްރޮސް ސަބްސިޑީއެއްގެ ގޮތަށް އެ މަސައްކަތްކުރުމުގެ
ގޮތުން ވިޔަފާރިތަކުން އިތުރު ބޭންޑެއް ހަދާފައި އިތުރަށް އެ ބަދަލުތަކެއް ގެނެވުން. ދެން ފެނަކަ ކޯޕަރޭޝަނަށް ވާ
ގެއްލުން ފޫބެއްދުމަށް މި ކުރިއަށް އޮތް ދެ އަހަރަށް މުއްދަތަށް މަހަކު 10.5 މިލިއަން ރުފިޔާ ކުންފުންޏަށް،
ކުންފުނީގެ އެފިޝަންސީ ރަނގަޅުކުރުމަށް ޓަކައި ސަރުކާރުން ދޭ ގޮތަށް ނިންމުން. ދެން އޮތް ކަރަންޓް
ސަބްސިޑާއަށް ގެނެވުނު ބަދަލުތައް އަދިވެސް އިތުރަށް ހުރި ބައެއް ޕޮއިންޓްތައް ދަންނަވައިލާނަން. ސަބްސިޑީ ދޭ
އުސޫލަށާއި ކަރަންޓް ޓެރިފަށް ބަދަލު ގެނައިރު ތެޔޮ ލީޓަރެއް ގެ ލިބެން ހުރީ އަޅުގަނޑު ކުރީގައި ވެސް ދެންނެވިހެން
7 ރުފިޔާ 5 ލާރި އަށް. އެ އުސޫލުގެ ގޮތުން 7 ރުފިޔާ 5 ލާރީއަށްވުރެ ބޮޑުވާ އެ އީ އަޅުގަނޑުމެން ޓެރިފް ފަހުން މި
ރިވައިޒްކުރި އިރު މި ޓެރިފްގެ ބޭސް ރޭޓަކަށް މި ހެދީ 7 ރުފިޔާ 5 ލާރި. 7 ރުފިޔާ 5 ލާރިއަށްވުރެ ބޮޑުވާ ކޮންމެ
އެއްޗަކުން އިތުރަށް ފިއުލް ސަރ ޗާޖު ނަގާ ގޮތަށް އޭރު ނިންމީ. އެ އުސޫލުގެ ގޮތުން 7 ރުފިޔާ 5 ލާރިއަށްވުރެ
ބޮޑުވާ ކޮންމެ 10 ލާރިއަކުން ފިއުލް ސާރ ޗާޖް ނަގަން އޭރު އެންމެ ފުރަތަމައިނުން ފެބްރުއަރީ މަހު ނިންމީ.
އެހެންނަމަވެސް، ސަރުކާރުން ފަހުން ނިންމެވީ މި ފިއުލް އެއްވެސް ގޮތަކަށް ފިއުލް ސާރ ޗާޖެއް ނުނަގަން. 8
ރުފިޔާއާ ހަމައަށް ތެޔޮ ލީޓަރެއް 8 ރުފިޔާ ހަމައަށް އަންނަންދެން ފިއުލް ސަރ ޗާޖު ނުނަގާ ގޮތަށް ނިންމެވީ. އަދި
އެ ވާ ގެއްލުންތައް ކުންފުނި އެފިޝަންޓްކޮށްގެން އެ މަސައްކަތް ފޫބެއްދުމަށް ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް
މަސައްކަތްކުރަން ފެއްޓި. ދެން އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން. މި ދައްކާލަނީ މާލެ، ހުޅުމާލެ އަދި ވިލިމާލޭގެ ގޭބިސީތަކުގެ
އަގުތަކަށް ގެނެވުނު ބަދަލު. މިގޮތުން ބަލާއިރު މި 3 ކުލައަކަށް މި އިންނަނީ ރީނދޫ ކުލަ އާއި ފެހި ކުލަ އާއި
ފިޔާތޮށި ކުލައާ އެންމެ ތިރީގައި އެއިނީ ފިޔާތޮށި ކުލަ. އެއަށް ބަލައިލާ ކަމަށްވަންޏާމު އެންމެ މަތީގައި އެއިންދަ
ރީނދޫ ކުލައަކީ އެއީ 2008 ވަނަ އަހަރު، 2009 ވަނަ އަހަރު ކަރަންޓް އޭރު ގެނެވުނު ޓެރިފަށް ގެނެވުނު ބަދަލުގެ
ހުރި ބޭންޑުތައް މިހާރު އެ ފެނިވަޑައިގަންނަވަނީ އެންމެ މަތިން. އޭގެ ފަހުން އެ ބޭންޑު ހެއްދެވުމަށްފަހު އޭރު
9

އަނެއްކާ ވެސް ސަރުކާރުން 2009 ވަނަ އަހަރު ނިންމެވީ އެ ބޭންޑުތައް އަދި ޓެރިފް އެ ރޭޓްގެ ގޮތުގައި އޮތެއް
ކަމަކު އެއަށް ސަބްސިޑީ ދީގެން މަސައްކަތްކުރައްވަން. އެހެންވީމާ، ސަބްސިޑީ ދެވުނީމާ މި އަންނަނީ ފެހި ކުލައިގެ
ރޮނގަށް. އޭގެ ތިރިއަށް މިހިރަ ރޮނގަށް. އެއީ މި ބޭންޑުތަކުން ސަބްސިޑީ ދިނީމަ އަންނަވަރު. ދެން 2016 ވަނަ
އަހަރު އަނެއްކާ ވެސް މި ޓެރިފަށް ގެނެވުނު ބަދަލުން އަޅުގަނޑުމެން އެ ޓެރިފް ރޭޓް މި ހަމަ އެއްކަލަ ސަބްސިޑީ
ދިނީމާ އިންނަ ވަރަށް ބަދަލުކުރެވިގެން މިދިޔައީ. އެހެންވީމާ، 400 ޔުނިޓާ ހަމައަށް މި ހަމަ ކުރީގެ ސަބްސިޑީ
ދީފައި އޮންނައިރު އޮންނަ ވަރަށް ހަމަ ބޭންޑުގެ ޓެރިފްތައް އެކުލަވާލެ ވިގެންދިޔައީ. އެހެންނަމަވެސް، 600 ޔުނިޓް
މާލޭގައި ވެއްޖެއްޔާ 600 ޔުނިޓަށްވުރެ މައްޗަށް އެ ޓެރިފް ބަދަލުވެގެންދިޔައީ 40 ލާރީގެ ޓެރިފެއް އިތުރަށް
އިތުރުވެގެން މި 600 ޔުނިޓުން މައްޗަށް. އެހެންވީމާ، ދެން މީގައި ބަލައިލާއިރު މިސާލަކަށް، 600 ޔުނިޓް އަރާ
ގެއަކަށް ވެއްޖެއްޔާމު މާލެ ގްރޭޓާ މާލޭ އޭރިޔާގައި 40 ރުފިޔާ އިތުރުވެގެންދާނެ 600 ޔުނިޓް ވެއްޖެއްޔާމު 80
ރުފިޔާ. 900 ޔުނިޓު ވެއްޖެއްޔާމު 120 ރުފިޔާ. އެހެން ގޮސް 1000 ޔުނިޓް ވެއްޖެ އްޔާމު 160 ރުފިޔާ ބިލަށް
އިތުރުވެގެންދާނެ. ދެން އެވްރެޖްކޮށް ބަލާ ކަމަށްވަންޏާމު މި ބަދަލާ ހެދި 82% މާލޭ ސިޓީގެ ނޫނީ މާލެ ގްރޭޓާ މާލޭ
އޭރިޔާގައި 82% ކަސްޓަމަރުންނަށް އެއްވެސް އިތުރުވުމެއް ނާދޭ އަޅުގަނޑުމެން މިދަންނަވާ މި ސްޓަޑީން
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނުނީ. ދެން އޮތީ މާލެ. މާލޭގެ، ހުޅުމާލެ، ވިލިމާލޭ އަދި ގުޅީފަޅުގެ ވިޔަފާރީގެ ކެޓަގަރީގެ
އަގުތަކަށް ގެނެވުނު ބަދަލު. އެ ބަދަލު ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ދެންމެ ކުރީގައި ދެންނެވިހެން މީގައި އަޅުގަނޑުމެން މި
ބަދަލުކޮށްފައި މިއޮތީ 3000 ޔުނިޓަށްވުރެ މަތިން އަރާ ޔުނިޓުތަކަށް ޓެރިފު ޗޭންޖެއް ގެނެއީ. އެ ޓެރިފް ޗޭންޖުގައި
ގެނެއްސަ ގެނައިމާ 3000 ޔުނިޓަށްވުރެ މަތިން އަރާ އެ ބޭންޑުގެ ފުރަތަމަ ބޭންޑުގައި މި އިންނަނީ 1 ރުފިޔާ 40
ލާރީގެ ބޮޑުވުމެއް. ދެން މި އިންނަނީ 2 ރުފިޔާ 30 ލާރީގެ ބޮޑުވުމެއް. މި ބޮޑުވުމަށް ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ބަލައިލާ
ކަމަށްވަންޏާމު މީގައި ވެސް މި ބަދަލު ގެނައިމާ ވިޔަފާރިތަކަށް ވެސް ގާތްގަނޑަކަށް 5% ވިޔަފާރިތަކަށް މީގެ
ސަބަބުން ކަރަންޓުގެ ބިލަށް ބަދަލުވެގެން ބަދަލު އައީ. އެންމެ ބޮޑެތި މާލޭގެ ނޫނީ މާލެ ސަރަޙައްދުގެ އެންމެ ބޮޑެތި
ކަސްޓަމަރުންނަށް. ދިރާގު ކަހަލަ ކަސްޓަމަރުންނަށް މީގެ ޗޭންޖަސް އައިއްސަ ހުރީ. ދެން އަޅުގަނޑު ބަލައިލާނަން
މާލޭ އޭރިޔާ، މާލެ އަތޮޅުގެ ބައެއް ރަށްރަށަށް. އޭގެ ތެރޭގައި މާފުށި، ތުލުސްދޫ، ހިމަންފުށި، ގުރައިދޫ، ކާށިދޫ
ކަރަންޓުގެ އަގަށް އައި ބަދަލުތައް. ހަމަ ކުރީގައި ދެންނެވި ގޮތަށް އެންމެ މަތީގައި މިއިންދީ 2009 ވަނަ އަހަރު
ޓެރިފް ރޭޓް ހެއްދެވި ޓެރިފް ސްޓްރަކްޗަރ އޮތް ގޮތް. ދެން ދެވަނައަށް މި ފެހި ކުލައި ގައި މިހިރީ އެ ސަބްސިޑީ
ދެއްވީމާ އެ ސަބްސިޑީ ގެ މި ރޭޓްތައް ހުރި ގޮތް. ދެން އެންމެ ޕިންކުކޮށް މި ހުރީ މިހާރުގެ ޓެރިފް. އެންމެފަހުގެ
ޓެރިފް ރޭޓް. މިއަށް ބަލައިލާ ކަމަށްވަންޏާމު ވެސް އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ މީގައި އޭރު ހަމަ އަޅުގަނޑު ކުރީގައި
ދެންނެވިހެން 2009 ވަނަ އަހަރުގެ ޓެރިފް ރޭޓަށް ސަބްސިޑައިޒް ކުރެއްވީމާ މި އައި ބަދަލުތައް މި ފެންނަނީ.
އެހެންނަމަވެސް، މާލޭ ސަރަޙައްދުގައި މިދެންނެވި 5 ރަށުގެ އެއީ މާފުށި، ތުލުސްދޫ، ހިންމަފުށި، ގުރައިދޫ އަދި
10

ކާށިދޫގައި 200 ޔުނިޓަށްވުރެ މައްޗަށް ހުރި ތަންތަނަށް ހަމަ އެއް ސަބްސިޑައިޒް ރޭޓެއްގައި މިއޮތީ ހަމަ އެއްގޮތަކަށް
ވެސް ބަދަލެއް ނައެސް ގެނެއްސަ. އެއީ އޭރު 2009 ގައި ސަބްސިޑައިޒް ރޭޓްގައި ވެސް މިދެންނެވި ގެނައި ޓެރިފް
ރޭޓުގައި ވެސް 400 ޔުނިޓަށްވުރެ މައްޗަށް ތަފާތު ޓެރިފެއް މި އިންނަނީ. އެއަށް އެއްވެސް ބަދަލެއް ނުގެނެސް ހަމަ
މި ދަންނަވާހެން ހަމަ 3 ރުފިޔާ 50 ލާރީގައި 200 ޔުނިޓަށްވުރެ މަތިން މުޅި ހުރިހާ ރަށަކަށް ދެމުން ދިޔައީ.
އެހެންވީމާ، އެ ތަފާތު މި ފެންނަނީ. ދެން އަޅުގަނޑުމެން މި ފަހަރު ގެނައި މި ބަދަލާ ގުޅިގެން މި އިންނަނީ ހަމަ
400 ޔުނިޓުން މައްޗަށް އެހެން ރަށްރަށެކޭ އެއްގޮތަށް ރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ރަށެކޭ އެއްގޮތަށް މި ބަދަލު ގެނެއްސަ މި
ހުރީ. އެހެންވީމާ، 400 ޔުނިޓުން މައްޗަށް އަންނަ ޗޭންޖަސް މިހިރީ އަޅުގަނޑުމެން ދައްކާލާފަ. 400 ޔުނިޓުން
މައްޗަށް 400 އާއި 500 ދޭތެރޭގައި 4 ރުފިޔާ. 500 އާއި 600 ދޭތެރޭގައި 4 ރުފިޔާ 50 ލާރި. 500 އާއި 600
ޔުނިޓުން މައްޗަށް 5 ރުފިޔާ 50 ލާރި. މި ބަދަލުތައް އައިއްސަ ހުރީ. ދެން އޮތީ ގާފަރު، ގުޅި އަދި ދިއްފުށީގެ
ކަރަންޓުގެ އަގަށް އައި ބަދަލު އިނގޭތޯ. މީގެވެސް ހަމަ މި ދަންނަވާހެން އެންމެ މަތީގައި މި އިންދީ 2009 ވަނަ
އަހަރު ކަރަންޓަށް ގެންނެވި ބަދަލު ނޫނިއްޔާ ޓެރިފް. ދެން ފެހި ކުލައިގައި މިއޮތީ ސަބްސި ޑައިޒް ރޭޓް. އަދި ފިޔާތޮށި
ކުލައި ގައި މިއޮތީ މިހާރުގެ ކަރަންޓުގެ ރޭޓްތައް. މިއަށް ބަލައިލާ ކަމަށްވަންޏާމު އެއްކަލަ އޭރު ބަދަލުތައް މި 2009
ވަނަ އަހަރު ގެނައި ސަބްސިޑީ ކަރަންޓް ރޭޓަށް ގެނައި ބަދަލާ އެއްގޮތަށް އަސްލު މި ރަށްރަށުގައި މިހިރީ
މަސައްކަތްކުރެވިފަ. ހުރީމާ މި ރަށްރަށުގައި 400 ޔުނިޓުން ފެށިގެން މައްޗަށް އަސްލު ކަރަންޓުގެ ރޭޓު މި އިންނަނީ
400 ޔުނިޓާއި 600 ޔުނިޓާ ދޭތެރޭގައި ކަރަންޓް ރޭޓް ދަށްވެފައި މި އޮންނަނީ އިނގޭތޯ. އެ ހަމަ ކުރީގައި
ސަބްސިޑައިޒް ރޭޓަށްވުރެ ވެސް ދަށްވެފައި މިއޮތީ. އެހެންވީމާ، ގްރާފުން ފެނިވަޑައިގަންނަވަނީ 400 އާއި 600
ދޭތެރޭގައި ދަށްވެފައި މިއޮންނަނީ. ދެން 600 އިން މައްޗަށް މިއިންނަނީ 50 ލާރީގެ އިތުރުވުމެއް. ދަށްވެފައި މިއޮތީ.
ދެން އަޅުގަނޑު ބަލައިލާނަން ހއ، ހދ، ށ އަތޮޅުގެ ކަރަންޓުގެ އަގަށް ގެނެވުނު ބަދަލު. ހަމަ މީގައި ވެސް
އަޅުގަނޑުމެން މި ބަލައިލާއިރު 400 ޔުނިޓުން ފެށިގެން މަތީގައި މިހިރަ ބޭންޑުތަކަށް އަސްލު އޭރު 2009 ވަނަ
އަހަރު ގެނައި، އޭރު ގެންނެވި ބަދަލާ ގުޅިގެން އައު ކަރަންޓުގެ ޔުނިޓް ރޭޓާއި އެއްގޮތަށް އޭރު ގެންނެވި ބަދަލާ
އެއްގޮތަށް މަސައްކަތް އޭރު ޔުޓިލިޓީތަކުން ކުރެވިފައި ނުވާތީވެ މި ހުންނަނީ 400 ޔުނިޓުން ފެށިގެން މަތީގައި
އަސްލު އެ ދެއްވަންޖެހޭނީ 5 ރުފިޔާ 50 ލާރިއަށް. އެހެންނަމަވެސް، އޭރު ޔުޓިލިޓީތަކުން ނަންގަވާފައި މިއޮތީ 3
ރުފިޔާ 50 ލާރި. 5 ،400 ރުފިޔާ 50 ލާރި ނަގަންޖެހޭ އެއްޗެއްގައި ނަގާފައި އޮ ތީ 3 ރުފިޔާ 50 ލާރި.
އެހެންވީމާ، މިހާރު ބަދަލެއް ގެނާއިރު އަޅުގަނޑުމެން މިއިންނަނީ 400 ޔުނިޓުން ފެށިގެން މަތި 4 ރުފިޔާ. ދެން
500 އާއި 600 ދޭތެރޭ 4 ރުފިޔާ 50 ލާރި. 500 އިން މަ ތި 5 ރުފިޔާ 50 ލާރި. އެހެންވީމާ، މި އަދަދުތަކަށް މި
ބޭންޑުގައި މިދެންނެވި އަތޮޅުތަކަށް ވެސް، އަތޮޅުތަކުގައި މި ބޭންޑް 40 ޔުނިޓުން މަތީގައި ބަދަލުތައް އައިސްފައި
މިއޮތީ. ދެން ނެކްސްޓް. އަދި މީގެ އިތުރަށް ހދ.ކުޅުދުއްފުށީގައި އަދި މިއަށްވުރެ ތަފާތު. ހދ.ކުޅުދުއްފުށީގައި
11

މިދެންނެވީ 2009 ގައި ގެނައި ޓެރިފް ޗޭންޖާ އެއްގޮތަށް ބަދަލުތަކެއް ނައިސް ހުރީ 100 ޔުނިޓުން ފެއްޓިގެން.
ކުޅުދުއްފުށީގައި 100 ޔުނިޓުން ފެށިގެން މައްޗަށް މި އިންނަނީ 2 ރުފިޔާ 75 ލާރި އަބަދު ވެސް ނަގަމުން
އައިސްފައި މިއޮތީ 2016 ޓެރިފް ޗޭންޖާ ހަމައަށް. އެހެންނަމަވެސް، އޭގައި ވެސް މިދަންނަވާހެން 400 ޔުނިޓުން
ފެށިގެން މައްޗަށް އެބަ ޖެހޭ 5 ރުފިޔާ 50 ލާރި ނަގަން. އެހެންނަމަވެސް، އެ އަދަދު ނުނެގި ހުރީ. އެހެންވީމާ،
މިހާރު މި ގެނައި ބަދަލާ ހެދި މި ޗޭންޖަސް މިހިރީ އައިސްފަ. ދެން އަޅުގަނޑު ބަލައިލާނަން ރ، ބ، ޅ، މ، ފ،
ދ، ތ، ލ. މި އަތޮޅުތަކުގައި އަޅުގަނޑު ދެންމެ ދެންނެވިހެން 2009 ގެ ޓެރިފް ރޭޓާއި އަދި މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން
މި ހަދާފައި ހުރި ޓެރިފް ރޭޓާއި އަދި ސަބްސިޑައިޒް ރޭޓުން ބަލައިފި ކަމަށް ވަންޏާމުން 400 ޔުނިޓާއި 600 ޔުނިޓާ
ދޭތެރޭގައި މި ހުރިހާ ރަށެއްގައި ކުޑަވެފައި އޮންނާނީ ޔުނިޓް އިނގޭތޯ. ކަރަންޓް ކުޑަވެފައި އޮންނާނީ. ދެން ގޮސް
800 ޔުނިޓުން މައްޗަށް ވާވަރު މިއިންނަނީ ކުރީގައި ވެސް 600 އަށް ވާވަރަށް އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ، މީގައި ވެސް
މިދަންނަވާހެން މި ހުރިހާ އަތޮޅެއްގައި މި ބޭންޑް މިއިންނަނީ ކުޑަވެފައި އިނގޭތޯ. 400 އާއި 600 ދޭތެރޭ. އެހެން
ބަލައިލާ ކަމަށް ވަންޏާ މިސާލަކަށް 500 ޔުނިޓް އަރާ ގެއަކަށް 160 ރުފިޔާ ކުޑަވެފައި، 600 ޔުނިޓް އަރާ ގެއަކަށް
260 ރުފިޔާ ކުޑަވެފައި، އެހެންގޮސް 260 ރުފިޔާ ދެން މިއިންނަނީ ގޮސް 1000 ޔުނިޓާ ހަމައަށް 260 ރުފިޔާ
ކުޑަވެފައި މިއިންނަނީ އިނގޭތޯ. އެ މިދެންނެވި ޓެރިފް ރޭޓުގައި. ނެކްސްޓް. ދެން ގއ، ގދގައި ވެސް ހަމަ
މިދެންނެވި އުސޫލުން އޮތީ ތިނަދޫ އާއި ގައްދޫ އާއި ވިލިނގިލި ފިޔަވަ އި އެހެން ހުރިހާ ރަށެއްގައި ވެސް ހަމަ
މިދަންނަވާ، އަޅުގަނޑު ދެން ކުރީގައި ދެންނެވިހެން ހއ މި ރަށްތަކުގައި މި އިންނަ ގޮތަށް 100 އާއި 600 ޔުނިޓް
ދޭތެރޭގައި މިއޮންނަނީ ކުޑަވެފައި އިނގޭތޯ. ނެކްސްޓް. ދެން އޮތީ އައްޑޫ ސިޓީ އިނގޭތޯ. އައްޑޫ ސިޓީގައި ވެސް
އަޅުގަނޑުމެން ބަލައިލާކަމަށް ވަންޏާމުން 2009 ވަނަ އަހަރު ޓެރިފަށް ގެނައި ބަދަލުގައި ރީނދޫ މަތީ ލައިން
މިއިންނަނީ، އެ ރީނދޫ ލައިން މި އިންނަ ފޮލޯކޮށްފައި މިއިންނަނީ. ދެން އެއަށް ސަބްސިޑީ ދެއްވާފައި މި އިންނަނީ
ފެހި ކުލައިގެ ލައިން، އެ ސަބްސިޑީ ދެއްވީމަ ތިރިއަށް މި އަންނަނީ. ދެން އޭގައި ވެސް 400 ޔުނިޓަށްވުރެ ދެން
ޕިންކް ލައިނަކީ އެއީ 2016 ގައި މި އައި ޓެރިފަށް ގެންނެވި ބަދަލު. އެ ސްޓެޕްކޮށް މިހިރީ. އެހެންނަމަވެސް،
އޭގައި ވެސް އޭރު އެ ޔުޓިލިޓީން މި ގެންނެވި ބަދަލާ، ޓެރިފަށް ގެނައި ބަދަލާ އެއްގޮތަށް ހުރި ބައެއްކަހަލަ ބަދަލު
ނުގެނެސް. ނުގެނެސް 200 ޔުނިޓުން ފެށިގެން މައްޗަށް މިއި ންނަނީ 3 ރުފިޔާ 50 ލާރި ނަގާފަ. އެކަމަކު އަސްލު 4
ރުފިޔާ 10 ލާރި ނަގަންވާތާކަށް އިނގޭތޯ. އެހެންވެ އެއަށްވުރެ ކުޑަކޮށް ނެގިފައި މިހާ ދުވަހު މިހިރީ. ދެން
މިދަންނަވާ ސަބްސިޑައިޒް ރޭޓް ވެސް މިއިންނަނީ އަސްލު ސަބްސިޑައިޒްކޮށްފައި އިންނަވަރަށްވުރެ މާ ކުޑަކޮށް
ނެގިފަ. ދެން މިހާރު މި ބަދަލުތައް ގެނެސްފައި މިހާރު 400 ޔުނިޓުން ފެށިގެން މައްޗަށް މިއަންނަ ބަދަލު މިހިރީ
މިދަންނަވާހެން 400 ޔުނިޓުން ފެށިގެން މައްޗަށް މިހާރު ވެސް ޗޭންޖަސްތަކެއް މިހިރީ އައިސް. ދެން އޯވަރއޯލްކޮށް
ކަރަންޓުގެ އަގަށް ގެނެވުނު ބަދަލުގެ ސަބަބުން ސްޓެލްކޯ ކަސްޓަމަރުންގެ ބިލަށް ކުރި އަސަރަކީ ކޮބައިތޯ ވެސް
12

ބަލައިލުން ރަނގަޅު. އެގޮތުން ސްޓެލްކޯގެ ބިލުން ކުޑަވީ، ސްޓެލްކޯ އާއި ފެނަކައާ. ސްޓެލްކޯގެ ރަށްރަށުން 10%
ގެ މީޓަރުތަކަށް މި އޮތީ ކުޑަވެފަ. އަދި ފެނަކައިގެ 9% ގެ ބޭފުޅުންނަށް މިވަނީ ކުޑަވެފައި އަޅުގަނޑު ދެންމެ
ދައްކާލި ޗާޓުން ބަލާކަމަށްވަންޏާ. ދެން ބިލު ބޮޑުވީ ސްޓެލްކޯގައި 19% ގެ މީޓަރުތަކަށް. ދެން ފެނަކާގައި 12% ގެ
މީޓަރުތަކަށް. އެއްވެސް ބަދަލެއް ނާދެ ސްޓެލްކޯގެ 71% މީޓަރުތަކަށް. އެއީ ރެސިޑެންޝަލް މީޓަރު ވާހަކަ މި
ދަންނަވަނީ. އަދި ފެނަކައިގެ 79% މީޓަކަށް އެއްވެސް ބަދަލެއްނާދޭ. ދެން އަނެއްކާ ވެސް ހަމަ ޚުލާސާކޮށް،
ޖުމްލަކޮށް ދަންނަވާކަމަށް ވަންޏާ 100 ޔުނިޓަށް ވުރެ ދަށް އެއްވެސް، ޖުމްލަކޮށް 400 ޔުނިޓަށްވުރެ ދަށް އެއްވެސް
އިތުރުވުމެއް ނާދޭ. ދެން 400 ޔުނިޓަށްވުރެ މައްޗަށް އިތުރުވުމެއް އައި ރަށްރަށުގައި އެ އިތުރުވުން އައިސްފައިވަނީ
400 ޔުނިޓުން މައްޗަށް ވެސް ސަބްސިޑައިޒް ރޭޓުގައި ވިއްކާފައިވުން އިނގޭތޯ. މި ގެނެވުނު ބަދަލާއެކީގައި
ސަރުކާރުން ވަނީ ހަކަތައިގެ ސެކްޓަރ ރިފޯމް އެޖެންޑާއެއް އިޢުލާންކޮށް ޢަމަލީ މަސައްކަތް ވެސް އަޅުގަނޑުމެން
ފައްޓާފައި މިހާރު ވާނީ. ދެން އޭގެ ތެރޭގައި 200 މިލިއަ ން ޑޮލަރުގެ ބޮޑު މަޝްރޫޢެއް މިހާރު މި ވަނީ މީހުން
ދިރިއުޅޭ ރަށްރަށުގައި މިދަންނަވާ އެނަރޖީ ސެކްޓަރ ރި ފޯމްގެ މަސައްކަތްތައް ފެއްޓިފަ. މި މަޝްރޫޢުގެ ދަށުން
އަޅުގަނޑުމެން މި ދަނީ އިންޖީނުގޭ ޕެނަލް ބޯޑުތަކާ އި ބައެއް ނެޓްވަރކްތައް އެއްކޮށް ރިޕްލޭސްކުރަމުން. ދެން އަދި
އޭގެ އިތުރަށް އިޔާދަކުރަނިވި ހަކަތައިގެ މަސައްކަތްތައް ވެސް ކުރަމުން. ރާއްޖޭގައި މީހުން ދިރިއުޅޭ ހުރިހާ
ރަށެއްގައި އެ ރަށަކަށް ދުވާލު ގަޑީގައި ބޭނުންކުރާ ހަކަތައިގެ 30% އަކީ އިޔާދަކުރަނިވި ހަކަތައަށް ހެދުމުގެ
މަޝްރޫޢު ވެސް މީގެ ތެރެއިން މި ދަނީ މަސައްކަތްކުރެވެމުން. ދެން އަދި އޭގެ އިތުރަށް ހަކަތަ ހެޔޮގޮތުގައި
ބޭނުންކުރުމަށް ބާރުއެޅުމުގެ ގޮތުން އާންމުންނަށް ހޭލުންތެރިކަން ދިނުމުގެ ގޮތުން ވެސް ވަރަށް ބޮޑެތި
މަޝްރޫޢުތަކެއް މިދަނީ ކުރަމުން. އަދި އެނަރޖީ އެފިޝަންޓް އިކުއިޕްމަންޓާއި އަދި އެނަރޖީ އެފިޝަންޓް ލައިޓް
ބޭނުންކުރުމަށް ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ބާރުއަޅާ، މިހާރު ވެސް ވާނީ މިދިޔަ އަހަރުގެ ވެސް ގާތްގަނޑަކަށް 270000
ހޮޅިބުރި އަތޮޅުތެރޭގައި ބެހި އަދި މި އަހަރު ވެސް ކޮންމެ ގެބިސީއަކަށް 5 އެލްއީޑީ ލައިޓް ބެހުމުގެ މަސައްކަތް
މިހާރު މިދަނީ ކުރިއަށް. މާލޭގެ މިހާރު ވަރަށްގިނަ ގޭގޭގައި އެ މަސައްކަތް މިހާރު މިވަނީ އަޅުގަނޑުމެން
ސްޓެލްކޯއިން މިހާރު މިވަނީ ކޮށްދީ ނިންމާފަ. އަދި އަތޮޅުތެރޭގައި މި މަސައްކަތްކުރަން އަޅުގަނޑުމެން
އިރާދަކުރެއްވިއްޔާމުން މިހާރު އިޢުލާންކޮށް އެ ބޭނުންފުޅުވާ ބޭފުޅުން ނަން ނޯޓްކޮށް އެ މަސައްކަތް
އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ ގޭގެއަށް ލެޑް ހޮޅިބުރި ބެހުމުގެ މަސައްކަތް މާ ގިނަ ދުވަސް ނުވެ އަޅުގަނޑުމެން ފައްޓާނަން.
ދެން އެއީ މިވަގުތަށް އަޅުގަނޑު ހަމަ ދަންނަވާލަން އޮތް އެއްޗަކީ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑު ފެނަކައިގެ އެމް.ޑީއަށް ފުރުޞަތު އަރުވާނަން.
13

ފެނަކަ ކޯޕަރޭޝަން ލިމިޓެޑްގެ މެނޭޖިންގ ޑައިރެކްޓަރ މުޙައްމަދު ނިމާލް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އި އްޒަތްތެރި މުޤައްރިރު. އާދެ! ދެންމެއަކު މިނިސްޓަރ ދެންމެއަކު އެ ވިދާޅުވެދެއްވީ ފެނަކަ އާއި
ސްޓެލްކޯއާ ދެބައި ހިމަނައިގެން. އެހެންނަމަވެސް، ޚުލާޞާ ގޮތެއްގައި އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލާނީ އަޅުގަނޑުމެންގެ
ކޮންސިއުމާސް ތެރެއިން ހއ، ހދ، ށ، ޏ.ފުވަ އްމުލައް އަދި ސ، ގއ.ވިލިނގިލި، ގދ.ތިނަދޫ، ގދ.ގައްދޫ. މި
ކެޓަގަރީގައި ހިމެނޭ ގާތްގަނޑަކަށް 84% ކޮންސިއުމަރސްއަކީ ގާތްގަނޑަކަށް 100 ޔުނިޓާ އި 400 ޔުނިޓާ ދޭތެރޭގެ
އަދަދު. އެއީ 84%. އޭގެ ތެރެއިން 44% ،40% އެއީ 100 އާއި 200 ދޭތެރޭ. މި ބޭފުޅުންނަށް ހަމަ އެއްވެސް
ކަހަލަ ބަދަލެއް އައިސްފައެއް ނުވޭ. އެހެންނަމަވެސް، މި 300 އާއި 400 ޔުނިޓާ ދޭތެރޭގައި އެއީ 40%
އެއްކަލަ 84% ގެ 40%. އޭގެ ތެރެއިން ކޮންމެ މީޓަރަކުން 10 ރުފިޔާގެ ދަށްވުމެއް އައިސްފައި އެބަހުރި. ދެން
ސެވަންޓީން ޕަސެންޓު، އަނެއް 17% އަކީ ދެންމެއަކު މިނިސްޓަރ ދެއްކެވި އޭގެ ތެރެއިން ކޮންމެވެސްވަރެއްގެ
ބަދަލުތަކެއް މި އަނެއް އިތުރުވުމެއް އައިސްފައި ހުރި. އެގޮ ތުން ބަލާއިރުގައި މި 500 ޔުނިޓު ވެއްޖެއްޔާ މި 40
ރުފިޔާ ބިލަށް އިތުރުވެފައި އެކަހަލަ ގޮތަކަށް މިނިސްޓަރ ދެއްވި ތަރުތީބުން. ދެން ނ، ރ، ބ، ޅ، މ، ފ، ދ،
ތ، ލ، ގއ، ގދގެ ބާކީ ރަށްތަކާ އެކީގައި މި 100 ޔުނިޓާއި 400 ޔުނިޓާ ތެރޭގައި މި ކޮންސިއުމާސްގެ
ޕަސެންޓޭޖަކީ 87%. މި އަތޮޅުތަކުގެ 87% އަ ކީ މި އަދަދު ތެރޭގައި މި ހިމެނޭ ބައި. މި ހިމެނޭ ބައިގައި ވެސް
އަދި އޭގެ ތިރީގައި 13% ހިމެނޭ އެއީ 500 ޔުނިޓާ އި 1000 ޔުނިޓާ ދޭތެރޭގައި ވެސް މި ބޭފުޅުންގެ މި
ރަށްތަކުގައި އެއްވެސް ކަހަލަ ބަދަލުތަކެއް އައިސް އެކަމަކު ކުރިއަށްވުރެ މި ދަށްވެފައި އޮންނަނީ އަދަދުތައް އިނގޭތޯ.
ވާހަކައަކީ ކަރަންޓުގެ މީޓަރު އަދި ބިލަށް އިންނާނީ ދަށްވުމެއް އައިސްފަ އޭ. އެ ދަށްވުން އައިސްފައި ހުރިއިރުގައި 10
ރުފިޔާއިން ފެށިގެން 260 ރުފިޔާއާ ދޭތެރޭގެ މި ދަށްވުމެއް އައިސްފައި ހުންނާނެ މި އަތޮޅުތަކަށް. މިއީ މައިގަނޑު
ގޮތެއްގައި ހަމަ މިނިސްޓަރ އެ ވިދާޅުވި އެއްޗެއްގެ އިތުރަށް އަޅުގަނޑުމެން ފެނަކައިގެ ހަމަ ޚުލާޞާއަކީ.
ސްޓެލްކޯގެ މެނޭޖިންގ ޑިރެކްޓަރ ޢަބްދުއްޝުކޫރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ވަރަށް ތަފްޞީލުކޮށް މަޢުލޫމާތު ދެއްވައިފި. އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ މި ގެނެވުނު ބަދަލާ ގުޅިގެންހެން. ދެން 1
ފެބްރުއަރީ 2016 ގައި ގެނެވުނު ބަދަލުން ކަސްޓަމަރުންގެ ބިލުތަކަށް އައި ބަދަލު. މާލެ އާއި އަތޮޅު ތެރޭގައި
ޑޮމެސްޓިކު ކެޓަގަރީ ޚިދުމަތް ދޭ 11% ކަސްޓަމަރުންގެ ބިލުތައް ކުރިއަށްވުރެން ނިސްބަތުން ކުޑަވި
ނަމަވެސް 20% ކަސްޓަމަރުންގެ ބިލުތައް ކުރިއަށް ވުރެން ނިސްބަތުން ބޮޑުވުން. އެއީ 69% ކަސްޓަމަރުންގެ
ބިލުތަކަށް އެއްވެސް އުނިއިތުރެއް އައިސްފަ އި ނުވޭ. މާލެ ސަރަޙައްދުގައި 600 ޔުނިޓަށްވުރެން މަތިން ކަރަންޓު
ބޭނުންކުރަނީ 20%. އެ ވެސް އަޅުގަނޑަށް ހީވާގޮތުގައި އެ މަޢުލޫމާތު ދެންމެ ދާދި ދެންމެއަކު ދެއްވައިފި
14

މިނިސްޓަރު. ކ.އަތޮޅުން ހަމަ މާފުށީ، ހިތްމަފުށީ، ތުލުސްދޫ، ގުރައިދޫ އަދި ކާށިދޫ މި 5 ރަށުގައި 400
ޔުނިޓަށްވުރެން މަތިން ކަރަންޓު ބޭނުންކުރަނީ 40%. އެހެނިހެން ރަށްރަށުގައި 600 ޔުނިޓަށްވުރެން މަތިން ކަރަންޓު
ބޭނުންކުރަނީ 12%. ދެން އޭރު ހަމަ އަގަށް އައި ބަދަލާ ގުޅިގެން ނިންމަވާފައި އޮތީ ޑީސަލްގެ އަގު 8
ރުފިޔާއަށްވުރެން މަތިވެއްޖެ ޙާލަތެއްގައި އިތުރުވާ ކޮންމެ 10 ލާރިއަކުން 3 ލާރި ފިއުލް ސަރ ޗާޖުގެ ގޮތުގައި
ޔުނިޓަކަށް ނެގޭނެ ކަމަށް. ދެން ދާދި މިދާކަށްދުވަހު އަޅުގަނޑުމެން އެ ވެސް އިޢުލާނުކޮށްފިން. އެއީ 8
ރުފިޔާއަށްވުރެން ޑީސަލްގެ އަގު މައްޗަށް ގޮސްގެން އެ ހިސާބު ހެދުމަށްފަހު މިހާރު އެ ބޮޑުވި ތަންކޮޅަކީ 100
ޔުނިޓް ބޭނުންކުރާ ހުރިހާ ފަރާތްތަކަކަށް ގާތްގަނޑަކަށް ހަތަރު ރުފިޔާގެ ބޮޑުވުމެއް. އެހެންވީމާ، އެއީ 200 ޔުނިޓް
ބޭނުންކުރަންޏާ 8 ރުފިޔާ. އެ ރޭޓުން މަތިވަމުންދާނީ. އެ ދެން މި ބޮޑުވުމާ ގުޅިގެން މިނިސްޓަރ ދެންމެ ވިދާޅުވި
ފަދައިން އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު މަސައްކަތްކުރަމުން މި ގެންދަނީ ކަރަންޓު ބޭނުންކުރާ ފަރާތްތަކުން އެ ފަރާތްތަކަށް
ހޭލުންތެރިކަން އިތުރުކޮށްދީގެން ވީހާ ވެސް މަދުން ކަރަންޓު ބޭނުންކުރާ ކަހަލަ ގޮތަކަށް. އެކަމަކު ވެސް އެ ބޭފުޅުން
ބޭނުންފުޅުވާ ވަރަކަށް ބޭނުންވާ މިންވަރަށް ބޭނުންކުރެވޭނެ އުސޫލުތަކެއް އެ ފަރާތްތަކަށް ކިޔައިދިނުމަށް. އެގޮތުން
މިއަހަރު ވެސް ވަރަށްގިނަ ލެޑް ބޮކިތަކެއް އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު ވެސް މިނިސްޓްރީގެ އެހީތެރިކަމާއެކު ހުރިހާ
ގެބިސީތަކަށް ބަހަމުން މި ގެންދަނީ. މިއަހަރު ވެސް ގާތްގަނޑަކަށް 80000 ވުރެން ގިނަ ބޮކި މިހާރު ވެސް
ބެހިއްޖެ. އަދިވެސް އިތުރު ފަރާތްތަކަށް އޭގެ ތެރޭގައި މާލެއާއި އަދި އަތޮޅުތެރޭގެ ރަށްރަށް ވެސް ހިމެނޭ ގޮތަށް.
ދެން އަދި ހަމަ އެހެންމެ ގިނަ ރަށްރަށުގައި ހުރިހާ ގެއަކީ ވެސް ގިނަ ގޭގެއަކީ ހަމަ އެއަރ ކަންޑިޝަން ބޭނުންކުރާ
ގޭގެ. ދިރިއުޅެން ބޭނުންކުރާ ހުރިހާ ކޮޓަރިތަކުގަޔާއި ދެން އެހެން ވެސް ސިޓިންގރޫމް ތަންތާނގައި ވެސް ދެން
މިހާރު އެއަރކޮންޑިޝަން ބޭނުންކުރުމަކީ ހަމަ ވަރަށް ޢާއްމު ކަމަކަށް ވެފައި މި އޮންނަނީ. އަޅުގަނޑުމެން ބެލި
ބެލުމުގައި ހަމަ ގިނަ ގޭގައި އެއަރކޮންޑިޝަން ޖެއްސުމަށްފަހު ދެން ހަމަ އެއްގޮތަކަށް ވެސް ނިވައެއް ނުލާ. އެއީ
ގިނަ ފަރާތްތަކުން ހައްތަހާ ވެސް މި ވިދާޅުވަނީ އެއީ އެއަރކޮންޑިޝަން އެއްޗެހި ހަރުކޮށްދޭ ފަރާތްތަކުން ނޫނިއްޔާ
އެ ވިޔަފާރި ކުރައްވާ ފަރާތްތަކުން އަންގަވާފައި އޮންނަ އުސޫލެއް އެ ގިނަ ގިނައިން ނިވާފައި ޖެއްސުމަކީ ކަރަންޓު
ބިލަށް ގިނަ ބަދަލުތަކެއް އަންނާނެ ކަމަކަށްވާތީއާ ވެސް އެކީގައި އެއްގޮތަކަށް ވެސް އެ ނިވާ ނުލާށޭ.
އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެން ގިނަ ފަރާތްތަކަށް ނަސޭ ޙަތްތެރިވަމުން މިދަނީ ބޭނުންނުކުރާ ޙާލަތެއްގައި އެ
އެއަރކޮންޑިޝަންތައް ނިވާލާފައި ބަހައްޓަން. އެއީ ދެން އަޅުގަނޑުމެން އެންމެންނަށް ވެސް ޤަބޫލުކުރެވޭނެ ކަމެއް
ކަންނޭނގެ. އެހެންނަމަވެސް، މިކަހަލަ ގޮތަކަށް އެ އަޑު ފެތުރިފައި އޮންނާތީ ވަރަށް ގިނަ ފަރާތްތަކުން އެގޮތަށް
ވެސް ޢަމަލުކުރޭ. އެހެންވީމާ، ބިލު ހަމަ ވަރަށް ބޮޑުތަން ބޮޑުވެގެންދޭ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދަންނަވަން ކެރިދާނެ ހަމަ
ގާތްގަނޑަކަށް 25% ނޫނީ 30% ބިލުން ހަމަ އުނިވެގެންދާނެ ކަމަށް އެއަރކޮންޑިޝަން އެއްޗެހި އެގޮތަށް
މަދުކޮށްފިއްޔާ. އެހެންވީމާ، ދެން މިއީ އަޅުގަނޑު މިހާރު މިވަގުތަށް ދަންނަވާލަން އޮތް އެއްޗަކީ. ދެން މީގެ
15

ތަފްޞީލު ހިސާބުތަކާ އެކީގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ކަމާ ބެހޭ ބޭފުޅުން އަދި އިތުރަށް ފުރުޞަތެއް ދެއްވައިފިއްޔާ އެ
ކަންތައްތައް އަދި ގެނެވިދާނެ. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑު އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ފުރުޞަތު އަރުވަމުން ގެންދާނަން. ޖުމްލަ ބައިގަޑިއިރު މިވީ މި ތި
ބޭފުޅުންނާ ހަމައަށް އެ މަޢުލޫމާތުތައް ގެނެސްދިނުމަށް އެ ހޭދަވީ. އެހެންވީމާ، އި އްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ކޮންމެ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކަށް 3 މިނިޓުގެ ފުރުޞަތެއް. ފުރަތަމަ ބުރުގެ އުސޫލުން ފުރަތަމަ މަރަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރަށް ފުރުޞަތު އަރުވާނަން.
މަރަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ޝަރީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! މިނިސްޓަރު ވެސް އަދި ފެނަކައިގެ ޗެއާރމަން ވެސް އަ ދި ސްޓެލްކޯގެ ޗެއާރމަން ވެސް ވިދާޅުވި ގޮތުން ގިނަ
ފަރާތްތަކަށް ކަރަންޓް ބޭނުންކުރާ އަގު ބޮޑެއް ނުވޭ. އެހެންނަމަވެސް، އައްޑޫ ސިޓީން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހަމަ
ތަކުރާރުކޮށް ލިބެމުންދާ ޝަކުވާއަކީ ކުރީ މަހަށްވުރެ މިމަހުގެ ބިލު 2 ގުނަ ބޮޑުވެއްޖެއޭ. އެހެންވީމާ، މިއީ
ކިހާވަރެއްގެ ޙަޤީޤަތެއް އޮތް ވާހަކައެއްތޯ. އަދި ދެވަނައަށް މާލެ ވަކިކުރައްވާފައި ރާއްޖޭގެ އެހެން އަތޮޅުތަކެއްގައި
ހެއްދެވިއިރު މާލެ އާއި އެހެން ހުރިހާ އަތޮޅުތަކެއް އެއްވަރު ނުކުރެއްވީ ކީއްވެގެންތޯ. އެހެން މިދެންނެވީ މުޅި
ރާއްޖޭގައި ވެސް މި އަސާސީ ޚިދުމަތަށްވާއިރު އަޅުގަނޑު ޤަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި އެތްތެރިވެފައި އޮންނަންވާނެ ކަމަށް
އަޅުގަނޑުމެން ޤަބޫލުކުރަނީ. އެހެންވީމާ، އަދިވެސް އަތޮޅުތައް މިހާރު އެއްވަރުކުރެ ވުން ވެސް ދެން ކުރިއަށް އެޅުނު
ފިޔަވަޅެއް ކަމުގައި އަޅުގަނޑު ދަންނަވާ އެކަމަށް މަރުޙަބާ ދަންނަވަން. އެކަމަކު އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ އަބަދު ވެސް
ދަންނަވަމުން އަންނަ ވާހަކައަކީ މުޅި ރާއްޖޭގެ ކަރަންޓު ހުރިހާ ފަރާތްތަކަށް އެއް އަގެއްގައި ލިބޭނެ ގޮތް ހައްދަވާފައި
ދެން ސަރުކާރުން އެ ދެއްވާ ސަބްސިޑީއެއް ދެއްވައިގެން އެކަން ކުރެއްވުމަކީ އިންސާފުވެރި ގޮތެއް ކަމަށްވާނެ. އެއީ
އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ މާލޭގެ ދިރިއުޅުއްވާ ފަރާތްތަކަށްވުރެ އަތޮޅުގައި ދިރިއުޅުއްވާ ފަރާތްތަކަށް ލިބޭ އާމްދަނީ
ކުޑަވާނެ. އެހެން ކަމަށްވާނަމަ އެމީހުންނަށް ނިސްވަތުން ބުރަ ބޮޑުވާނެ ކަރަންޓު ބިލު ދައްކަންޖެހޭވަރު. އާމްދަނީގެ
ނިސްބަތަށް ގޭބީސީގެ އާމްދަނީއަށް ބަލާއިރު ކަރަންޓު ބިލަށް ޚަރަދުވާ ނިސްބަތް ވެސް ބޮޑުވާނެ. އެހެންވީމާ، އެއީ
ކޮން ވިސްނުމެއްގައިތޯ އެކަން އިމްޕްލިމެންޓް ކުރުން ވިސްނުންފުޅު ގެންގުޅު އްވަންތޯ. އަދި މިހާރު 8 ރުފިޔާވަރު
ބޮޑުވެގެން ވިދާޅުވެއްޖެ ކޮންމެ ވެސް ވަރެއް ބޮޑުވި ވާހަކަ. އެގޮތުން އެ ބާރޑަން ކިހާވަރަކަށްތޯ އޮންނަނީ. މިހާރު
ސަބްސިޑީ ސަރުކާރަށް ދެއްވަނީ ޓާރގެޓްކޮށް ކަމަށް އަޅުގަނޑަށް މި ޤަބޫލުކުރެވެނީ. އެ ޓާރގެޓް ސަބްސިޑީ
ދެއްވާއިރުގައި އަތޮޅުތަކުގެ ކިތައް ގޭބީސީއަށް ސަބްސިޑީ ދެއްވަންތޯ. އަދި މާލޭގެ ކިތައް ގޭބީސީއަށް ސަބްސިޑީ
16

ދެއްވަންތޯ. އެއީ ފެނަކަ އާއި ސްޓެލްކޯއާ ވަކިން އަޅުގަނޑު އެ ސުވާލު ދަންނަވާލާނަން. ރައްޔިތުން މިހާބޮޑަށް
ޝަކުވާކުރާ ގޮތެއް މި ދިމާވީ ކީއްވެގެންތޯ؟ ހަމައެކަނި އައްޑޫ ސިޓީގެ ކަރަންޓަށް އެ ޓެރިފް ބަދަލުކުރުމުން
ކިހާވަރެއްގެ ބުރައެއް އައްޑޫ ސިޓީގެ ރައްޔިތުންނަށް އުފުލަން ޖެހޭނެތޯ؟ ދެން ސަރުކާރުން ކުރިއަށް އޮތްތަނުގައި
ސަބްސިޑީ ދެއްވާނީ ކިތައް ޕަސެންޓުތޯ އަދި ކުރީގެ މިހާރު ޓެރިފް ވެސް ބަދަލު ގެންނަވައިފި އަ ގުހެޔޮ ދުވަސްވަރު.
ދުނިޔޭގެ މާކެޓްގައި ތެޔޮ މިހާރު ވަރަށް ބޮޑަށް ދަށްވެފައި އޮތް ކަމަކު މިހާރު ކުރިއަށް ލަފާކުރެވޭ ގޮތު ގައި ވަރަށް
ބޮޑުތަން މައްޗަށްދާނެ ކުރިއަށް އޮތްތަނުގައި. 50 ޑޮލަރަށް ވެސް ފީފާއެއް އަރާނެ ކަމަށް ސަޢުދިޢަރަބިޔާއިން ވެސް
އެބަ އުއްމީދުކުރޭ. އެހެންވީމާ، އެކަހަލަ ގޮތެއް، ޙާލަތެއް ދިމާވެއްޖެއްޔާ ކިހާވަރެއްތޯ ސަބްސިޑީ ދެއްވާނީ؟
ސަރުކާރުގެ ސިޔާސަތަކީ މިހާރު މިއޮތް ލެވެލް ގައި ޓެރިފް މެއިންޓެއިން ކުރައްވަންތޯ މި ސުވާލުތައް އަޅުގަނޑު
ކޮށްލަން ބޭނުން. އެއީ އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ވަރަށްބޮޑު ކަންބޮޑުވުމެއް އެބައޮތް. އައްޑޫ ސިޓީ އެނގި ވަޑައިގަންނަވާނެ
މުޒާހަރާ ވެސް ދެތިން ފަހަރަކު ބާއްވައިފި ކަރަންޓު ބިލު ބޮޑުވެގެން. އެއީ ކިހިނެއްވާ ކަމެއްތޯ. ޚާއްޞަކޮށް
ވިޔަފާރިވެރިންނަށް. ވިޔަފާރިވެރިންނަށް ކުރިން ސަބްސިޑީ ހަމަ ހައުސްހޯލްޑެކޭ އެއްގޮތަށް ދެއްވަމުން ވަޑައިގަތީ
ބްލޭންކް ސަބްސިޑީ ދެއްވިއިރުގައި. އެހެންވީމާ، މިހާރު ވިޔަފާރިތަކަށް އެއްވެސް ވަރަކަށް ސަބްސިޑީ ނެތީތޯ އެ
ޓެރިފް ބޮޑުވެގެން ގޮއްސަ އޮތީތޯ.
މިނިސްޓަރ އެންވަޔަރމެންޓް އެންޑް އެނާރޖީ ޠާރިޤު އިބްރާހީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ވަރަށްބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ އިނގޭތޯ. އަޅުގަނޑު އެންމެ ފުރަތަމަ އެންމެ ފަހު ސުވާލަށް ޖަވާބުދޭނަން. މިހާރު
ވިޔަފާރިތަކަކަށް އެއްވެސް ސަބްސިޑީއެއް ނޯންނާނެ އިނގޭތޯ. އެއީ ފެނަކައަށާއި އަދި މިދެންނެވީ މާލެއަށާއި އަދި
އަތޮޅުތެރޭގައި ވެސް ވިޔަފާރިތަކަށް ސަބްސިޑީއެއް ނޯންނާނެ މިހާރު. ދެން އޭގެ އިތުރަށް ފުރަތަމައިނުން ކުރެއްވި
ސުވާލުގެ އައްޑޫގެ ކޮބައިތޯ އައްޑޫގެ އައި ބަދަލުތަކަކީ. ކީއްވެގެންތޯ އައި ބަދަލުތަކަކީ. އައްޑޫގައި އަޅުގަނޑު ދެންމެ
ކުރީގެ އައްޑޫ ސިޓީގައި އަޅުގަނޑު ކުރިން ދެއްކި ގޮތަށް ކަރަންޓުގެ އަގަށް އައި ބަދަލާ އެކު އެ ޓްރިފް ރޭޓް 400
ޔުނިޓަށްވުރެ މައްޗަށް ބޭނުންކުރާ ފަރާތްތަކަށް އަގު ތަފާތުވެފައި އޮތީ. އެހެންނަމަވެސް ، އަޅުގަނޑުމެން ބަލާލިއިރު
އޭގެ އިތުރަށް ހަމަ ޔޫސޭޖް ބޮޑުވެގެން ބޮޑުވެފައި ވެސް އެބަހުރި. ދެން އަޅުގަނޑުމެން އެގޮތުން ބައެއް ސާމްޕަލް
އައްޑޫގައި ވެސް ހަމަ ރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ހިސާބުތަކުން ސާމްޕަލް ނެގިން. ނަގާފައި އައްޑޫ ސިޓީގައި ގެއެއްގެ
މިދެންނެވީ ދެން އެއް ސާމްޕަލް މިއިނދީ. މި ސާމްޕަލަށް ބަލައިލާ ކަމަށް ވަންޏާމު ވެސް މީގައި މިހިރީ،
އަޅިކުލައިގައި މިހިރީ އެއީ 2015 ވަނަ އަހަރުގެ ކަރަންޓު ގެ ޔޫސޭޖް އިނގޭތޯ. ދެން 2016 ގެ ޔޫސޭޖް މިހިރީ
ބްރައުނިޝް ކަލާރއެއްގަ އި މިހިރީ. އެއަށް ބަލައިޅާ ކަމަށްވަންޏާމު މިދިޔަ އަހަރު ޖެނުއަރީ މަހާއި މިއަހަރު ޖެނުއަރީ
މަހާއި ދެމަހުގެ އެއް ގެއެއްގައި ބޭނުންކޮށްފައި ހުރި ޔޫސޭޖް ތިހިރީ ފެންނަން އިނގޭތޯ. ދެން ހަމަ އެގޮތަށް
17

ފެބްރުއަރީ މަހު ތިހިރީ ޔޫސޭ ޖް ބޭނުންކޮށްފައި ހުރިވަރު ފެންނަން. ޖެނުއަރީ މަހު ޔޫސޭޖް ބޭނުންކޮށްފައި ހުރިވަރު
ބޮޑު މިއަހަރު ޖެނުއަރީ މަހު މާބޮޑު މިދިޔަ އަހަރު ޖެނުއަރީ މަހަށްވުރެ. އެހެންނަމަވެސް، ފެބްރުއަރީ މަހު މިއޮތީ
މިދިޔަ އަހަރު ބޭނުންކޮށްފައި ހުރި ޔޫސޭޖް މާގިނަ މިއަހަރު ބޭނުންކޮށްފައި ހުރި ޔޫސޭޖަށްވުރެ. އެހެންވީމާ،
އެހެރަގޮތަށް މިދަންނަވާހެން ތިހިރީ އެއް ގެއިން އަޅުގަނޑުމެން މިދިޔަ އަހަރުގެ ޖެނުއަރީ އާއި މިއަހަރުގެ ޖެނުއަރީއާ
މިއަހަރު ފެބްރުއަރީ އާއި މިދިޔަ އަހަރުގެ ފެބްރުއަރީއާ އެއްކޮށް ނަގައިގެން ހަދާލާފައި އިން ގްރާފެއް ތި އީ.
އެހެންވީމާ، ވަރަށްބޮޑު ތަނެއް އެބަހުރި ބައެއް ގެ މިސާލަކަށް ، މިއަހަރު ޖޫން މަހު އެހެރީ ވަރަށްބޮޑުތަން ގިނަވެފައި
އެއް ގެއެއްގައި ޔޫސޭޖް އި ނގޭތޯ. މިއީ ހަމަ ވަން ޕަޓިކިއުލާރ ގެ މިއޮތީ ނަގައިގެން އަޅުގަނޑުމެން
މަސައްކަތްކޮށްފަ. އެހެންވީމާ، މިހެން ބަލާލީމަ ވެސް އިނގޭ ޔޫސޭޖް ވެސް ވަރަށް ބޮޑުތަން ބޮޑުކޮށް ބޭނުންކޮށްފައި
ހުރީމަ ދެން އަނެއް ބޭންޑަށް އެރީމަ އަގުބޮޑުވެގެން ދިޔުން އެ ފާހަގަ؛ އެހެންނަމަވެސް މި އައްޑޫގައި، އައްޑޫ
ސިޓީގައި 400 ޔުނިޓަށްވުރެ މައްޗަށް އަރާ ފަރާތްތަކަށް ކަރަންޓުގެ ޓެރިފް ތަފާތުވެފައި ހުރީމަ ބޮޑުވެފައި ހުންނާނެ.
ދެން އޭގެ ޕަސެންޓޭޖަށް އަޅުގަނޑުމެން ކުރީގައި ދަންނަވާފައި އިންނާނެ. ދެން އޮތީ މާލެ އާއި އަތޮޅުތަކާ
ކީއްވެގެންހެއްޔޭ މިހާ ތަފާތު މިވަނީ. މި އެއްކުރެވޭނެ ގޮތެއް ވާނެތޯ. ދެން އަޅުގަނޑުމެން އެންމެބޮޑަށް މީގެ ކުރީގައި
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކުރިމަތިވަމުން އައި ސުވާލަކީ ކީއްވެގެންހެއްޔޭ އަތޮޅުތަކުގެ އެކި އަތޮޅުގައި އެކިވަރަށް ރޭޓުތައް
މިހިރީ. އޭރު ކުރީގައި 7 ރީޖަންގައި 7 ޔުނިޓް ރޭޓް އެކި ރޭޓުތައް ހުރީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށްބޮޑެތި
މަސައްކަތްތަކެއް ކޮށްގެން މިހާރު މިހިރީ އެ ޔުނިޓް ރޭޓުތައް އެ އްވަރުކޮށްފައި މާލެ އާއި ގްރޭޓަރ މާލެ އޭރިޔާ
ފިޔަވައި އެހެން ހިސާބުތަކެއްގައި. ދެން ގްރޭޓާރ މާލެ އޭރިޔާގެ މި އެފިޝެންސީ، އިންޖީނު އެފިޝެންސީ މިހާބޮޑު
ޕޮޕިއުލޭޝަނެއްވީމަ އިންޖީނު އެފިޝެންސީއަށް، ޖެނަރޭޝަން ކެޕޭސިޓީ އާއި މި އިންޖީނު އެފިޝެންސީ ވަރަށް
ބޮޑުތަން ބޮޑު. އެއީ ތެލުގެ ލީޓަރަކުން އުފައްދާ ޔުނިޓް ކިލޯވޯޓް އަވަރ، ކިލޯވޯޓެއް އުފައްދާ ތެލުގެ ލީޓަރަކުން
ކިލޯވޯޓެއް އުފައްދާ އަދަދު އެ އެފިޝެންޓް މާ ބަޔެއް، އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ އޭގެ ޑީޓެއިލް ސްޓެލްކޯއިން
ކިޔައިދެއްވާނެހެން. އެހެންވީމާ، ތެލުގެ ލީޓަރަކުން އުފައްދާ ކިލޯވޯޓް އަވަރ ގިނަވޭ އަތޮޅު ތެރޭގައި މިހުންނަ ބައެއް
ކުދިކުދި ގިނަ ރަށްރަށަށްވުރެ ވެސް ވަރަށްބޮޑުތަން ގިނަވޭ. އެހެންވީމާ، އެއީ އެފިޝެންސީ ބޭނުންކޮށްގެން މާލޭގަޔާއި
މާލެ އޭރިޔާގެ އެކި ރަށްރަށުގައި އެ އެފިޝެންޓްވީމަ އެ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކުޑަކުރުމުގެ ފުރުޞަތު. ދެން ކޮންމެ
ގޮތެއް ވިޔަސް އަޅުގަނޑުމެން ސަރުކާރުން މި ބަލަނީ ކުޑަކުރެވެން، އެގޮތަށް ބަލްކްކޮށް ކުޑަކުރެވެން އޮތިއްޔާ
ކުޑަކުރެ ވޭތޯ މަސައްކަތް ކުރައްވަމުން މިގެންދަނީ. އަދި އިތުރު ޕޮއިންޓަކީ މާލޭގެ ދިރި މިއުޅުއްވަނީ ރާއްޖޭގެ، މާލޭގެ
ރައްޔިތުން އެކަންޏެއް ނޫނޭ. ރާއްޖޭގެ ހަމަ ހުރިހާ ކަންކޮޅުތަކަކުން ވެސް ރައްޔިތުން މާލޭގައި މިހާރު ދިރިއުޅުއްވަނީ.
އެހެންވީމާ، މާލޭގައި ކަރަންޓް އަގުހެޔޮވުމަކީ ވެސް އަޅުގަނޑު ޤަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި އެ ބޭފުޅުންނަށް އަތޮޅު ތެރޭގައި
ކުރައްވަންޖެހޭ ޚަރަދުތަކަށް މި ހަމަ އިތުރު ފައިސާ ވެސް ބޭނުންކުރެއްވޭނެ ކަމަކަށް ވެސް ވޭ. ދެން އަޅުގަނޑު،
18

އެހެންނަމަވެސް މިދަނީ ހަމަ މާލެ އާއި އަތޮޅުތެރެއާ ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެފިޝެ ންސީ ރަނގަޅު ކުރެވިއްޖެ
ކަމަށްވަންޏާމު އެކަންތައް ކުރަންވެގެން މަސައްކަތް މި ކުރަނީ. އެފިޝެންސީ ރަނގަޅު ކުރެވިއްޖެ ކަމަށްވަންޏާމު
ތަފާތު ކުޑަކުރެވޭނެ ގޮތްތައް ހޯދައި ބަލަމުން މިދަނީ. އެހެންވީމާ، އެއީ. ދެން ސަބްސިޑީގެ ކަންތަކުގައި އަޅުގަނޑަށް
ހީވަނީ އެންސްޕާއަށް އެ ސުވާލު ފޮނުއް ވިއްޔާމު ވަރަށް ރަނގަޅުވާނެ ކަންނޭނގެ. އެއީ އަޅުގަނޑުމެން ޤަބޫލުކުރާ
ގޮތުގައި ކަރަންޓުގެ އެކަންޏެއް ނޫން. ދިރިއުޅުމުގެ ޙާލަތު އެ ފޫނުބެއްދޭ ބައެއް ފަރާތްތަކަށް ހަމަ މި ދެންނެވި
ކަރަންޓާއި އަދިވެސް އެހެން ކަންތައްތަކާ އެއްކޮށް އެ ސޯޝަލް ނެޓުވޯރކްގެ ވެސް ޟަރިއްޔާއިން އެ ބޭފުޅުންނަށް
އެ ފައިސާ ލިބޭނެ ގޮތް މިހާރު އެންސްޕާއިން އަޅުގަނޑު ޤަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ހަމަޖެހިފައި އޮންނަނީ. އިއްޔެ ތި
ބޭފުޅުން އެންސްޕާއާ ވާހަކަދެއްކެވިއިރު އެ ބޭފުޅުން އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް އެ މަޢުލޫމާތު
ދެއްވާފައިހެން އޮންނާނީ. އެ އީ ފުރަންޖެހޭ ފޯމްތަކަކާއި މިކަހަލަ ބައެއް ކަހަލަ ކަންތައްތައް އޮވޭ. އެއީ އެ
ސްކްރީނިންގއެއް އޮވޭ. އެ ސްކްރީނިންގެ ދަށުން އެ ކަންތައްތައް ކުރެވިގެން ދާނެ. ދެން އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ
ސްޓެލްކޯއިން ރަނގަޅު ކަންނޭނގެ އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ އެފިޝެންސީގެ ވާހަކަ ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް ދައްކާލެއްވުމަށް.
އަދި ފެނަކައިން ވެސް އެފިޝެ ންސީ ވާހަކަ ދައްކާލަން. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ސްޓެލްކޯގެ އެމް.ޑީ.އަށް ފުރުޞަތު އަރުވަން.
ސްޓެލްކޯގެ މެނޭޖިންގ ޑިރެކްޓަރ ޢަބްދުއްޝުކޫރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ދެންމެ މިނިސްޓަރު އެ ވިދާޅުވި ފަދައިން އެފިޝެންސީއަކީ ޢާއްމުގޮތެއްގައި ޑީސަލް ލީޓަރަކުން އުފެއްދެނީ
ކިތައް ޔުނިޓުތޯ ނޫނީ ކިލޯވޯޓް އަވަރތޯ ބަލައިގެން އަޅުގަނޑުމެން މި އެފިޝެންސީ ފާހަގަކުރަނީ. ޢާއްމުގޮތެއްގައި
މިހާރު މާލޭގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ގާތްގަނޑަކަށް ލީޓަރަކުން 3.8 ނޫނީ 7 ޔުނިޓު އަޅުގަނޑުމެންނަށް އުފެއްދޭ.
އެކަމަކު އަތޮޅު ތެރޭގައި ލީޓަރަކުން އުފެއްދޭނީ ގާތްގަނޑަކަށް 3.5 އަށް އެންމެ ގިނަވެގެން ވެސް. ނޫނީވިއްޔާ
ޢާއްމު ގޮތެއްގައި ވެސް ގާތްގަނޑަކަށް 3.4 ވަރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް އުފެއްދޭނީ. ދެން މާލޭގެ ޖަނަރޭޓަރުތަކަކީ ތި
ބޭފުޅުންނަށް ވެސް އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ ފަދައިން ހަމަ ވަރަށް ބޮޑެތި އެއްޗެތި. 2 މެގަރ ވޯޓުން ފެށިގެން 9
މެގަރ ވޯޓާ ދޭތެރޭގެ ބޮޑެތި ޖަނަރޭޓަރު. އޭގެ އެފިޝެންސީ އެ އެއްޗެތީގެ ނިސްބަތުން ވެސް މާ މަތި މާ ރަނގަޅު.
އެކަމަކު އަތޮޅު ތެރޭގައި ގިނަ ރަށްރަށުގައި ހުރީ ތަންކޮޅެއް ކުދި ޖަނަރޭޓަރުސެޓު އެއްޗެތި. އެހެންވީމާ، އޭގެ
ކޮންޑިޝަންތައް ވެސް މީގެ 2 އަހަރެއް 3 އަހަރެއް ކުރިން ހުރި މިންވަރުން އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު މި ދަނީ
މިއަދުގެ އައު އެއްޗެހި ހަމަ އެ ރަށްރަށަށް ބަދަލުކުރަމުން. އެހެންވީމާ، އަދި އެކަމަކު ހުރިހާ ރަށްރަށެއްގައި އައު
19

ޖަނަރޭޓަރު ނުވެއް ބެހެއްޓޭ. ހަމަ ގިނަ ތަންތާނގައި އެއްޗެހި އައު ކުރަމުން އުމުރުން ދުވަސްވެފައި ހުރި އެއްޗެހި
ބާކީކުރަމުން މިހާރު މި ގެންދަނީ. އެހެންވީމާ، ހަމަ މަޑުމަޑުން އެފިޝެންސީ މަތިވަމުން އެބަ ދޭ. ދެން
ޑިސްޓްރިބިއުޝަން ވެސް ދާދި މީގެ 3 އަހަރު ނޫނީ 4 އަހަރު ކުރީގައި ގިނަ ރަށްރަށުގައި ޑިސްޓްރިބިއުޝަން
ހުރީކީ އެ ހުންނަންވީ އެންމެ ރަނގަޅު ގޮތަކު ނޫން. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑު މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި މި
ދަންނަވަނީ ސްޓެލްކޯއިން ކަރަންޓު ދެމުން ގެންދާ ރަށްރަށުގެ ޙާލަތާ ބެހޭގޮތުން. އެއީ އއ. އާއި އދ. އާއި ދެން
ވ.އަތޮޅާއި، މާލެއަތޮޅުގެ ދިރިއުޅޭ ރަށްރަށަށް. އެހެންވީމާ، މި ރަށްރަށުގައި ޑިސްޓްރިބިއުޝަނާއި އަދި ޖަނަރޭޓަރު
ފެންވަރު ހުރިގޮތުން ޚާއްޞަކޮށް ޑިސްޓްރިބިއުޝަން ކޭބަލް އެޅިފައި ހުރީ ގިނަފަހަރު ހަމަ އެ ބޭފުޅުން އެކި
ފަރާތްތަކުން އެ ހޯދާ އެހީގައި ލިބޭ، އެފަހަރަކު އެ ލިބުނު ކޭބަލެއް އެފަހަރަކު އަޅައިގެން ގުޅުވައިގެން ގެންގޮއްސަ
ހުރީ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދިމާވި ބައެއް ރަށްރަށުގައި އެންމެ ފުރަތަމަ އިންޖީނުގެއިން ނިކުންނަ ކޭބަލް ހަމަ ދާދި
ހިމަ. އެހެންނަމަވެސް، ފަހުން ކޮންމެވެސް ފަރާތަކުން އެހީގެ ގޮތުގައި އެ ބޭފުޅުންނަށް ތަންކޮޅެއް ފަލަ ކޭބަލެއް
ލިބިއްޖެއްޔާ އަނެއްކާ ވެސް ގެންގޮސް އެއާ ގުޅާލަނީ. އެގޮތުން އެކި ސައިޒުގެ ކޭބަލް އެކިފަހަރު އެގޮތަށް ގުޅަމުން
ގެންގޮއްސަ ހުރީ. އެހެންނަމަވެސް، އެންމެ ފުރަތަމައިނުން ނިކުތް ކޭބަލަކީ ހި މަ އެއްޗަކަށް ވަންޏާ ދުރަށް
ދިޔަވަރަކަށް ފަލަކުރިކަމުގައި ވީނަމަވެސް ތި ބޭފުޅުންނަށް ވެސް އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ އޭގެ ވޯޓޭޖް
ނުހިފަހައްޓާނެކަން. އެއީ ހިމަ ކޭބަލުގައި ހިފަހައްޓާވަރަކަށް ހިފަހައްޓާނީ. އެހެންވީމާ، އެ ހުރިހާ އެއްޗެހި
އަޅުގަނޑުމެން ޖެހުނީ އަނެއްކާ ވެސް އަނެއްކޮޅަށް ޖަހަން. ފަލަ އެއްޗަކުން ފެށިގެން ޑިސްޓްރިބިއުޝަން
ހިމަކުރަމުން ގެންދަން. މިގޮތުން ވެސް ހަމަ ވަރަށް ގިނަ ރަށްރަށުގައި އެފިޝެންސީ ހުރީ ހުންނަންވާވަރަށްވުރެ
ދަށްކޮށް. އެ ކަންތައްތައް ވެސް މިހާރު ރަނގަޅުކުރަމުން މި ގެންދަނީ. ދެން މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި އެފިޝެންސީ
ދަށްވަނީ މިގޮތްގޮތަށް ޑިސްޓްރިބިއުޝަން ވެސް އަދި ޖަނަރޭޓަރު އެއްޗެހީގެ ވެސް ޙާލަތު ހުރިގޮތުންނާ ވެސް
އެކީގައި.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ފެނަކައިން އެއްޗެއް ވިދާޅުވާން ބޭނުންތޯ؟ ޝަރީފް.
ފެނަކަ ކޯޕަރޭޝަން ލިމިޓެޑްގެ މެނޭޖިންގ ޑައިރެކްޓަރ މުޙައްމަދު ނިމާލް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ފެނަކައިން ދެން ދަންނަވަން އޮތީ ފިއުލް ސަރ ޗާޖުގައި ދެންމެއަކު މިނިސްޓަރ ވެސް އިޝާރާތްކުރެއްވި.
ދެން އަޅުގަނޑުމެން ބަލާލިއިރުގައި 1 ހާސް 2 ހާސް ޔުނިޓު ބޭނުންކުރާ ފަރާތަކަށް ވެސް މިއިންނަނީ 72 ރުފިޔާގެ
އިންކްރީޒެއް މި އަންނަނީ. އެހެންވީމާ، ގާތްގަނޑަކަށް 4 ލާރިން ފެށިގެން 3 ރުފިޔާ 60 ލާރިން ފެށިގެން
20

އެހެންގޮސް އެ އަދަދުގައި މި އިންކްރީޒެއް މިއަންނަނީ. އޭގެ އިތުރަށް ޑިސްކައުންޓް ރޭޓެއް އިނީމަ އެއްވެސްކަހަލަ
ގާތްގަނޑަކަށް 400 ޔުނިޓާ ދޭތެރޭގައި އިންނަ އެއްޗަށް އެއްވެސް ބަދަލެއްނައިސް އެއަށްވުރެ މަތީ ޔުނިޓުތަކަށް އެ
ބަދަލު އައިސްފައި މިވަނީ. ދެންމެ ޝަކޫރު ވިދާޅުވިހެން އަޅުގަނޑުމެން ޚިދުމަތް މި ދެނީ 151 ރަށަށް. ދޭއިރުގައި
މި ރަށްރަށުގެ ޖަނަރޭޓަރުތަކުގެ ޙާލަތަށް ބަލާއިރުގައި އެފިޝަންސީގެ މައްސަލަ އެބައުޅޭ ޕްރޮޑިއުސިންގ، އެއީ
ވާހަކައަކީ ޔުނިޓު އުފެއްދުމުގައި. އެހެންވީމާ، އެއީ އެ ތަފާތު މައިގަނޑުގޮތެއްގައި ޓެރިފް ރޭޓަށް ނުވަތަ
އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު ބިލުކުރާ ރޭޓަށް އައިސްފައި މިވަނީ. އެހެންވީމާ، އެ ވާހަކަ ދަންނަވާލަން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ފެނަކައިން އެ އްޗެއް ވިދާޅުވަން.
ފެނަކަ ކޯޕަރޭޝަން ލިމިޓެޑްގެ އެސިސްޓެންޓް ޑިރެކްޓަރ އަޙްމަދު ނަޖާހު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލާނީ ހަމަ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޝަރީފް އެ ވިދާޅުވި؛ އަޅުގަނޑު ނަޖާހު ފެނަކައިން އިނގޭތޯ.
އަޅުގަނޑު ހަމަ ފާހަގަކޮށްލާނީ ޝަރީފްގެ އެ ސުވާލަށް ޖަވާބު ދިނުމުގެ ގޮތުން. އައްޑޫގައި އަގު ބަދަލުވެގެން
ނޫނިއްޔާ ބޮޑުވެގެންދިޔަ ދިއުމަށް ބުނާ. އަޅުގަނޑުމެން ޚިދުމަތް މި ދެނީ 16 އަތޮޅެއްގައި. އެ އަތޮޅުތަކުގެ ތެރެއިން
1 ފެބްރުއަރީ 2016 ގައި ގެނެވުނު ބަދަލާ ގުޅިގެން ހަމައެކަނި ޓެރިފް ރޭޓު ބޮޑުވެގެންދިޔައީ އައްޑޫ ސިޓީ އާއި
އަދި ފުވައްމުލަކުގައި އިނގޭތޯ. އެކަން އަޅުގަނޑު ވެސް ޤަބޫލުކުރަން. ދެން އެހެން ދިމާވާ ސަބަބު މިނިސްޓަރ
ވަރަށް ބޮޑަށް ފާހަގަކުރެއްވި. އެކި ޔުޓިލިޓީތައް އޮތްއިރުގައި އެކި ތަންތާނގައި ވަރަށް ބައިވަރު ތަފާތު ރޭޓުތަކެއް މި
ހުރީ. ހުރީމަ އެ ރޭޓުތައް އެއްގޮތްކޮށްލުމަށް ގެނައި އިރު އައްޑޫ، ފުވައްމުލަށް މި ދިޔައީ 400 ޔުނިޓުން ފެށިގެން
މަތިން ބޮޑުވެފައި އަދި އެހެން ބައެއް ތަންތަން މި ދިޔައީ ކުޑަވެގެން އިނގޭތޯ. އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ހަމަ
އެހެން ހުރިހާ ތަނެއްގައި ވެސް އިނގޭތޯ 400 އިން 600 ދޭތެރޭގެ ބޭންޑްތަކަށް ދެ ބޭންޑަކުން ކުޑަވެފައިވާކަން.
އެކަން ދެން ވަރަށް ބޮޑަށް ފާހަގަވެގެންދިޔަ. އެގޮތުން އައްޑޫގައި 401 އިން 500 ދޭތެރޭގައި ކޮންމެ ޔުނިޓަކުން 50
ލާރި ބޮޑުވެގެންދިޔަ އިނގޭތޯ. ދެން 501 އިން 600 ދޭތެރޭގައި 1 ރުފިޔާގެ ބޮޑުވުމެއް އައްޑޫ އަދި ފުވަ އްމުލަކުގައި
އައި. އަދި 600 އިން މަތީގައި 2 ރުފިޔާގެ ބޮޑުވުމެއް އައި. އެހެންނަމަވެސް، އެހެން އަތޮޅުތަކާއި އަޅަ އިބަލާއިރުގައި
400 އިން 500 ދޭތެރޭގައި އެއް ރުފިޔާ 50 ލާރީގެ ކުޑަވުމެއް އައި. އެއީ ނ، ރ، ބ، ޅ، މ، ފ، ދ، ތ، ލ،
ގއ، ގދ، ލ މިހިސާބު ބަލާއިރު ކުޑަވުމެއް އައި އިނގޭތޯ. ހަމަ މިއާއެއްކޮށް 501 ޔުނިޓުން ފެށިގެން 600
ޔުނިޓާ ދޭތެރޭގައި ވެސް އެއް ރުފިޔާގެ ކުޑަވުމެއް އައި. އަދި 600 އިން މައްޗަކަށް އެއްވެސް ބަދަލެއް ނާދޭ.
އެހެންވީމާ، ރާއްޖޭގެ ބޮޑު ބަޔަކަށް ބަލާއިރުގައި މި އައި ބަދަލާ ގުޅިގެން ހަމަ ކުޑަވުމެއް އަޔޭ އަޅުގަނޑު
21

ދަންނަވާނީ އިނގޭތޯ. އެގޮތުން އަޅުގަނޑުމެން ޚިދުމަތްދޭ 152 ރަށުގެ މި ޕަސެންޓޭޖަށް ބަލާއިރުގައި
އަޅުގަނޑުމެންގެ ބޮޑު ޕަސެންޓޭޖެއް މިދަނީ 400 އިން ދަށަށް. އެގޮތުން ސުމަކުން ސަތޭކައާ ދޭތެރޭގައި އެބައުޅޭ
އަޅުގަނޑުމެން ޚިދުމަތްދޭ ކަސްޓަމަރުންގެ 22%. އެ އީ 8786 ކޮންސިއުމަރު. ދެން ސަތޭކައިން ދުއިސައްތައާ
ދޭތެރޭގައި ސައުވީސް ޕަސެންޓު މީހުން އެބައުޅޭ. އެއީ 9539 ކޮންސިއުމަރުން. ދެން ދުއިސައްތައަކުން ތިންސަތޭކައާ
ދޭތެރޭގައި 24% މީހުން އެބައުޅޭ. 9796 ކޮންސިއުމަރު ން. ތިންސަތޭކައިން ހަތަރުސަތޭކައާ ދޭތެރޭގައި 5591
ކޮންސިއުމަރުން. އެއީ 14%. ދެން ހަތަރު ސަތޭކައަކުން ފައްސަތޭކައާ ދޭތެރޭގައި މިއުޅެނީ 2913. އެއީ 7%. ދެން
ފައްސަތޭކައަކުން ހަސަތޭކައާ ދޭތެރޭގައި މިއުޅެނީ 5%. އެއީ 1625 ކޮންސިއުމަރުން. ދެން ހަސަތޭކައިން މަތީގައި
އުޅެނީ 4%. އެއީ 2170. ހަމަ ޖުމްލަކޮށް ބަދަލެއް އައި ކަމަށް ވިޔަސް އެންމެ ބޮޑަށް ވެސް ބަދަލެއް އައިއްސަ
އިންނާނީ ހަސަތޭކައިން، ހަތަރުސަތޭކައިން ދަށަކަށް އެއްވެސް ބަދަލެއްނައަންނާނެ. މުޅި ރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ތަނަކަށް
ބެލިޔަސް ހަތަރުސަތޭކައިން މަތީގައި މިއުޅެނީ އެންމެ 16%. މީގެ ތެރެއިން ވެސް ގިނަ އަތޮޅުތަކު ގެ މީހުންނަކަށް
ބަދަލެއް ނައަދޭ. އެހެންވީމާ، އެކަން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު އަރުވަން އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޖަޢުފަރަށް.
އުނގޫފާރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޖަޢުފަރު ދާއޫދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ މުޤަ އްރިރު. އާދެ! މިއަދު ހަމަ ވަރަށް ހައްސާސް މައްސަލައެއްގައި ސަރުކާރު މަސްއޫލިއްޔަތު
އަދާކުރާ ކޮމިޓީއަށް ހަކަތައިގެ ނިޒާމާ ގުޅޭ ބޭފުޅުން ވަޑައިގެން މަޢުލޫމާތު މި ދެއްވީ. މިހާތަނަށް މި ކޮމިޓީގައި
މިކަމާ ގުޅޭގޮތުން ދެކެވިފައި ހުރި ވާހަކަތަކާއި އުފުލިފައި ހުރި ކަންބޮޑުވުންތަކަށް ބަލާއިރު އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ
ވަރަށް ގިނަ މަޢުލޫމާތަކެއް އިއްޒަތްތެރި މިނިސްޓަރު ވެސް އަދި ކުންފުނިތަކުގެ އެހެން ވެރިން ވެސް ދެއްވައިފި.
އެކަމުގެ ސަބަބުން އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ހިތްޕުޅު ހަމަޖެހިވަޑައިގަންނަވާނެހެން މި ވާހަކަ އަޅުގަނޑުމެންގެ ތެރޭގައި މި
ދެކެވުނު ހުރިހާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ވެސް. މި އަޅުގަނޑު މި ސާފުކޮށްލަން ބޭނުންވަނީ ދެ ކަމެއް މީގެ
ތެރޭގައި. ދެން ސަރުކާރުން މި ކަރަންޓުގެ އަގަށް މި އަންނަ ބަދަލުތައް ވީހާ ވެސް ކުޑަކޮށް ރައްޔިތުންނާ ހަމައަށް
ފޯރުކޮށްދެވޭތޯ ވަރަށް ގިނަ މަސައްކަތްޕުޅުތަކެއް ކުރައްވާކަން އަޅުގަނޑުމެން ވެސް ޤަބޫލުކުރަން. އަދި އެގޮތުން މި
ކުރުވާ މަސައްކަތްތަކުގެ ދަށުން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން މާލެއާއި ހުޅުމާލެއާ ދޭތެރޭގައި މި އަޅާ ބްރިޖު. މި
ބްރިޖުގެ ޒަރިއްޔާއިން މާލެއާއި ހުޅުމާލޭގެ ފެނާއި ކަރަންޓުގެ ނިޒާމު އެއް ނެޓްވޯކަކުން ގުޅުވާލުމަށް
މަސައްކަތްޕުޅުތަކެއް ކުރައްވާ. އެއްވެސް ވަރަކަށް މިހާރު ބައްލަވާލައްވާފަ އި މި ދިރާސާކުރައްވާފަ އިތޯ އޮތީ މިކަމުގެ
22

ސަބަބުން ކަރަންޓުގެ އަގަށް މާލެ ސަރަޙައްދުގެ މާލެއާއި ހުޅުމާލެ ޚާއްޞަކޮށް ކިހާވަރެއްގެ ހެޔޮ ބަދަލެއް
އަންނާނެތޯ؟ ދެން ދެވަނަ ކަމަކަށް ދަންނަވަން އޮތީ ތެލުގެ އަގު އެކި ދުވަސްވަރު އެކި ވަރަށް އެބަދޭ. ޚާއްޞަކޮށް
މި ވޭތުވެދިޔަ ދުވަސްކޮޅު ތަންކޮޅެއް އަގުހެޔޮކޮށް ދިޔަ ނަމަވެސް އޭގެ ކުރީގައި ވަރަށް ބޮޑަށް ތެލުގެ އަގު ދުނިޔޭގެ
ބާޒާރުގައި މައްޗަށް ހުރެފައި އަގު ވެއްޓިފައި ހުރީ. މިހާރު ވެސް އަނެއްކާ މަޑުމަޑުން އަރަމުން އެ ދަނީ. އެހެންވީމާ،
ތެލަށް ބަރޯސާކޮށްގެން އަޅުގަނޑަކަށް ހިޔެއްނުވޭ މި ކަރަންޓު އުފެއްދުމަކީ އެހާ ރައްކާތެރި ގޮތެންހެންނެއް. ދެން
ކިރިޔާ ވެސް ފުރުޞަތު އޮވެއްޖެއްޔާ އެ ނޫން އެހެން ގޮތްގޮތަށް ކަރަންޓު އުފައްދަމުން މިދަނީ ދުނިޔޭގެ ބޮޑެތި ގިނަ
ޤައުމުތަކުގައި. މި އަޅުގަނޑަށް މި ފެ ނުނު 2011 ވަނަ އަހަރު އޭރުގެ އެމް.ޑީ.ޕީ ސަރުކާރުން މި ވަރަށް ބޮޑަށް
ގްރެފިކްސްގެ ޒަރިއްޔާއިން ތްރީޑީތަކެއް ހައްދަވައިގެން ކ.އަތޮޅު ކާށިދޫގައި ވައިން ހަކަތަ އުފައްދާ ނިޒާމެއް
އުފެއްދުމަށް ކުރެއްވި މަސައްކަތްޕުޅުތަކެއް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނުނު. މި މަސައްކަތަށް ދެން އޭގެ ފަހަކުން
އަޅުގަނޑަކަށް އެއްވެސް އަޑެއް ނީވޭ. މިއީ ދިވެހިން ވަރަށް ބޮޑަށް އުފާކުރި ޕްރޮޖެކްޓެއް. މިކަހަލަ މަސައްކަތެއް
ރާއްޖޭގައި ކުރައްވަން އޭރުގެ ސަރުކާރުން ފައްޓަވާފަ އި އޮތީމަ. އެއީ ކިހާވަރެއްގެ ޙަޤީޤަތެއް އެކުލެވިގެން މި ދެއްކި
މަންޒަރުތަކެއްތޯ؟ އެ މަޝްރޫޢުއަށް މިހާރުވެފައި އޮތީ ކިހިނެތްތޯ؟ މި ސަރުކާރުން އެއްވެސް ވަރަކަށް އެ މަސައްކަތް
ކުރިއަށް ގެންދޭތޯ؟ އޭގެ ޙަޤީޤަތަކީ ކޮބައިތޯ؟ އެ ވާހަކަތައް ކުޑަކޮށް ސާފުކޮށްލަދެވިދާނެތޯ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! މިނިސްޓަރަށް ފުރުޞަތު އަރުވާނަން.
މިނިސްޓަރ އޮފް އެންވަޔަރަންމަންޓް އެންޑް އެނަރޖީ، އިބްރާހީމް ޠާރިޤް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ އިނގޭތޯ. ދެންމެ މެންބަރު ތި ކުރެއްވި ފުރަތަމަ ސުވާލުގައި މި ހުޅުމާލެއާއި މާލެއާ
ދޭތެރޭގައި މި ހެދޭ ބްރިޖު ހަދައި ނިމޭއިރު އަޅުގަނޑުމެ ން މިދަނީ ހުޅުމާލެއާއި މާލެއާ އެއީ އެއް ވިއު ގަ އަކަށް
ހަދާލުމުގެ މަސައްކަތް ކުރަމުން. އެގޮތުން މިހާރު ކޭބަލް ޑިޒައިން ކުރުމުގެ މަސައްކަތް މިދަނީ. އެ ހައިޓެންޝަން
ރާއްޖޭގައި މިހާތަނަށް އެޅޭ އެންމެ ވަރުގަދަ ހައިޓެންޝަން ކޭބަލް. އަޅުގަނޑު ހަނދާންވަނީ 132 ކިލޯ ކޭވީއޭ އޭގެ
ކޭބަލެއް އެޅިގެންދާނެ. ހައިޓެންޝަން. ދެން އެ މަސައްކަތުގެ ސަބަބުން އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ މާލޭގެ އެނާރޖީ
ސެކިއުރިޓީއެއް ނޫނީ އެނާރޖީގެ...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
23

މިނިސްޓަރ އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ކުޑަކުޑަ މިނިޓެއްވަރު ނަގަމާތޯ ބަންގިއަށް ފަހުގައި ކުރިއަށް ގެންދަން.
(ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އާދެ! މިނިސްޓަރ ކުރިއަށް ގެންދަމާތޯ.
މިނިސްޓަރ އޮފް އެންވަޔަރަންމަންޓް އެންޑް އެނަރޖީ، އިބްރާހީމް ޠާރިޤް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލީ އެހެންވީމާ، ހުޅުމާލެއާއި މާލެއާ މި ދޭތެރޭގައި މި އެޅޭ ބްރިޖުގެ ސަބަބުން އަދި މި އެ
ބްރިޖުގެ ދަށުން ގެންދެވޭ ހައިޓެންޝަން ކޭބަލްގެ ސަބަބުން މާލެ ސަރަޙައްދުގައި، ހުޅުމާލެއާއި މާލޭގައި އުޅޭ
ރައްޔިތުންނަށް އެނާރޖީ ސެކިއުރިޓީއެއް ވަރަށް ބޮޑު އެނާރޖީ ސެކިއުރިޓީއެ އް މި ލިބިގެން މިދަނީ. އެއީ ކަރަންޓު
މާލޭގައި ކެނޑޭ ޙާލަތެއްގައި ވެސް ހުޅުމާލެއިން ވެސް އެ ކަރަންޓު ޝެއާރ ކުރެވިގެންދާނެ. މިހާރު ހުޅުމާލޭގައި 50
މެގަރ ވޯޓުގެ އައު ޖަނަރޭޓަރެއް ޕަވަރ ހައުސްއެއް ހެދުމުގެ މަސައްކަތް ކުރިއަށް މިހާރު މިދަނީ. އެ ވެސް ހަމަ
ކުރިއަށް އޮތް ދެ އަހަރު ދުވަހުގެ ތެރޭގައި ހަދަ އި ނިމި އެހެންވީމާ، ކަރަންޓު ޝެއާރ ކުރެވިގެންދާނެ. ދެން
އަޅުގަނޑުމެންގެ އުއްމީދަކީ މި ކަރަންޓު ޝެއާރކޮށް ގިނަ ބޮޑު ޕޮޕިއުލޭޝަނަކަށް ބޮޑު ކަރަންޓެއް، މިދެންނެވީ ލާޖް
ކުއަންޓިޓީ އޮފް ޕަވާރ ނޫނީ ބޮޑު ކަރަންޓެއް ބޭނުންކުރެވޭ ކަމަށް ވަންޏާމުން އެފިޝަންޓުކުރެވިގެން ކަރަންޓުގެ
އެހިސާބަށް ދާއިރު ކަރަންޓުގެ ޚިދުމަތް ވެސް އެއަށްވުރެން ރޭޓު ވެސް އެއަށްވުރެން ރަނގަޅުކުރެވިގެންދާނެ ކަމަށް.
އެއީ އުއްމީދަކީ. އެހެންވީމާ، އެންމެ ފުރަތަމަ ކަމަކަށް އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ މި ކަރަންޓުގެ ސެ ކިއުރިޓީއެއް ނޫނީ
ޕަވާރ ސެކިއުރިޓީ އެނާރޖީ ސެކިއުރިޓީ ހަމަ ރައްޔިތުނަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ލިބިގެންދާނެ. ދެން ދެވަނަ ސުވާލަކަށް
ގާފަރުގަ އި ވިންޑު ފާމްގެ މަޝްރޫޢެއް އެމް.ޑީ.ޕީ ސަރުކާރުން ފެއްޓެވި. ދެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިހާރު މަޢުލޫމާތު
ލިބިފައި އޮތް ގޮތުގައި އެ އީ އަސްލު ފޭކް ނޫނިއްޔާމުން އަސްލު ފޭކް އެގްރިމަންޓެއް. ނޫނިއްޔާމުން އެ މަސައްކަތް
ކުރިއަކަށްނުދޭ. އެހެންވީމާ، އެއްވެސް ގޮތަކަށް ރިޔަލައިޒެއް ނުވޭ އޭގެ ފަހަކުންނެއް. ހަމައެކަނި އެ މަޝްރޫޢު އެ
ފައްޓަވާފައި އެ ހިސާބުން އެ ނިމުނީ ކުރިއަކަށް ނުދޭ. އެހެންނަމަވެސް މިހާރު މި ސަރުކާރުން އަޅުގަނޑުމެން މިދަނީ
ރެނިއުނަބަލް އެނާރޖީގެ މަސައްކަތްތައް ވަރަށް ހަލުއި ސްޕީޑެއްގައި ކުރަމުން. އޭގައި އެއް ޓާގެޓަކީ މި 2018
ނިމުމުގެ ކުރިން ރާއްޖޭގެ މީހުން ދިރިއުޅޭ ހުރިހާ ރަށެއްގައި އިޔާދަކުރަނިވި ހަކަތަ، އެ ރަށަކަށް ދުވާލު ގަޑީގަ އި
ބޭނުންވާ އިޔާދަކުރަނިވި ހަކަތައިގެ 30% އެ ރަށެއްގައި ޖަހާ ނިންމުން. އެކަމަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފައިސާ ވެސް
ލިބި އަޅުގަނޑު ދެންމެ ދެންނެވި 200 މިލިއަން ޑޮލަރުގެ ވަރަށް ބޮޑު ކޮމްޕޯނަންޓެއް ދޭ ރެނިއުބަލް އެނާރޖީ
ހަރުކުރުމުގެ. އެގޮތުން މިހާރު މިވަނީ ހދ ގެ ރަށްރަށުގައި ޓެންޑަރކުރެވި ، މިހާރު ޓެންޑަރ ހުޅުވާ ހިސާބު، ހުޅުވާ
ހިސާބުގައި މިހާރު މިއޮތީ. އައްޑޫގައި މިހާރު ޖަހާ ނިމެނީ. ދެން ހއ ގައި ޓެންޑަރ ހުޅުވިފައި މިހާރު މިއޮތީ. ދެން
އިރާދަކުރެއްވިއްޔާމުން އަޅުގަނޑުމެން މި ބަލަނީ މިއަހަރުގެ ނިޔަލަށް ވ.އަތޮޅާ ހަމައަށް ހުރިހާ ރަށެއްގައި ޓެންޑަރ
ކުރެވިގެންދާނެ ކަމަށް. ދެން ސޯލާ އައްޑޫގައި ވެސް މިދަންނަވާހެން. ދެން އަޅުގަނޑުމެންގެ އަމާޒާކީ 2018
24

އަންނަންވާއިރަށް 30% އިޔާދަކުރަނިވި ހަކަތަ ދުވާލު ގަޑީގައި ޖަހާ ނިމޭ، ނިމިއްޖެ ކަމަށް ވަންޏާމުން އޭރުން
އަޅުގަނޑުމެން ކޮންކަހަލަ ސޭވިންގްސްއެއްތޯ އަންނަނީ ބަލާފައި، އެ ސޭވިންގްސް ކުރި ގޮތެއް ބަލާފައި
އަޅުގަނޑުމެން އަނެއްކާ ވެސް ޓެރިފް ރިވިއުކުރުމުގެ މަސައްކަތްތަކެއް ވެސް އިރާދަކުރެއްވިއްޔާމުން ކުރެވިގެންދާނެ.
އެހާހިސާބަށް ދާންވާއިރަށް ރައްޔިތުން ހޭލުންތެރިކުރުމާއި އަދި އެނާރޖީ އެފިޝެންޓްސީ ޕްރޮޖެކްޓްތައް ވެސް މާލޭގައި
ނޫނީ ރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ތަނެއްގައި ގެންދިއުމަށް، ގެނެވިވެސްދާނެ. އެހެންވީމާ، އެ ވާހަކަ ދަންނަވާލީ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މުސާ ނިޒާރު. ހޯރަފުށީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަށް ފުރުޞަތު އަރުވާނަން.
ހޯރަފުށި ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު އިސްމާޢީލް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. އަޅުގަނޑުމެންގެ މި ވާހަކަ ދެއްކޭ ޚައްސާސީ މައްސަލައާ ބެހޭ ގޮތުން އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ
ކަންކަން އޮޅުން ނުފިލައިގެން ރައްޔިތުންނަށް އެހެން ގޮތަކަށް މިކަންކަން ގެނެސްދޭން އުޅޭ މީހުންނަށް ނޫން ނަމަ
އަޅުގަނޑުމެންގެ ތެރޭގައި ތިބި މެންބަރުންނަށް ފުރުޞަތެއް ނެތް ކަންނޭނގެ. އެއަށްވުތެ މާ ތަފްޞީލުކޮށް
އަޅުގަނޑުމެންގެ މިނިސްޓަރު ޠާރިޤްއާއި އަޅުގަނޑުމެން ފެނަކަ އެމް.ޑީ އާއި ސްޓެލްކޯގެ އެމް.ޑީ ވެސް ވަރަށް
ތަފްޞީލީ އެންގުންތަކެއް ރައްޔިތުންނަށް މިކަން އެނގޭ ގޮތަށް ފާޅުވާ ގޮތަށް ޕްރެޒެންޓޭޝަނުން ވެސް
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެން މިދާގޮތަށް ފިގަރޒް އިން މި ވާހަކަތައް ރައްޔިތުންނަށް މިހާރު ސާފުވެގެން ހިނގައިދާނެ.
މިކަންތައް ސާފުކުރަން ކަމަށް ބުނެ މީގައި ރައްޔިތުންގެ ތެރޭގައި ނުބައި ފިތުނައެއް އުފެއްދުމަށް ޓަކައި މި މައްސަލަ
ކޮމިޓީއަށް ގެނައި ފަރާތްތަކަށް ވެސް އެކަން ސާފުވެގެން ހިނގައިދާނެ. ޤަބޫލުކުރަންޖެހޭ ޙަޤީޤަތަކީ އަސްލުގައި ތި
ދެއްކެވި ވާހަކައަކީ އަޅުގަނޑު ވެސް ވަރަށް ބޮޑަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ ހަމަ ރައްޔިތުންނާ ގުޅުން ހުރި ޚައްސާސީ
މައްސަލައަކަށް ވާތީ އަޅުގަނޑު ވެސް ވަރަށް ބޮޑަށް މިކަމަށް އެޑެންޓްވެގެން ވަރަށް ބޮޑަށް މިކަންކަން ބަލައިފިން.
އަސްލުގައި ރާއްޖޭގެ އާބާދީގެ 80% އަށްވީ އަގު ހެޔޮ. އަނެއް 10% ވީ ހަމަ އީކުއަލް. ދެން މިއުޅޭ
މުއްސަނދިންގެ ގާތްގަނގަކަށް މިއުޅޭ 10%ގެ މީހުންނަށް ކޮންމެވެސް ވަރެއްގެ ތަފާތުތަކެއް މިއައީ. އެހެންނަމަވެސް
އެމީހުންނަށް ވެސް މިއޮތީ އެ ސަބްސިޑީއެއް އެ ޙައްޤުވާ އަދި ކަރަންޓް ބިލުން އެ ފައިސާއަށް ޙައްޤުވާ ނިކަމެތި
މީހާއަށް އެ ލިބުމުގެ ދޮރު ވެސް، މިހެން މިކަން އޮތްއިރު ވެސް ސަރުކާރުގެ އެންސްޕާގެ ތެރެއިން ހަމަޖެހިފަ. އެ
ފުރުޞަތު ބައެއް ރައްޔިތުން އެ ދަނީ ބޭނުންކުރަމުން. އެކަންކަން އެ ބައެއް ރައްޔިތުންނަށް އެ ފައިސާ
ލިބެންޖެހެންޏާމުން އެ ފައިސާ އެބަ ލިބެމުންވެސްދޭ. އަޅުގަ ނޑުމެން ރަށްރަށުގައި އެބަ ތިބި އަޅުގަނޑު އާއިލާގައި
ވެސް އެބަ ހުރި އެންސްޕާއިން ކަރަންޓް ބިލު ބޮޑުވެގެން ހަމަ ސަބްސިޑީގެ ފައިސާ ލިބޭ ބޭފުޅުން. އެހެންވީމާ،
25

އަޅުގަނޑު ހަމަ އަޑަށް ބާރުލާފައި މި ބުނަނީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ތި އެނާރޖީ މިނިސްޓްރީއާ އަޅުގަނޑުމެން ވެސް މި
ސަރުކާރުގެ ތެރެއިން މިކުރައްވާ ރައްޔިތުންނަށް ކަރަންޓުގެ އަގު ހެޔޮކުރުމަށް ޓަކައި ތި ކުރައްވާ، މިނިސްޓަރ ތި
ކުރައްވާ، ސަރުކާރުގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ ސިޔާސަތުތައް ތަންފީޛު ކުރުމަށް ޓަކައި މިނިސްޓަރު ތި ކުރައްވާ ބުރަ
މަސައްކަތަށް އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ފަށްފަށަށް ޝުކުރުއަދާކުރަން. އަޅުގަނޑު އަސްލުގައި އުފާކުރަން. އަޅުގަނޑުމެންގެ
ތެރޭގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ މިއަދުގެ ކެބިނެޓްގައި ހުރިހާ މިނިސްޓަރުން ވެސް ވަރަށް ޕާފޯމަންސް، އެނާރޖީ ހުރި،
ރައްޔިތުންނަށް ޚިދުމަށް ކުރުމަށް ޓަކައި، ދައުލަތަށް ޚިދުމަތް ކުރުމަށް ޓަކައި ވަރަށް ބުރަ މަސައްކަތްތަކެއް ކުރައްވާ
ބޭފުޅެއް ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެ ން ހުރިހާ ބޭފުޅުން ވެސް ޤަބޫލުކުރޭ. އަޅުގަނޑުމެން މިއަދުގެ ސަރުކާރުގެ މަތީ
ލެވެލްގައި މަސައްކަތްކުރާ ރައްޔިތުންނަށް ޚިދުމަތް ކުރުމަށް ޓަކައި ހުރިހާ މުއައްސަސާތަކުގެ ވެރިން ވެސް
ރައްޔިތުންނަށް ވަރަށް ފައިދާ ހުރި، ދައުލަތަށް ވަރަށް ފައިދާ ހުރި އަގުހުރި މަސައްކަތްތަކެއް ކޮށްދޭކަން ރައްޔިތުން
މިއަދު ޤަބޫލުކުރާ ކަމުގެ ހެއްކަކީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ތެރޭގައި މި ބޭބޭފުޅުން ނުބައި ވާހަކަތައް، މިސާލަކަށް
އަޅުގަނޑުމެން ތެރޭގައި އިހަށް ދުވަހު ކާޑުގެ ސަބްސިޑީ ކަނޑާލައިގެން މިދެއްކި ވާހަކަތަކުގައި، ކަނޑާލައިގެންނޭ
ނޫންނަމަ ކުޑަކޮށްގެންނޭ، މިނިމައިޒް ކޮށްގެންނޭ އެ ދެއްކި ވާހަކަތަކުން މި ބޭފުޅުން ވަރަށް ބޮޑެތި ޑްރާމާތަކެއް
ކުޅެން އުޅުނު. އެހެންނަމަވެސް اެلهގ ރަޙުމަތްފުޅުން ރައްޔިތުން އެއަށްވުރެ މާ ހޭލުންތެރި. އެކަންކަން ރައްޔިތުންނަށް
އެބަ އިނގޭ. އެ ޙައްޤުވާ ފަރާތްތަކަށް އެއާ ހަމައަށް ރީޗްވާން މިއޮތް ފުރުޞަތަކީ ތަންކޮޅެއް އުނދަގޫ ފުރުޞަތެއް
ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން އެދުވަހު ވެސް ކޮމިޓީގައި ވެސް ވާހަކަ ދެއްކެވިން. އަޅުގަނޑުމެން އަނެއްކާ އެކަންކަން ހަމަ
ރައްޔިތުންނާ ގުޅުން ހުރި ބޮޑެތި ކަންކަމަށްވާތީ އަޅުގަނޑު ވެސް އެކަންކަމާ ބައިވެރިވެގެން މި ބޭފުޅުންނަށް އެ
ކުއްލި މައްސަލަ ލީމަ އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ އެންމެން ވެސް ވޯޓުދީގެން އެކަންކަން ރައްޔިތުންނާ ހަމައަށް ތި
ބޭފުޅުންގެ ތެރެއިން ސީދާ ފިގަރޒްގައި އެ ވާހަކަ ރައްޔިތުންނަށް ވާސިލުކޮށްދިނުމަށް ޓަކައި އަޅުގަނޑުމެން ތި
ބޭފުޅުން ވެސް ގެނައުމަށް ޓަކައި ތި ބޭފުޅުންގެ ފަރާތުން އެ މެސެޖް ރައްޔިތުންނަށް ސާފުކޮށް އަންގައިދިނުމަށް
ޓަކައި އަޅުގަނޑުމެން ވޯޓުދީގެން، އަޅުގަނޑުމެން އެންމެން ވެސް އިއްތިފާޤުން ކޮމިޓީއަށް އިއްޔެގައި ވެސް ކާޑުގެ
މައްސަލައިގައި ހާޒިރުކުރެވި، މިއަދު ވެސް ކަރަންޓުގެ މައްސަލައި ގައި ވެސް ތި ތިބީ ހާޒިރުވެވިފަ. އެހެންވީމާ،
އަޅުގަނޑަށް ވަރަށް ސާފު. އަޅުގަނޑު ކުރަންޖެހޭ ސުވާލެއް ޙަޤީޤަތުގައި ނެތް. އަޅުގަނޑުމެން ހުރިހާ ކަމެއް ވެސް
ހަމަ އިނގޭ. ތި ބޭފުޅުންގެ ތި މަޢުލޫމާތުގެ އަލީގައި ވެސް އެނގިއްޖެ. މި ޕްރެޒެންޓޭޝަންގެ އަލީގައި ވެސް
އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެނގިއްޖެ. އެހެންވީމާ، ރައްޔިތުން ވެސް އެކަންކަން ޤަބޫލުކުރޭ. ވަރަށް ބޮޑަށް ވަޑައިގެން
އަޅުގަނޑުމެންގެ ރައްޔިތުންނަށް ޓަކައި ތި ފޯރުކޮށްދިން މުހިންމު މަ ޢުލޫމާތަށް ޓަކައި ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.
އަޅުގަނޑަށް ދެއްވި ފުރުޞަތަށް މުޤައްރިރަށް ވެސް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.
26

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑު ޢަލީ ނިޒާރަށް، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަށް ފުރުޞަތު އަރުވަން.
ހިތަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ނިޒާރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. އަޅުގަނޑު ކުރަން އޮތް ސުވާލު ގާތްގަނޑަކަށްހެން އައްޑޫ، ސުވާލެއް އަޅުގަނޑުގެ އިނީ.
ދެން ޝަރީފް ކުރައްވައިފި. ދެން އަޅުގަނޑަށް ހަމަގައިމު ވެސް އަޅުގަނޑުގެ ގޭ ބިލު ކުޑައެއްނުވޭ. އެއީ އިތުރު
މީހަކު އެ މަޢުލޫމާތު ދޭނެ ކަމެއް ނެތް. އަޅުގަނޑު އަމިއްލަ ގެ އައްޑޫގައި ހުރީމާ އަޅުގަނޑުގެ ގޭގެ ބިލު
ކުޑައެއްނުވޭ. ހަމަ ބޮޑުވީ. އެހެންވީމާ، އެއީ ޔަޤީންކަމެއް. ދެން އަޅުގަނޑުގެ ސުވާލަކީ އިވޭ އަޑުތަކެއް އަބަދު ވެސް.
ސޯޝަލް މީޑިއާގެ ތެރޭގައި ވެސް އެހެނިހެން މީޑިއާގެ ތެރޭގައި ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް އިވޭ އަޑުތަކެއް. ފެނަކައަށް
ތެޔޮ ސަޕްލައި ކުރުމުގައި އާދަޔާ ޚިލާފު ބޮޑު އަގުތަކުގައި ސިޔާސީ ފަރާތްތަކާ ގުޅުންހުރި ކުންފުނިތަކުން ސަޕްލައި
ކުރާ ވާހަކަ. ބޮޑު އަގުތަކުގައި. ދެން އަސާސީ ޚިދުމަތެއްގެ ގޮތުގައި ކަރަންޓް މިދެވެނީ. ދެވޭއިރު އެ އުސޫލުން
އެކަން ކުރަންޏާމުން ކަރަންޓް ބިލު ތި ބޭފުޅުން ވެސް ކުޑަކުރައްވާނެ ގޮތެއް ނޯންނާނެ. ތި ބޭފުޅުންނަށް ވެސް
އެކަން ކުރެވޭނެ ގޮތެއް ނޯންނާނެ އެކަހަލަ ގޮތަށް އެކަން ދަންޏާމުން. އެހެންވީމާ، އެއީ ކިހާވަރެއްގެ ތެދު
ވާހަކަތަކެއްތޯ ނޫނިއްޔާ ދޮގެއް ވިއްޔާ ދޮ ގެއް ތެދެއް ވިއްޔާ ތެދެއް އެ ވާހަކަތައް އަޅުގަނޑަށް ސާފުކޮށްދެއްވިއްޔާ
ވަރަށް ރަނގަޅު. ދެން މިނިސްޓަރު ވިދާޅުވެއްޖެ އިޔާދަކުރަނިވި ހަކަތައަށް ރާއްޖެ ގެންދިއުމަށް ޓަކައި
މަސައްކަތްތަކެއް ކުރެވޭ ވާހަކަ. ވަރަށް ރަނގަޅު. އައްޑޫގައި ވެސް އެ މަސައްކަތް ކުރެވުނުކަން އަޅުގަނޑު ވެސް
މަންޒަރު ދެކެފައި ހުރީ. ކިހާހިސާބެއްގައި އައްޑޫ ގައި އިންސްޓޯލް ކުރެވުނު ޕެނަލްތަކުން ކަރަންޓް
އިމްޕުޓްކުރެވޭނެތޯއޭ. ދެން އަނެއް ސުވާލަކީ މި ރާއްޖޭގެ މި ރަށްރަށް މިއޮންނަ ގޮތުން ޑީސަލް ޚަރަދުކޮށްގެން މި
އަޅުގަނޑުމެން ހަކަތަ އުފެއްދުމަކީ ބޮޑު ޚަރަދެއް. އަދި އެކި ފަހަރު އެކި އަގު ވޭރީވާ ގޮތް އެބަވޭ. އެހެންވީމާ،
އަޅުގަނޑުމެންނަށް އިޔާދަކުރަނިވި ހަކަތައަށް ދެވިއްޖެ އްޔާމުން ވަރަށް ބޮޑުތަނެއް ސަލާމަތްވޭ. ވަރަށް ބޮޑު އެއްޗެއް
ސަލާމަތްވޭ. ރައްޔިތުންނަށް ވެސް ވަރަށް ބޮޑު ލުޔެއް ލިބިގެންދާނެ. މިނިސްޓަރު ވިދާޅުވިހެން 30% އެއް ނޫން
ކަންނޭނގެ. އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ކުދި ރަށްރަށުގައި 100% ވެސް ވެދާނެ. އައްޑޫގައި އަޅުގަނޑު ހަނދާންވާ ގޮތުން،
މައުލޫމާތު ލިބުނު ގޮތުން ވެއްޖެއްޔާ 1.6 މެގަރ ވޯޓު. ވަރަށް ބޮޑު އެއްޗެއް އެއީ. އެހެންވީމާ، މީގައި ކުޑަ
ރަށެއްގައި ވެއްޖެއްޔާމުން އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ 1 މެގަރ ވޯޓުން ކަރަންޓު ލިބޭނެ. އެހެންވީމާ، އެ ވިސްނުން
އެބަހުރިތޯއޭ އިޔާދަކުރަނިވި ހަކަތަ 100% މި ކުދި ރަށްރަށުގައި އިންސްޓޯލްކޮށްގެން ކޖަރަންޓު ދެވުމުގެ ޚިދުމަތް
ދެވިދާނެތޯއޭ. ޝުކުރިއްޔާ.
27

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! މިނިސްޓަރަށް ފުރުޞަތު އަރުވަން.
މިނިސްޓަރ އޮފް އެންވަޔަރަންމަންޓް އެންޑް އެނަރޖީ، އިބްރާހީމް ޠާރިޤް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ. ފުރަތަމަ ސުވާލުގެ ޖަވާބުގައި އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ މެންބަރުގެ ގޭގައި ބިލު ކުޑަނުވާ ވާހަކަ ނޫނީ
ބޮޑުވާ ވާހަކަ. އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ އެ ގޭގެ ބިލު ކުޑަނުވާ ކަމަށްވަންޏާ އަޅުގަނޑުމެން މިނިސްޓަރީއަށް ތި
ބޭފުޅުން އެ ގޭގެ މިދިޔަ އަހަރުގެ ޖަނަވަރީން ފެށިގެން މިއަހަރުގެ ޖަނަވަރީއަށް ނޫނީ މިއަހަރުގެ މިހާތަނަށް ހުރި
ބިލުތައް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ގެނެސްދެއްވައިފިއްޔާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެ ހަމަ ޔަޤީނުން ވެސް ބަލައިލެވޭނެ އެ ތި
ބޭފުޅުންގެ ޔޫސޭޖުންތޯ ނޫނިއްޔާ ހަމަ ކަރަންޓުގެ ބިލު އަނެކަތިވެގެންތޯ. އެހެންވީމާ، ވަރަށް ގިނަ ފަހަރަށް
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިފައި ހުރީ ޔޫސޭޖު މަތިވެގެން ވަރަށް ބޮޑުތަން ބޮޑުވެގެން ދިޔަތަން އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ،
އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ދެންމެ ދައްކައިލި ގޮތަށް އައްޑޫ ސިޓީގައި ވެސް އެއް ގެ އަޅުގަނޑުމެން މީނދީ ހަމަ
ޕްރޮފައިލްކޮށްފައި މިދިޔަ އަހަރު ޖަނަވަރީއްސުރެން. އެހެންވެ، ކީކޭތޯ؟ ނޫން، ނޫން މެންބަރުގެ ގެއެއް ނޫން.
އެހެންވީމާ، ގެނެސްދެއްވައިފިއްޔާ ހަމަ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެ ބަލައިލާފައި އަޅުގަނޑު މި ދެންނެވި ގޮތަށް އެ
ކަންތައްތައް ކޮށްދެވޭނެ އިނގޭތޯ. ދެން ދެވަނަ ކަމަކަށް އަޅުގަނޑުމެން ރާއްޖޭގައި ހަމަ އަޅުގަނޑުމެން މި ބަލަނީ
އަޅުގަނޑުމެންގެ ޓާގެޓަކީ މިވަގުތުގެ ޓާގެޓަކީ 30% ރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ރަށެއްގައި އިޢާދަކުރަނިވި ހަކަތަ. ޚާއްޞަކޮށް
ސޯލަރ ޕެނަލް ބޭނުންކޮށްގެން އިޢާދަކުރަނިވި ހަކަތަ ޖެހުމުގެ މަޝްރޫޢު ކުރިއަށް ގެންދަން. މި ދަންނަވާހެން މިހާރު
ވެސް ވަރަށް ބޮޑެތި ރަށްރަށުގައި އެބަ މަސައްކަތްތައް ކުރިއަށްދޭ. ޓެންޑަރކުރެވިފައި ހުރީ. މިއަހަރު ނިމޭއިރު
އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ ވ.އަތޮޅާއި ހަމައަށް ހުރިހާ ހިސާބެއްގައި ޓެންޑަރކުރެވިގެންދާނެ. އެއަށް ފައިސާ ވެސް ލިބިފައި
ހުރީ. އެހެންވީމާ، އެ ކަންތައްތައް ކުރަމުން މިދަނީ. ބޭނުމަކީ ހަމަ ރާއްޖެއަށް މި ގެންނަ ޑީސަލް ނޫނިއްޔާމުން
ފޮސިލް ފިއުލް މަދުކުރުން. އެއީ ހަމައެކަނި އަޅުގަނޑުމެން ފޮސިލް ފިއުލް މަދުކުރަން މި ޖެހެނީކީ އިކޮނޮމިކު
ބެނެފިޓަށާއި އަދި ޖައްވު ހޫނުވުމަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ ރާއްޖެއިން ވެސް އެ ކަންތައްތައް ކުޑަކުރުމަށް ކޮށްދޭންޖެހޭ
ކަންތައްތައް ވެ ސް ހަމަ ނަމޫނާ ތަނަކަށް ހެދުމުގެ ގޮތުން އެ ޖައްވަށް ދޫކުރާ ވިހަ ގޭސް މަދުކުރުކުރުމުގެ ގޮތުން
ވެސް އެ ކަންތައްތައް ކުރުމުގެ ގޮތުން އަޅުގަނޑުމެން ވެސް ހަމަ މަސައްކަތްތަކެއް ކޮށް ރާއްޖެއަކީ ލޯ ކަރބަން
އިކޮނޮމީއަކަށް ހެދުމުގެ މަޤްޞަދުގައި އަޅުގަނޑުމެން ސަރުކާރުން ރައީސް ޢަބްދުاله ޔާމީން ވަރަށް ބޮޑު
މަސައްކަތްތަކެއް ކުރައްވަމުން މި ދަނީ. އެހެންވީމާ، އެ ކަންތައްތައް ވެސް ކުރުމުގެ މަޤްޞަދުގަޔާއި އެއްކޮށް. ދެން
އޭގެ އިތުރަށް ދެން އައްޑޫ ސިޓީގައި އަޅުގަނޑުމެން މަސައްކަތް މި ކުރަނީ އަދި މިހާރު 1.6 މެގަރ ވޯޓު ޖެހުނަސް
އަޅުގަނޑުމެން މި މަސައްކަތް މި ކުރަނީ 50% އަށް ވެސް އެ ކަންތައް ގެންދިއުމުގެ އަމާޒުގައި އެ މަސައްކަތް
28

ކުރަމުން މިދަނީ. ދެން މިހާރު، މިހާރު ވެސް ރާއްޖޭގައި ބައެއް ރަށްރަށުގައި އެބަހުރި 100% ރިނިއުބަލް އެނަރޖީ
ބޭނުންކުރާ ކުދި ރަށްރަށް އެބަ ހުރި. ބައެއް ގަޑިގަ ޑީގައި އެއްކޮށް އިންޖީނު ނިވާލާފައި ހުންނަ ރަށްރަށް ވެސް
މެންބަރު މޫސާ ނިޒާރުގެ ދާއިރާގައި އެއް ރަށެއް މިހާރު އޮންނާނެ ގާތްގަނޑަކަށް ދުވާލު ގަޑީގައި 8 ގަޑިއިރު ނޫނީ
9 ގަޑިއިރު އެއްކޮށް ޖަނަރޭޓަރު ނިވާލާފައި ހުރި ރަށްރަށް ހުންނާނެ. އެހެންވީމާ، އެ މަސައްކަތް ވެސް
އަޅުގަނޑުމެން މި ކުރަނީ މި ޕްރޮޖެކްޓުގެ ދަށުން ކުދި ރަށްރަށް، ބައެއް ކުދި ރަށްރަށް ހަމަ އެއްކޮށް 100%
ރިނިއުބަލް އިނަރޖީއަށް އަޅުގަނޑުމެން ހަދައިދިނުމުގެ މަސައްކަތް ކުރަނީ. އޭގެ އިތުރަށް ޕްރައިވެޓް ސެކްޓަރގައި
މަސައްކަތްކުރައްވާ ފަރާތްތަކަށް ވެސް އަޅުގަނޑުމެން މި ދަނީ ހަމަ މި ކަންތައްތައް ކުރުމަށް އިތުރަށް
އަޅުގަނޑުމެން އެސިސްޓްވަމުން. އޭގެ ތެރެއިން އެއް މިސާލެއް ރާއްޖޭގައި މިހާރު ހެދިފައި އޮތް އެއް
ރިސޯޓަކީ 100% ރިނިއުބަލް އެނަރޖީ ރިސޯޓެއް. އެތަނުގައި ހަމަ ޢާއްމުގޮތެއްގައި ޖަނަރޭޓަރެއް ނުޖައްސާނެ.
އެހެންވީމާ، އެ މަސައްކަތް ވެސް އަޅުގަނޑުމެން މި ދަނީ ވަރަށް ބާރުލާފައި، ބާރަށް ރައްޔިތުންނަށް ޕްރައިވެޓް
ސެކްޓަރ ވެސް ހަމަ އެސިސްޓްކޮށްގެން ކޮށްދެމުން. ދެން ކޮން އެއްޗެއްތޯ؟ ދެން އޭގެ އިތުރަށް ރާއްޖެ ގެންނަ
ރިނިއުބަލް އެނަރޖީ އިކުއިޕްމަންޓަކީ ހަމަ ޑިޔުޓީ ފްރީކޮށް ރާއްޖެއަށް ގެނެވޭ އެއްޗަކަށް ހެދިފައި މިހާރު ވަނީ.
ޝުކުރިއްޔާ. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އާދެ! ދެން އޭގެ އިތުރަށް އައްޑުގައި މިހާރު ކުރެވޭ މަސައްކަތް ގާތްގަނޑަކަށް
ނިމިފައި ހުރީ ޓެސްޓިންގ ފޭސްގައި މި ހުރީ. ކުރިއަށް އޮތް، މިއަހަރު ތެރޭގައި އަޅުގަނޑުމެން އޭތި ލައިވް ކުރެވޭތޯ
މަސައްކަތް ކުރަމުން މި ދަނީ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ފެނަކަ އެމް.ޑީ.
ފެނަކަ ކޯޕަރޭޝަން ލިމިޓެޑްގެ މެނޭޖިންގ ޑައިރެކްޓަރ މުޙައްމަދު ނިމާލް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ދެންމެއަކު އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އެ ކުރެއްވި ސުވާލުގެ ތެރެއިން އެންމެ ކަންބޮޑުވާ އެއް ކަމަކީ މި ބައެއް
ޕްރައިވެޓް ޕާޓީޒްތަކުން މި އަގު ބޮޑުކޮށް ތެޔޮ ނަގާކަމަށް ތި ވިދާޅުވާ މައްސަލަ. އާދެ! މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން
ޢަމަލުކުރަމުންދާ އުސޫލަކީ އެއްވެސް ޕްރައިވެޓް ޕާޓީއަކަށް، މިހާރު ރާއްޖޭގެ ގިނަ ރަށްރަށަށް ފިއުލް ސަޕްލައިން މި
ސަޕްލައި ކުރަމުން ދަނީ. އެހެންނަމަވެސް ބައެއް ރަށްރަށަށް ފިއުލް ސަޕްލައިން ތެޔޮ ސަޕްލައިކުރުމުގައި
އުނދަގޫތަކެއް ހުންނަ ކަމަށް އަދި ބައެއް ފަހަރުގެ އެމީހުންގެ ވެސެލްސް އެވެއިލަބަލް ނުވުމާއި އަދި އޭތި
ޓްރާންސްޕޮޓޭޝަންގެ މައްސަލަތަކެއް ހުރޭ. ދެން އަޅުގަނޑު ހަމަ ވަރަށް ކެރިގެން މިދަންނަވަނީ މިހާރު ރާއްޖޭގެ
އަތޮޅުތަކަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ ފެނަކައިގެ ދަށުން ހިންގާ އިންޖީނުގެތަކަށް ސަޕްލައިކުރުމުގައި ޕްރައިވެޓް ޕާޓީއަކުން
29

ނަގާ ކަމަށް ވަންޏާމު އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު ނަގަނީ ފިއުލް ސަޕްލައި ރޭޓަށްވުރެން ދަށްކޮށް. އޭގެ މާނައަކީ މިހާރު
ފިއުލް ސަޕްލައި ރޭޓަކީ 8 ރުފިޔާ 12 ލާރި ކަމުގައި ވާނަމަ އެ ޕްރައިވެޓް ޕާޓީސްތަކަށް އަޅުގަނޑުމެން ދީފައި
އޮންނާނެ ރޭޓަކީ އެ ބޭފުޅަކު ރިޕޯޓްކޮށްފައި ހުންނަ ރޭޓްތަކުގެ ތެރެއިން ދީފައި ހުންނަ ރޭޓަކީ 7 ރުފިޔާ 90 ލާރި
އާއި 7 ރުފިޔާ 95 ލާރި. އެއީ މިހާރު ދެމުންދާ އެއްޗަކީ. ދެން އައްޑޫ ސިޓީގެ މި ކަރަންޓު އިޝޫގައި އަޅުގަނޑު
ހަމަ އެއްޗެއް ދަންނަވާލާނަން. ދެން ބައެއް ފަހަރުގައި މި ހަމަ އިތުރު މަޢުލޫމާތަކަށް ވެސް ތި ބޭފުޅުންނަށް ވެދާނެ.
އައްޑޫ ސިޓީގެ ކަރަންޓުގެ މިހާރު ވަގުތީ ޙައްލު މިހާރު އޮންނާނީ ލިބިފައި ވަ ގުތީ ގޮތުން. އެއީ ވަރަށް ފަހުން ކުޑަ
މައްސަލަތަކެއް ޖެހިގެން އެ ބޭނުންވާ ސްޕެއަރތައް މިހާރު ހުންނާނީ ގެނެވިފަ. އޭގެ އިތުރަށް އައްޑޫ ސިޓީގެ ދާއިމީ
ހިތަދޫ އެ އޮންނަ އޭރިޔާ އެއްބިން އެއްފަސްކުރެވިފައި އޮންނަ ސަރަޙައްދުގައި މިހާރުވާނީ ސްޓެލްކޯ މެދުވެރިވެގެން 2
މެގަރ ވޯޓްގެ 2 ޖަނަރޭޓަރ، 2 މެގަރ ވޯޓްގެ 2 ޖަނަރޭޓަރ މިހާރު އައްޑޫއަށް ގެންދިޔުމުގެ މަގުމަތީގައި.
އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިހާރު މަޢުލޫމާތު ލިބިފައިވާ ގޮތުގައި މާދަމާ ހެނދުނު 10 ގެ ކުރިން އައްޑޫ ސިޓީއަށް 2 މެގަރ
ވޯޓްގެ ޖަނަރޭޓަރު ގެންދެވޭނެ. ދެން މި ޖަނަރޭޓަރު އަދި ގެންދެވުނަސް އައްޑޫ ސިޓީގެ ކަރަންޓްގެ މައްސަލައަށް
މުޅިން ޙައްލުވެގެންދާނީ މީތި އިންސްޓޯލް ކުރެވުނީމަ. މީތި އިންސްޓޯލް ކުރުމަށް ޓަކައި އަދި މުއްދަތުތަކެއް އެބަ
ނަގާ. ސަބަބަކީ މީގެ އިންސްޓޮލޭޝަން މީގައި ހިމެނިފައި އިންނަނީ ސީވޯޓާރ ކޫލިންގ ސިސްޓަމަކާ އެ ކީގައި. އޭގެ
މާނައަކީ އަދި އަޅުގަނޑުމެން މި ބޯހޯލް ތޮރުފައިގެން މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން ވާނީ އެމް.ޓީ.ސީ.ސީ،
އެމް.ޑަބްލިޔު.އެސް.އީއާ އެކީގައި ކޮންޓްރެކްޓަރެއްގައި ސޮއިކުރުމުގެ މަގުމަތީގައި އެ ބޯހޯލް ތޮރުފުމަށް. އަދި އެއަށް
މުއްދަތުތަކެއް އެ ބޭފުޅުން ކަނޑައަޅުއްވާފައި އެބަހުރި. ދެން އަޅުގަނޑުމެން އަންދާޒާ މި ކުރަނީ އައްޑޫ ސިޓީގެ
ކަރަންޓްގެ ޙާލަތަށް، އައްޑޫ ސިޓީއޭ މިދަންނަވަނީ ހިތަދޫގައި މި އޮންނަ ބިމުގައި މިއޮންނަ އެއްފަސްކުރެވިފައި
މިއޮންނަ ސަރަޙައްދު. އެ ސަރަޙައްދަށް ހަމަ ދާއިމީ ގޮތެއްގައި ޙައްލު ލިބިގެންދާނެ މީތި އިންސްޓޯލް، މި 2
ޖަނަރޭޓަރ އިންސްޓޯލް ކުރެވުނީމަ. ދެން އަޅުގަނޑުމެން މި އަންދާޒާކުރަނީ ގާތްގަނޑަކަށް 3 މަހާއި 5 މަހާ
ދޭތެރޭގެ މުއްދަތެއް ނަގާނެ ކަމަށް އެ ދާއިމީ ޙައްލު ހޯދަން. އެހެންނަމަވެސް، މިހާރު ވެސް އަޅުގަނޑު ވަރަށް
ކްލޯސްލީ މޮނިޓަރކުރަމުން މިދަނީ އިމީޑިއެޓްލީ އެ ބޭފުޅުންގެ ހުންނަ ރިކުއާރމެންޓްތަކަށް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ރޮޒައިނާ އާދަމް.
އައްޑޫ މީދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ރޮޒައިނާ އާދަމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
30

ވަރަށް އުފާވެއްޖެ އަނެއްކާ ވެސް މާދަމާ އެ ޖަނަރޭޓަރު ލިބޭނެ ވާހަކަ ވިދާޅުވީމަ އިނގޭތޯ. މިހާރު 1 މަސް
ދުވަސްވަނީ އައްޑޫ ސިޓީގައި ހަމަ ކޮންމެ ދުވަހަކު ގަވާއިދުން ކަރަންޓް ކަނޑަމުންދާތާ. އޯލެވެލް ދުވަސްކޮޅު ކުދިން
ކިޔަވާ ހަދަން އުޅޭއިރު ވަރަށް ދަތި ކަމެއް މިއީ. ދެން އަޅުގަނޑު އެއް ސުވާލަކަށް ކޮށްލަން ބޭނުންވަނީ މިފަހަރު ތި
ގެންދަވާ ޖަނަރޭޓަރު އެތާނގައި ހަރުލާނެތޯ. އެއީ ކުރިން ވެސް އަޅުގަނޑުމެން 3 އަހަރުވަންދެން މިތާނގައި
އާދޭސްކޮށްގެން ޖަނަރޭޓަރެއް، 2 ޖަނަރޭޓަރު ގެންގޮއްސަ ހަމަ އެ ގެންދިޔަ މަހުގެ ތެރޭގައި އަނބުރާ އޭތި އަތުވެއްޖެ
ހުޅުމާލެއަށް. އައި އްސަ އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިތަނުގައި މަޢުލޫމާތު ފެނަކައިން އޭރުގައި ހުންނެވި އެމް.ޑީ ދެއްވި މިޔަ
އަހަރުގެ ޑިސެމްބަރު މަސް ނިމުމުގެ ކުރިން އައު ދެ ޖަނަރޭޓަރު އައްޑޫއަށް ދާނެކަމަށް. އެހެންނަމަވެސް އަޅުގަނޑު
މިދިޔަ ހަފްތާ ބަންދުގެ ތެރޭގައި ގޮސް އައްޑޫގައި އުޅެފަ އި އައިއިރު ވެސް އަދި އެ ދެ ޖަނެރޭޓަރެއް ނުދޭ.
އެހެންނަމަވެސް، ދެންމެގަ އި ޝަރީފް ވިދާޅުވެއްޖެ މިހާރު މާދަމާ އެތަނަށް ފޯރާވަރުވާނެކަމަށް. އާދެ! އެހެންވީމާ،
ކަނޑުމަތީގަ އި ވެގެން ފޯރާފައި ދެން އަޅުގަނޑުމެން ޔަޤީންކަން ބޭނުންވަނީ އަނެއްކާ އަނބުރާ ނުގެންނަވާނެ ކަމުގެ
އިނގޭތޯ. މި ކަރަންޓުގެ މައްސަލައަށް ޙަ އްލެއް ހޯދައިދެވޭނެކަމުގެ. ދެން އަނެއްކަމަކީ މިތާނގައި ސަރުކާރަށް
ނިސްބަތްވާ ބައެއް އެމް.ޕީން މޭޒުގެ ތިކޮޅުގަ އި އިންނަންޖެހޭ ގޮތަށް އެ ބޭފުޅުން ވާހަކަ ދައްކަ ވަނީ، ވާހަކައަކީ ހުރިހާ
މަޢުލޫމާތެއް އެނގިގެން ތި ބޭފުޅުން ދެއްވަންނާ މަޢުލޫމާތު ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެ ބޭފުޅުން ދެއްވައިފި.
އެހެންވީމާ، އެ ވަރަށް ވާހަކަ ދެއްކެވިއިރުގައި އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް ހިތްހަމަޖެހޭނެ ކަމަށް ވިދާޅުވެއްޖެ މިހާރު ތި
ބޭފުޅުންގެ ޖަވާބުތައް މިނިސްޓަރ އެ ދެއްވި މަޢުލޫމާތު ވެސް އަޑުއިވުނީމަ އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް ހިތްހަމަޖެހޭނެ
ކަމަށް. އަޅުގަނޑުމެން ހިތްހަމަޖެހޭނީ ކަރަންޓުގެ އަގު ކުޑަވީމަ. އައްޑޫ ސިޓީގައި ހަމަގައިމު ވެސް ކަރަންޓު ގެ އަގު
ޙަޤީޤަތުގައި ހަމަ ބޮޑުވެފައި ހަމަ ގިނަ ގޭގައި ބޮޑުވެފައި. ދެން ތި ބޭފުޅުން ޕަސެންޓޭޖަސް ހައްދަވާފައި ދެން
ހުންނަވާނީ އެ ދައްކަވާ އެއްޗެ އް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެންނާނީ ވެސް. ދެން އަނެއްކޮޅުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އިވޭނީ
ރައްޔިތުން ދައްކާ ވާހަކަ. އަޅުގަނޑުމެން ކައިރީ އެ ބޭފުޅުން ކުރަމުންދާ ކޮމްޕްލެއިންތައް. ހަމަގައިމު ވެސް
އައްޑޫގައި އަޅުގަނޑުގެ ވެސް ގެއެއް ހުރޭ. އެ ގޭގަ އި ވެސް ހަމަ ކަރަންޓް ބިލު ހަމަ ބޮޑު އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ،
ދަންނަވާލަން ބޭނުންވާ ވާހަކައަކީ އަޅުގަނޑުމެން ހިތްހަމަޖެހޭނީ ކަރަންޓު ބިލު މިހާރަށްވުރެ ކުޑަވީމައޭ. އައްޑޫގައި
ހަމަގައިމު ވެސް ބޮޑުވެގެންނޭ މިދިޔައީ. އެހެންވީމާ، އައްޑޫގެ ރައްޔިތުން ހަމަ ގައިމު ވެސް ހިތްހަމަނުޖެހިފައި ތިބީ.
އެހެންވީމާ، އެ ކުޑަވާނެ ދުވަހެއް އަންނާނެތޯ. ދެން މިނިސްޓަރ ވިދާޅުވެއްޖެ މިހާރު ސޯލާ ޕެނަލްތަކެއް
ހަރުކުރެވިފައިވާ ވާހަކަ ކޮންވެންޝަން ސެންޓަރގެ މަތީގައި ދެއްތޯ. އަޅުގަނޑު ހަމަ ޔަޤީންކޮށްލަން ބޭނުންވަނީ
ކޮންވެންޝަން ސެންޓަރުގެ ފުރާޅާއި އެއްޗެހި ޑިޒައިން ކުރެވިފައި ހުރިއިރުގައި ހުރީ އެވަރުގެ ވެއިޓެއް ނެގޭނެ
ތަނެއްގެ ގޮތުގައިތޯއޭ. އެއީ މިހާރު ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް އިންޖީނުގެއަކަށް ތި ބަދަލުވީ ކޮންވެންޝަން ސެންޓަރު.
އެއާ އެކީގައި ސަރުކާރުން އެބައޮތް އެތަން އަނެއްކާ ޓަރޝަރީ ހޮސްޕިޓަލަކަށް ހަދާ ވާހަކަ ވެސް ދައްކަވާފަ. ވަރަށް
31

ގިނަ ތަންތަނަށް އެތަން ބަދަލުވަމުން މިދަނީ. ދެން އަޅުގަނޑުމެން ޔަޤީންކަން ބޭނުންވަނީ ތި ބޭފުޅުންގެ ފަރާތުން
އަނެއްކާ އެ ވެއިޓް ނުނެގިގެން ތިރީގައި ތިއްބެވި ބައެއްގެ ބޮލަށް އެ އެއްޗެހިތައް ވެއްޓިދާނެތޯ. އެވަރުގެ ރިސާޗެއް
ހައްދަވާފައިތޯ ތި ބޭފުޅުން އެކަން ކުރައްވާފައި ހުރީ. ހޮސްޕިޓަލު ހަދާފައި ހުއްޓާ އަނެއްކާ ޕޭޝަންޓުންގެ ބޮލަށް
ވެއްޓިއްޖެއްޔާ އެއީ ވަރަށް އެހެން ކަހަލަ ކަމަކަށްވާނެ. އެހެންވީމާ، އެ ސުވާލަށް ވެސް ޖަވާބުދެއްވާފައި ދެން
މިނިސްޓަރު ވިދާޅުވެއްޖެ މިއަހަރު ނިމުމުގެ ކުރިން އެ ލިބޭނެ ވާހަކަ ކަރަންޓު ދެއްތޯ އޭގެން އޮޕަރޭޝަން ކުރެވޭނެ
ވާހަކަ. އެއީ ވެސް ވަރަށް އުފާވެރި ވާހަކައެއް. އެހެންނަމަވެސް މިނިސްޓަރ އަޅުގަނޑު ކައިރީގައި މިދިޔަ އަހަރުގައި
ސުވާލަކަށް ޖަވާބުދެއްވަމުން ވިދާޅުވި މިދިޔަ އަހަރުގެ ޑިސެމްބަރ ނިމެންވާއިރަށް އައްޑީ ސިޓީގެ ހުރިހާ ރަށަކަށް
ފެން ވެސް ލިބޭނެ ވާހަކަ. އެކަމަކު ނުއެއް ލިބޭ އަދި. އެހެންވީމާ، ތި ކިހާވަރެއްގެ ޔަޤީންކަމެއްތޯ ތި ވިދާޅުވި
ވާހަކައިގައި އޮތީ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! މިނިސްޓަރަށް ފުރުޞަތު އަރުވަން.
މިނިސްޓަރ އޮފް އެންވަޔަރަންމަންޓް އެންޑް އެނަރޖީ، އިބްރާހީމް ޠާރިޤް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ އިނގޭތޯ. ފުރަތަމަ ކަމަކަށް މި އައްޑޫގެ މިހާރު މި ހަރުކުރެވޭ ރިނިއުބަލް އެނާރޖީ ނުވަތަ
ސޯލާ ޕެނަލްތައް އަޅުގަނޑުމެން ހަރުކުރަމުން މިދަނީ ވަރަށް ދިގު، ވަރަށް ބޮޑު މަސައްކަތެއް ކޮށްފަ. އަދި ހުރިހާ
ހަރުކުރާ ހަމައެކަނި ކޮންވެންޝަން ސެންޓަރަކު ނޫން. އައްޑޫ ސިޓީގެ ހިތަދޫގެ ބައެއް ސްކޫލްތަކާއި އަދިވެސް ތިން
ސްކޫލެއްގެ އަދިވެސް އިތުރު ދެ ޢިމާރާތެއްގައި. ކޮންމެ ތަނެއް ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ޓެންޑަރ ކޮށްފައި އެ
ޙަވާލުކުރުމުގެ ކުރިން އިންޖިނިއަރ ގޮސް ބަލައި އޭތި އިތުރަށް ވަރުގަދަކުރަންޖެހޭ ކަމަށް ވަންޏާމުން އެތަންތަނަށް
ވަރުގަދަކޮށް އެ މަސައްކަތް ކޮށްފައި މި ޙަވާލުކުރެވެމުން މިދަނީ. އަދި އޭގެ އިތުރަށް ޙަވާލުކުރެވުމަށްފަހު 1 އަހަރުގެ
މުއްދަތައް އެ އެއްޗެހި އެތަން ބަލަހައްޓާނެ. އިތުރު މައްސަލައެއް ދިމާވެއްޖެއްޔާމުން އެކަންތައްތައް ރަނގަޅު ކުރުމަށް
ވެސް އެ ބޭފުޅުންނަށް ކޮންޓްރެކްޓް ކޮށްފައި ކޮންޓްރެކްގައި އެ ވާހަކަ ދައްކާފައި ހަމަ މިދެންނެވީ ލިޔެފައި އެއަށް
އެއްބަސްވެގެން މަސައްކަތްތައް ކުރެވެމުން މިދަނީ. އެހެންވީމާ، މިކަންތައްތައް އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ ހަމަ ބެލިގެނޭ
މި ކުރިއަށް ދަނީ. ދެން މި ތަންތާނގައި ފުރާޅުގައި މި ޖެހޭ ރިނިއުބަލް އެނާރޖީ ޕެނަލްތަކަކީ އެއްގޮތަކަށް ވެސް
އަޑެއް ހުންނާނެ އެއްޗެއް ނޫން. އޭގައި ހުންނަ ބެޓަރީ ސިސްޓަމާއި އޭގެ އިންވަރޓާރ ސިސްޓަމާއި މި ހުރިހާ
ކަމަކަށް އެއްވެސް ކަހަލަ އަޑެއް އުނދަގުލެއް ނުއެއްވާނެ. އެހެންވީމާ، އަނެއް ގޮތަކަށް ޕަވަރ ހައުސްއެއްގައި ހުންނަ
ގޮތަކަށް އަޑުތަކެއް އޭގެން ނުދާނެ ކަންތައްތަކަކަށް. ދެން މިއަހަރު ތެރޭގައި އަޅުގަނޑުމެން ޤަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މި
32

ހަމަ ލައިވްކޮށް މި ސިސްޓަމް ވިއުގަޔާއި ގުޅާލެވިގެން ހަމަ މަސައްކަތް ކުރިއަށްދާނެ. މިހާރު އިންސްޓޯލްކޮށް
ނިމިފައި ހުރީ. މިހާރު ޓެސްޓިންގ މަރުޙަލާގައި މިހާރު މި އުޅެނީ. ދެން ކޮބާ ކޯއްޗެއްތަ ދެން އިނީ؟ ޔަ. އެ ނިމުނީ
ދެއްތޯ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ފެނަކައިގެ އެމް.ޑީއަށް ސުވާލެއް ކުރި ޖަނަރޭޓަރާ ބެހޭ ގޮތުން. އެ ސުވާލު ކޮށްލީމާ ދެން އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން...
ފެނަކަ ކޯޕަރޭޝަން ލިމިޓެޑްގެ މެނޭޖިންގ ޑައިރެކްޓަރ މުޙައްމަދު ނިމާލް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ރޮޒައިނާ ދެންމެއަކު އެ ކުރެއްވި ސުވާލުގައި ދެން މިހާރު މާދަމާ މި ގެންދެވޭ
ޖެނަރޭޓަރު އިންސްޓޯލްކުރުމަށްފަހުގައި އަނެއްކާ އެހެން ދިމާލަކަށް އޭތި ޓްރާންސްފަރކުރަން ޖެހިދާނެތޯ ނުވަތަ
ނޫންތޯ؟ ދެން އަޅުގަނޑަކަށް ނޭނގެ ކީކޭ ކަމެއް ދަންނަވާނީކީ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެންގެ ފެނަކައިގެ އަދި
ސަރުކާރުގެ ވެސް އަޅުގަނޑު ޤަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި އެއްވެސް ޕްލޭނެއް ނެތް އިތުރު ތަނަކަށް އެ ޖެނަރޭޓަރު އެހެން
ދިމާލަކަށް ގެންދިއުމުގެ. އެކަމަކު ބައެއް ފަހަރުގައި ދިމާވާ ޙާލަތްތަކެއް އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަފާނަން. އެކަމަކު އެ
ޙާލަތަކީ ވެސް އެތަނަކަށް ނީޑެއް އޮއްވާ އެހެން ތަނަކަށް އޭތި ގެންދިއުމުގެ ސިޔާސަތެއް އަޅުގަނޑުމެން
ނުގެންގުޅެން. ދެން އެހެންނަމަވެސް، މި ދެ ޖެނަރޭޓަރު އިންސްޓޯލްކުރުމަށްފަހުގައި ހަމަ ޕާރމަނަންޓްކޮށް އޭތި
އިންސްޓޯލްކުރެވިފައި އޮންނާނެ. ދެން އިތުރު ބަދަލެއް އެހެން ދިމާލަކަށް އޭތި ޓްރާންސްފަރކޮށްގެން ގެންދިއުމުގެ
ވިސްނުމެއް ނެތް އިނގޭތޯ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު ގަޑި ވެސް ޖެހިއްޖެ. އެކަމަކު މިހާރު ފުރުޞަތަށް އެދުނު ހުރިހާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް
ފުރުޞަތު ދެވިއްޖެ. އެކަމަކު އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ ޙުސައިނަށް ފުރުޞަތުދޭން ބަލައިލިއިރުގައި މިސްކިތަށް
ކަންނޭނގެ ވަޑައިގެންނެވީ. ދެން ބޭނުމިއްޔާ އެ ސުވާލުކޮށްލާ އެއަށްފަހު ނިންމާލެވިދާނެ. ދެން އަޅުގަނޑުމެން
ޢާއްމުގޮތެއްގައި މި ދެ ދުވަސް އަޅުގަނޑުމެން މި ހުރިހާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ފުރުޞަތުދެމުން މިގެންދަނީ.
އެހެންވީމާ، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ވެސް މި ސުވާލަށް ފަހުގައި އަޅުގަނޑު ކޮމިޓީ ނިންމާލާނަން.
ކެންދޫ ދާއިރާގެ ޢަލީ ޙުސައިން ވާހަކަދެއްކެވުން:
33

އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ. އަޅުގަނޑު ވެސް އަހާލަން ބޭނުންވަނީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އަޑުއިވިގެން މި ދިޔައީ ބޭރުގެ
ފަރާތްތަކަށް ސަބްސިޑީއެއް ލިބޭތީ ކާޑުގެ ބާވަތްތަކުން ވެސް ހަމަ ސަބްސިޑީއަށް ވަރަށް ބޮޑު އަސަރެއްކޮށް
ރައްޔިތުންނަށް އަގުބޮޑުވެގެން މި ދިޔައީ. އަޅުގަނޑު ޤަބޫލުކުރާގޮތުގައި ކަރަންޓަށް ވެސް ސަބްސިޑީއެއް ދެއްވާ
ވާހަކަ އެބަ ވިދާޅުވޭ. ސަބްސިޑީ ދެވޭކަމަށްވަންޏާ ބޭރު މީހުންނަށް ވެސް އެބަ ލިބޭ. އެހެންވީމާ، ސަބްސިޑީއާ
ގުޅިގެން ނުވަތަ އިތުރަށް ކަރަންޓުގެ އަގު މުސްތަޤްބަލުގައި ވާނީ ކިހިނެއްތޯ؟ އަޅުގަނޑު މިދެންނެވީ ކޮންމެހެން
ދުނިޔޭގެ ބާޒާރުގައި އޮންނަ ތެލުގެ އަގަށް ބަލާފައެއްނޫން. ސަރުކާރުން ދެއްވާ ސަބްސިޑީއަށް ވެގެންދާނެ ގޮތަކާއި
އަދި އަގަށް އަންނާނެ ބަދަލެއް. އެހެންވީމާ، މިނިސްޓަރު އެއަށް ޖަވާބުދެއްވުން ވަރަށް ރަނގަޅު. ދެން މިކޮޅުން
ކޮންމެވެސް އިންޖިނިއަރަކު ޖަވާބުދެއްވިއްޔާ އަޅުގަނޑަށް ރަނގަޅު މި ސުވާލަށް. މިތަނުން ކޮންމެވެސް އެއް ބޭފުޅަކު
ފާހަގަކުރައްވައިފި ކިހިނެއްތޯ އަބަދު އަސްލު ނިވާލާފައިތޯ ބަހައްޓަން ޖެހެނީ. އޭ.ސީ ހަމަ ބޭނުން ނުކުރާ ގަޑީގައި
އެއްކޮށް ނިވާލާފަ އިތޯ ނޫނިއްޔާމުން ޖައްސާފައި ހުންނަގޮތަށް ވަކި ލިމިޓެއްގައި ބަހައްޓަންވީތޯ. އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ
ރައްޔިތުންނަށް ހަމަ ވަރަށް ސާފުކޮށް އެނގެންޖެހޭނެ މަޢުމޫލޫމާތެއްހެން އެވާންޖެހޭ ގޮތް. 3 ވަނަ ސުވާލަކަށް
އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވަނީ މި ކަރަންޓުގެ އަގަށް މިއައި ބަދަލާ ގުޅިގެން އިލާސްޓިސިޓީ އޮފް ޑިމާންޑް، އެ
ޑިމާންޑަށް އައި ބަދަލާ ގުޅިގެން ޓޯޓަލް ރެވެނިއުއަށް ކިހިނެއްތޯ މިވީ އިނގޭތޯ. ސްޓެލްކޯ އާއި އަދި ފެނަކަ
ކޯޕަރޭޝަންގެ ޓޯޓަލް ރެވެނިއުއަށް ވީގޮތާއި އަދި ތި ބޭފުޅުންގެ ފައިދާ އާއި ގެއްލުމަށް ކިހާވަރެއްގެ ބަދަލުތަކެއްތޯ
އައީ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! މިނިސްޓަރަށް ފުރުޞަތު އަރުވަން.
މިނިސްޓަރ އޮފް އެންވަޔަރަންމަންޓް އެންޑް އެނަރޖީ، އިބްރާހީމް ޠާރިޤް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ އިނގޭތޯ. ފުރަތަމަ ސުވާލުގެ ޖަވާބަކީ ސަބްސިޑީ ދެވިގެންގެން އަންނަނީ މިދަންނަވާހެން
މީޓަރު މިއޮތް ހުރިހާ ދުވަހު ކުރީގެ ސަބްސިޑީ ދެވިގެން އައީ މީޓަރަކަށް. ހަރުކޮށްފައި ހުންނަ މީޓަރުތަކަށް
ސަބްސިޑީ ދެމުން އައީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ ބޭރުގެ ފަރާތްތަކުން މި ސަބްސިޑީއެއް ލިބިގެން ނާދޭ.
މީޓަރުތަކަށޭ ސަބްސިޑީ ދެވިގެން އައީ. ދެން އޭގެ އިތުރަށް މިހާރު އެ ކަންތައްތައް ކުރައްވާ ބައްލަވަމުން ގެންދަވަނީ
އެންސްޕާއިން. އެންސްޕާއިން ވަކި ކާޑެއް ކުރިއަށް އޮތް ތަނުގައި އެއީ އެ ބޭފުޅުން ވަކި ގޮތަކަށް ބައްލަވާފައި ވަކި
ކެޓެގަރީތަކެއް ކްރައިޓީރިއާ އަށް ހަމަވާ ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް އެ ސަބްސިޑީ ނޫނިއްޔާމުން ޓޯޓަލް އެ ބޭފުޅުންނަށް
ދެވޭ އެހީތެރިކަން ދެވިގެންދާނެ. އެހެންވީމާ، އެގޮތަށް އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ މި މަސައްކަތްތައް ކުރެވިގެންދާނީ.
34

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ދެން އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ކުރެއްވި ސުވާލަކީ ކަރަންޓުގެ ބައެއް ބޭފުޅުން ވިދާޅުވި ޖައްސާފައި ބަހައްޓާށޭ. އޭރުންނޭ
ކުޑަވާނީ. އެކަމަކު އޭގެ ރަނގަޅު ގޮތަކީ ކޮބައިތޯ. ޙަޤީޤަތުގައި އާންމުން ހޭލުންތެރިކުރުމާއި މިކަންކަން ކުރުމުގައި
މިކަހަލަ ފޯރަމްތައް ގިނައިން ބޭއްވުމަކީ ގިނަ މަޢުލޫމާތު ސާފުވެގެންދާނެ ކަމެއް. މިނިސްޓަރު އެއްޗެއް ވިދާޅުވަން.
އޭގެފަހުގައި ޝުކޫރު މިކަމަށް ކޮންމެވެސް އެއްޗެއް ވިދާޅުވާންވާނެ. އަދި އެކޮޅުން ޓެކްނިކަލް ބޭފުޅަކު ވެސް
ވިދާޅުވޭ.
މިނިސްޓަރ އޮފް އެންވަޔަރަންމަންޓް އެންޑް އެނަރޖީ، އިބްރާހީމް ޠާރިޤް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑުމެން މީގެ 2 އަހަރު ކުރިން 2014 ވަނަ އަހަރު ވަރަށް ބޮޑު ކެމްޕޭނެއް ގެންދިޔައިން އިޓްސް ކޫލް އެޓް
ޓުވެންޓީފައިވް. އޭގެ ކެމްޕޭނުގެ އެންމެ މުހިންމު އެއް މަޤުޞަދަކީ ރާއްޖޭގައި ޢާއްމުކޮށް ކަރަންޓު ބޭނުންކުރާ
އިކިއުޕްމެންޓްގެ ތެރެއިން އެއާކޯނަކީ އެންމެ ބޮޑަށް ކަރަންޓު ބޭނުންކުރާ އިކިއުޕްމެންޓަކަށްވާތީވެ ރައްޔިތުންނަށް
އަޅުގަނޑުމެން އަންގަ އިދޭން ބޭނުންވަނީ 25 ޑިގްރީގެ ސެޓްކޮށްފައި ހުއްޓަސް އެއީ ހަމަ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބޭނުންވާ
ވަރަށް ފިނިކަން ނޫނިއްޔާ އަރާމްކަން ލިބިގެންދާނެ. އެހެންވީމާ، އެއަށްވުރެ ދަށްކޮށް ކޮންމެހެން ކުރާނެ ކަމެއްނެތޭ.
ދަށްކޮށް ކޮށްފިއްޔާމުން އިތުރު ކަރަންޓޭ ޚަރަދުވާނީ. އެހެންވީމާ، އެއަށް ސެޓްކޮށްފައި ހުރެއްޖެ ކަމަށް ވަންޏާމުން
ގާތްގަނޑަކަށް 9000 ބީޓީއޯގެ އެއާކޯނަކުން ވެސް ގާތްގަނޑަކަށް އަހަރެއްގެ މައްޗަށް 8000 ނޫނީ 8000 އާއި
9000 ރުފިޔާއާ ދޭތެރޭގައި ސޭވް ވެގެންދާނޭ. އެވާހަކަ ރައްޔިތުންނަށް އަންގައި ދިނުމުގެ ގޮތުން ސަރުކާރުން
އަޅުގަނޑުމެން އިޓްސްކޫލް އެޓް ޓުވެންޓީ ފައިވްގެ ނަމުގައި މުޅި އަހަރު ދުވަހު ކެމްޕޭނެއް ކުރިއަށް ގެންދިޔައިން.
އެހެންވީމާ، އެއީ އަޅުގަނޑު ހަމަ ދަންނަވާލަން ބޭނުންވާ ވާހަކައަކީ. ދެން އޮފްކޮށްފައި އޮން ކުރުމަކީ ވެސް
އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ ބޭނުން ނުކުރާ ގަޑީގައި ހަމަ އޮފްކުރަންވީ އިނގޭތޯ. އެއީ މިހާރު ހުންނަ އެއާކޯނަކީ ހަމަ
ވަރަށް އަވަހަށް ފިނިކޮށްލަދޭ އެއްޗެއް. ދެން އެހެންވީމާ، ޢާއްމުކޮށް ބެޑް ރޫމްސްއަކާ ޢާއްމުކޮށް އަޅުގަނޑުމެން
ބޭނުންކުރާ ތަންތަނުގައި ހަމަ ނިވާލާފައި ވަދެފައި އޮން ކުރީމަ ވަރަށް ބޮޑުތަން ސޭވްވެގެންދާނެ. އަޅުގަނޑަށް ހަމަ
އެގޮތަށް މިއަދު މީޑިއާގެ ޒަރިއްޔާއިން ވެސް ހުރިހާ ބޭފުޅުންނަށް ވެސް ދަންނަވާލަން ބޭނުން އެއާކޯނާއި
އެހެންނޫނަސް ކަރަންޓު ބޭނުންކުރައްވާ ފަރާތްތަކަށް އެ ބޭފުޅުން ބޭނުންނުކުރައްވާ ގަޑީގައި ކަރަންޓް އޮފް
ކޮށްލައްވާފައި ބަހައްޓައިފި ކަމަށްވަންޏާ ތި ބޭފުޅުންގެ ކަރަންޓް ބިލުތައް ވަރަށް ބޮޑުތަން ހަމަ ކުޑަވެގެންދާނެ ވާހަކަ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
35

ސްޓެލްކޯގެ އެމް.ޑީ އެއް ޗެއް ވިދާޅިވާން ބޭނުންތޯ؟ އާދެ!
އެނަރޖީ އޮތޯރިޓީގެ ޑިރެކްޓަރ މުޢާވިޔަތު ޝަރީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އެއާކޮންޑިޝަން ޓެމްޕަރޭޗަރާ ބެހޭ ގޮތުން ދަންނަވަން އޮތް ވާހަކައަކީ އެ ދަށްކޮށްލާ؛ އަޅުގަނޑު މުޢާވިޔަތު.
އެނާރޖީ އޮތޯރިޓީ، މިނިސްޓްރީ އޮފް އެންވަޔަރަންމަންޓްގެ އެނާރޖީގެ ދަށުން ހިންގާ. އާދެ! އެއާކޮންޑިޝަނާގެ
ޓެމްޕަރޭޗަރ އެ މަތިކޮށްލާ ކޮންމެ ޑިގްރީއަކަށް އެ ނަގާ ކަރަންޓްގެ 7% ދަށްވެގެންދާނެ އިނގޭތޯ. އޭގެ މާނައަކީ
މިހާރު މިސާލަކަށް 24 ގައި ބަހައްޓާ 25 އަށް ލައިފި ކަމަށް ވަންޏާ އޭގެ މާނައަކީ އެ އެއާކޮންޑިނަޝަނަރެއް
މިސާލަކަށް 9000 ބީޓީޔޫގެ 7% ދަށްވެގެންދާނޭ. އެހެންވީމާ، މިނިސްޓަރު ވެސް ވިދާޅުވެއްޖެ 9000 ބީޓީޔޫ ގެ
އެއާކޮންޑިޝަނަރަކުން އަހަރެއްގެ ތެރޭގައި ގާތްގަނޑަކަށް 25 ޑިގްރީގައި ބެހެއްޓީމާ ސޭވްވެގެންދާ ލާރީގެ އަދަދު.
ފައިސާގެ އަދަދު. އެއީ އިނގޭތޯ. ދެން ދިވެހިރާއްޖޭގެ މި ކްލައިމެޓްގައި ގާތްގަނޑަކަށް 30 ޑިގްރީ ، 31 ޑިގްރީ
ސެންޓިގްރޭޑް ގައި ބޭރުގައި ހުންނައިރުގައި ދެން މިސާލަކަށް އެއާކޮންޑިޝަނަރގެ ޓެމްޕަރޭޗަރ 20 އަށް ލިޔަ ސް
ގާތްގަނޑަކަށް 24 ،23 އަށް ވުރެ އެއާކޮންޑިޝަނަރގެ ޓެމްޕަރޭޗަރ ދަށެއް ނުކުރެވޭނެ އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ،
އިތުރަށް ބޭކާރު ގޮތުގައި އޭތީގެ ކޮމްޕްރެޝަރ ހިނގާ ވަގުތު ގިނަވެ ގެން އެ ދަނީ އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ، ދެން
މިނިސްޓަރު އެ ވިދާޅުވިހެން ރާއްޖޭގެ މި ކްލައިމެޓްގައި ހަމަ އަރާމް ވަރަކީ 24،25 ވަރު.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ އިނގޭތޯ. މިއަދު މި ބައްދަލުވުމަކީ ވަރަށް ކާމިޔާބު އަދި ވަރަށް މުހިންމު ބައްދަލުވުމެއް
ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން ޤަބޫލުކުރަން. އަދި ޚާއްޞަގޮތެއްގައި ރައްޔިތުންނަށް މި ބައްދަލުވުމުގެ ސަބަބުން ވަރަށް ގިނަ
މަޢުލޫމާތުތައް ލިބިގެން ހިނގައްޖެ. އަދި މެންބަރުން ރައްޔިތުންނަށް ޓަކައި ރައްޔިތުންގެ ޙައްޤުތައް
ހިމާޔަތްކޮށްދިނުމަށް ކުރެއްވި މަސައްކަތް ވެސް މިއަދު މި ކޮމިޓީން ފެނިވަޑައިގަންނަވާނެ މި ކޮމިޓީ ބެއްލެވި
ބޭފުޅުންނަށް. އެހެންވީމާ، ތި ބޭފުޅުން ތި ކުރައްވަނީ ތި ބޭފުޅުންގެ ރައްޔިތުންގެ ކަންބޮޑުވުންތަކަށް ޙަ އްލު
ހޯއްދަވައިދެއްވުމުގެ ކުރައްވާ މަސައްކަތްތައް. ދެން ހަމަ އެއާއެކު ސަރުކާރުން ފޯރުކޮށްދެމުންދާ އަސާސީ
ޚިދުމަތްތަކުގެ އަގުތަކަށް މިއަންނަ ބަދަލާ ގުޅޭގޮތުން މުސްތަޤުބަލުގައި ވާނެގޮތަކީ މިހާރުގެ މި ޙާލަތަށް ވަރަށް
ސާފުކޮށް ވިދާޅުވެއްޖެ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވަރަށްގިނަ މަޢުލޫމާތުތަކެއް ލިބިގެން ހިނގައްޖެ. އަދި އަޅުގަނޑު
ދެންމެގައި ފެނަކައިން މިއައި ބަދަލުތައް ދެންމެ ވިދާޅުވީ. އެހެންވީމާ، އެ މަޢުލޫމާތު އަޅުގަނޑުމެން މި ކޮމިޓީއަށް
ފޮނުވުން މިއަދު ނޫނަސް އެހެން ކޮންމެ ދުވަހަކު ނަމަވެސް ފޮނުވާލަދިނިއްޔާ ވަރަށް ރަނގަޅު. ތިއީ ވަރަށް މުހިންމު
މަޢުލޫމާތުތަކެއް އަޅުގަނޑުމެންނަށް. ނިސްބަތުން ކިހާވަރަކަށް އާބާދީ ކިހާވަރަކަށް މައްޗަށް މިދިޔައީ. ޒީރޯ ޓު
36

ހަންޑްރެޑް. އަދި ހަންޑްރެޑް ޓު ޓޫހަންޑްރެޑް. މި ބޭންޑްތައް ވަރަށް މުހިންމު އެ މަޢުލޫމާތުތައް އަޅުގަނޑުމެން
ބޭނުންވޭ. އެހެންވީމާ، މަޢުލޫމާތުތައް ފޮނުވައި އަދި ހަމަ އެހެންމެ މިނިސްޓަރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ގެނެސްދިން
ޕްރެޒެންޓޭޝަން މި މަޢުލޫމާތު ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފަހުން ވެސް ފޮނުވާލަދިނިއްޔާ ވަރަށް ރަނގަޅު. ކޮމިޓީ
ނިންމާލުމުގެ ކުރިން މިނިސްޓަރު އެއްޗެއް ވިދާޅުވާން އުޅުއްވާތީވެ، އޭގެފަހުން.
މިނިސްޓަރ އޮފް އެންވަޔަރަންމަންޓް އެންޑް އެނަރޖީ، އިބްރާހީމް ޠާރިޤް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ. އަޅުގަނޑު ހަމަ ނިންމާލުމުގެ ކުރިން ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ މިއަހަރުގެ ތެރޭގައި
ކަރަންޓް ޓެރިފަށް މި ގެނައި މި ބަދަލަކީ ރާއްޖޭގެ އިޤް ތިޞާދަށް ގެނެވުނު ހެޔޮ ބަދަލެކޭ. އަދި އޭގެ އިތުރަށް
މިކަމުގެ ސަބަބުން ރާއްޖޭގެ ދެމެހެއްޓެނިވި ގޮތެއްގައި ރައްޔިތުންނަށް ކަރަންޓު ފޯރުކޮށްދިނުމަށް ކުރެވުނު ނޫނީ
މަގުފަހިވެގެންދިޔަ ވަރަށް ބޮޑު މަސައްކަތެކޭ މިއަހަރު ތެރޭގައި ކުރެވުނު. އެހެންވީމާ، އެ ވާހަކަ ދަންނަވާލަން.
ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މި ކޮމިޓީ ނިންމާލުމުގެ ކުރިން އަޅުގަނޑު މިނިސްޓަރަށް ވެސް ދަންނަވާލަން ބޭނުން އަދި ފެނަކަ އަދި ސްޓެލްކޯއަށް
ވެސް ދަންނަވާލަން ބޭނުން ތި ބޭފުޅުންގެ ޚިދުމަތުން އެއްވެސް ކަހަލަ ބަދަލެއް އަންނަ ކަމަށްވަންޏާ އެ ބަދަލަކާ
ބެހޭ މަޢުލޫމާތު އަޅުގަނޑުމެންނާ ކުރީބައިގައި ހިއްސާކޮށްލައިފިއްޔާމުން މިކަހަލަ މައްސަލަތަކަށް ރައްޔިތުންނަށް އަދި
މެންބަރުންނަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ލުއިފަސޭހަތަކެއް ވެގެންދާނެ. މި ބައްދަލުވުން ތަންކޮޅެއް ކުރިން ބޭއްވިނަމަ
އަޅުގަނޑުމެންގެ ތެރޭގައި މިހާރު މިދެކެވޭ ވާހަކަތަކަށް މާކުރިން ޖަވާބު ލިބިގެންދާނެ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން
ގުޅިގެން މަސައްކަތްކޮށްފި ކަމަށްވަންޏާ މީގެން ހާސިކުވާނެ މާގިނަ ނަތީޖާތަކެއް އެބަހުރި ކަމަށް ފެނޭ. އެހެންވީމާ،
މިނިސްޓަރު ތި ކުރައްވާ މަސައްކަތަށް ޚާއްޞަކޮށް ފެނައިކައިން ހަމަ ތި ކުރައްވާ މަސައްކަތަށް އެމް.ޑީއަށް މިހާރުގެ
އަދި ހަމަ ސްޓެލްކޯގެ އެމް.ޑީއަށް ވެ ސް އަދި ތި ޓީމަށް އަޅުގަނޑުމެން ހުރިހާ މެންބަރުންގެ ނަމުގައި ޝުކުރު
ދަންނަވަމުން މިއަދުގެ ބައްދަލުވުން ނިންމާލާނަން. ވައްސަލާމްޢަލައިކުމް. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.
ވައްސަލާމްޢަލައިކުމް.
____
37